

Vastu võetud
Avinurme Vallavolikogu 28.06.2007.a.
Määrusega nr 42

**AVINURME VALLA
ARENGUKAVA
2007-2013**

SISUKORD

SISSEJUHATUS	4
1. HETKEOLUKORRA ÜLEVAADE JA ANALÜÜS	10
1.1. AVINURME KOHALIK OMAVALITSUS.....	10
1.1.1. ASEND.....	10
1.1.2. AJALOOLINE ÜLEVAADE PIIRKONNAST	14
1.1.3. OMAVALITSUSE STRUKTUUR, EELARVE, KOOSTÖÖ- JA SÕPRUSSIDEMED.....	17
1.2. LOODUSKESKKOND.....	23
1.3. RAHVASTIK	30
1.4. HARIDUS	36
1.4.1. AVINURME LASTEAED	38
1.4.2. AVINURME KESKKOOL	41
1.4.3. HUVIHARIDUS JA NOORSOOTÕ	52
1.5. KULTUUR	57
1.5.1. AVINURME KULTUURIKESKUS, ULVI RAHVA MAJA	59
1.5.2. RAAMATUKOGUD	63
1.5.3. AVINURME VALLA KODULOOMUUSEUM	70
1.5.4. SPORT.....	75
1.6. SOTSIAALSFÄÄR	78
1.6.1. TERVISHOID.....	78
1.6.2. SOTSIAALTÖÖ	80
1.7. TÖÖHÕIVE JA MAJANDUS	86
1.7.1. ETTEVÕTLUS JA TÖÖHÕIVE	87
1.7.2. TURISMI- JA PUHKEMAJANDUS.....	94
1.8. KÜLAD, KÜLALIIKUMINE. SELTSID, KLUBILINE LIIKUMINE.....	108
1.9. RELIGIOON.....	113
1.10. TEHNILINE INFRASTRUKTUUR.....	118
1.10.1. TEED JA TRANSPORT	118
1.10.2. ELEKTER. SIDE KOMMUNIKATSIOON	120
1.10.3. SOOJARUSTUS.....	124
1.10.4. VEEVARUSTUS JA KANALISATSIOON	125
1.10.5. HEAKORD JA JÄÄTMEMAJANDUS.....	128
1.10.6. ELAMU JA KOMMUNAALMAJANDUS	134
1.10.7. PLANEERINGUD JA MAAKASUTUS	135
1.10.8. PÄÄSTETEENISTUS JA POLITSEI.....	140
1.10.9. VALLAVARA HALDUS	144

2. ARENGUEELISTUSED JA STRATEEGIAD.....	146
2.1. MISSIOON.....	146
2.2. VISIOON.....	146
2.3. ARENGUSRTRATEEGIA	146
2.4. STRATEEGILISI EESMÄRKE TOETAVAD VALDKONDLIKUD EESMÄRGID.....	147
3. TEGEVUSKAVADE SELETUSKIRI	153
4. INVESTEERINGUTE KAVAD.....	154
5. LISAD	154
LISA1.	
LISA 2. SELETUSKIRJAD 2006 AASTA EELARVE JUURDE	160
LISA 3. RAHVASTIKU DIAGRAMMID	7
LISA 4. AVINURME VALLAS PAIKNEVAD MÄLESTUSMÄRGID.....	172
LISA 5. SWOT ANALÜÜS.....	4
LISA 6. KASUTATUD MATERJALID.....	175
6. TEGEVUSKAVAD 2007-2013	

SISSEJUHATUS

Strateegiline planeerimine kui omavalitsuse strateegilise juhtimise olulisemaid komponente on üheks peamiseks arenguprotsesside mootoriks. Omavalitsuse arengukava kui strateegiline arengudokument määratleb pikaajalised strateegilised eesmärgid. Arengukava koostamine on protsess, mille käigus esitatakse kohalike elanike aktiivsel osalusel koostatud valla edasist arengut käsitlev kokkulepete süsteem, mis põhineb olemasolevate ressursside võimalikult otstarbekal ja säästlikul kasutamisel.

Arengukava on sihte seadev, elav, pidevalt uuenev ning kaasajastuv dokument, mille muutmine ja uuendamine kinnitatakse iga-aastaselt hiljemalt 1.oktoobriks vallavolikogu poolt.

Arengukava on valla arengut kajastav dokument, mille koostamise kohustuse seab "Kohaliku omavalitsuse korralduse seadus" (edaspidi KOKS). KOKS § 22 lg 1 p 7 nimetab kohaliku omavalitsuse volikogu ühe kohustusena valla või linna arengukava vastuvõtmise ja muutmise. KOKS § 37 sätestab arengukava koostamise kohustuse, nõuded ja suunised valla arengukavale:

1) Vallal või linnal peab olema arengukava. Arengukava käesoleva seaduse tähenduses on omavalitsusüksuse pika- ja lühiajalise arengu eesmärgid määratlev ja nende elluviimise võimalusi kavandav dokument, mis tasakaalustatult arvestab majandusliku, sotsiaalse ja kultuurilise keskkonna ning looduskeskkonna arengu pikaajalisi suundumusi ja vajadusi ning on aluseks erinevate eluvaldkondade arengu integreerimisele ja koordineerimisele.

2) Kõik seaduse alusel kohalikule omavalitsusele kohustuslikud valdkonnapõhised arengukavad, valla või linna arengukava ning üldplaneering peavad olema omavahel seotud ning ei tohi olla vastuolus.

3) Mis tahes eelarveaastal peab kehtiv arengukava hõlmama vähemalt kolme eelseisvat eelarveaastat. Kui vallal või linnal on pikemaajalisi varalisi kohustusi või neid kavandatakse pikemaks perioodiks, peab arengukava olema nimetatud varalisi kohustusi käsitlevas osas kavandatud selleks perioodiks.

4) Arengukava koostatakse kogu valla või linna territooriumi kohta. Täiendavalt võib arengukava koostada:

- valla või linna territooriumi osa kohta kehtiva arengukava täpsustamiseks või täiendamiseks;

- valdkonnapõhise arengukavana kehtiva arengukava täpsustamiseks või täiendamiseks;

- mitme valla või linna või nende territooriumi osade kohta huvitatud kohalike omavalitsusüksuste omavahelisel kokkuleppel.

5) Omavalitsusüksus korraldab avalike arutelude kaudu kõigi huvitatud isikute kaasamise arengukava koostamise protsessi ning tagab kehtestatud arengukava järgimise. Teade arengukava ja selle muutmise eelnõu avalikustamise kohta avaldatakse maakonnalehes ja valla- või linnavalitsuse veebilehel. Avaliku väljapaneku kestus ei või olla lühem kui kolm nädalat.

6) Arengukava esitatakse maavanemale ja Siseministeriumile hiljemalt üks kuu pärast volikogu poolt tehtud otsust arengukava vastuvõtmise või muutmise kohta. Pärast volikogu poolt vastuvõtmist avalikustatakse arengukava valla- või linnavalitsuse veebilehel.

7) Hiljemalt iga aasta 1. oktoobriks vaatab volikogu läbi valla või linna arengukava ja võtab vastu otsuse selle täitmise ja vajadusel muutmise kohta.

8) Arengukava on aluseks:

- valla- või linnaeelarve koostamisele;
- investeringute kavandamisele ja nende jaoks rahaliste ja muude vahendite taotlemisele, sõltumata nende allikast;
- laenu võtmisele, kapitalirendi kasutamisele ja võlakirjade emiteerimisele.

Seega on arengukava (AK) aluseks vallaeelarve koostamisele (KOKS § 37 lg 4), aastaaruande auditeerimisele (KOKS § 39¹), planeeringute algatamisele (Ehitusseadus ja Planeerimisseadus, KOKS § 37 lg 5). Arengukava on tarvilik ka arendustegevusel läbi projektitöö (vajadus esitada arengukavast väljavõtte) ning rahvusvaheliseks koostööks eelkõige Euroopa Liidus.

Arengukava koostamise metoodika

Käesoleva arengukava koostamisel on lähtutud Eesti Vabariigi seadustest, üleriigilisest planeeringust Eesti 2010, Maaelu Arengu Kavast, Eesti Säästva arengu riiklikust strateegiast “Säästev Eesti 21” ja muudest riiklikest sektoriaalsetest arengukavadest.

Koostamisel on arvestatud Ida-Viru maakonna, lõunaregiooni ja Avinurme valla järgmiste arengudokumentidega:

Ida-Virumaa arengustrateegia 2005-2013

Ida-Viru maakonna lõunaregiooni. strateegilised valikud

Ida-Virumaa turismi arengukava 2007-2013

Avinurme valla üldplaneering, sektoriaalsed arengukavad, Avinurme valla külade arengukavad

Arengukava struktuuris ja metoodikas on kasutatud OÜ Geomeedia poolt koostatud käsiraamatut “Kohaliku omavalituse arengukava koostamise soovitusel”.

Põhiseaduse kohaselt on kohalik omavalitsus demokraatlikult valitud võimuorgan, mille õigus, võime ja kohustus on seaduste alusel iseseisvalt korraldada ja juhtida kohalikku elu: lähtuda selles tegevuses elanike õigustatud vajadustest, huvidest ning kohalikest iseärasustest. Seetõttu on eeldatav, et kohaliku omavalituse arengukava on avar ja avatud planeerimisdokument, kus kajastuvad ühiselt nii valla hallatavate asutuste, kohapeal tegutsevate riigistruktuuride (nt. politsei, päästeamet, kriminaalhooldus jms) era- ja mittetulundussektori ning erinevate elanike gruppide ja üksikisikute ühised huvid ning vajadused. Taolise laiapõhjalise dokumendi koostamisel on tarvilik paljude inimeste motiveeriv ja vastutustundlik tööprotsessi kaasamine.

Selleks, et arengukavas püstitatud ülesanded saaksid elulähedased, kaasati selle koostamisse volikogu liikmeid ja vallavalituse töötajaid, ettevõtete juhte, külavanemaid ning valla elanikke.

OÜ Geomeedia poolt viidi läbi arengukava koostamise seminar ja moodustati arengukava koostamise komisjonid, mis töötasid ja analüüsisid koostatavat arengukava valdkonnapõhiselt. (vt lisa 1).

Arengukava koostamisel kasutati ka Siseministeriumi poolt koostatud ja Avinurme vallas läbi viidud sotsiaalinfrastruktuuri küsimustiku tulemuste materjale. Põhjalikult töötati läbi 2000 – 2005.a. arengukava arenguvisionid ning analüüsid, ära kasutades või vältides tugevusi ja nõrkusi ning väliskeskkonnast tulenevaid võimalusi ja ohte, püüti saavutada strateegiliste eesmärkidena määratletud soovitud tulevik.

Avinurme valla arengukava aastaks 2006 – 2013 koosneb viiest osast.

I osas antakse ülevaade hetkeolukorrast ja arengueeldustest, tuuakse välja tugevused ja nõrkused, püstitatakse arenguvision ja ülesanded ning eesmärgid arenguvisioni elluviimiseks. Arengukava I osa sisaldab faktimaterjale käesolevast ja varasemast ajast.

II osas esitatakse arengueelistused, missioon, visioon ja arengu põhieesmärgid.

III osas on välja toodud tegevuskavad. Kogu tegevuskavasse koondatud materjal on redigeeritud volikogu ja valitsuse liikmete töökoosolekutel toimunud arutlustel.

IV osa, finantseerimine ja investeeringud, on loodud eelkõige vallavalitsuse ettepanekuid arvestades.

V osas on esitatud arengukava lisad.

Arengukava väljatöötamist juhtisid vallavalitsus ja vallavolikogu, teostasid Vilma Raimets ja Küllike Pärn.

Soovime, et arengukava saaks Avinurme vallas tõhusaks vahendiks erinevate eluvaldkondade arendamisel ja et arengukava ellurakendamise tulemusena kasvaks elanike rahulolu ning omavalitsuse konkurentsivõime.

Arengukava elluviimist reguleeritakse:

- üldplaneeringuga – valla ruumi arengupõhimõtete ja funktsionaalsete tsoonide kehtestamise teel;
- detailplaneeringutega - maa sihtotstarbe määramise ja sellest tulenevate maa kasutustingimuste seadmise kaudu tihehoonestusaladel;
- eelarveaasta tegevuskavaga – vallavolikogu ja tema komisjonide ning vallavalitsuse poolt iga-aastase pideva tegevuse abil eelarve täitmise jälgimise ning eelarveprojekti väljatöötamiste kaudu;
- teema arengukavadega – külade ja/või külapiirkondade ja/või üksikute sektorite detailsete arengukavade väljatöötamine seadusandlusest tulenevatel kohustel, kohalikest vajadusest ja/või initsiatiivist lähtuvalt ning seostatult valla arengukavaga;
- institutsionaalsete arengukavadega (s.h äri- ja tegevusplaanid) - valla hallatavate asutuste, era- ja mittetulundussektori tegevuskavade iseseisva koostamise teel, et korrastada nende institutsioonide seesmist tegevust ja välispidist selgust.

Arengukava viiakse ellu järgmiste vahenditega:

- valla eelarvest raha eraldamine;
- riigi toetuste ja investeeringute rakendamine;
- erasektori ja mittetulundussektori rahastamine;
- sponsorite ja annetajate poolt eraldatud toetused;
- projektitöö võimaluste loomine ja kasutamine;
- sõpruspiirkondade rahalised ja mitterahalised toetused;

- Euroopa Liidu vahendite kasutamine;
- välisriikide ja rahvusvaheliste organisatsioonide investeringute kaasamine, abi- ja koostööprogrammides osalemine.

Kasutatud põhimõisted

Areng – majanduslike, sotsiaalsete ja looduskeskkonna muutuste protsess, millel puudub ühtne ja lihtne määretlus. Tavapäraselt nähakse arenguna positiivseid muutusi.

Arengukava – dokument, mis sisaldab antud omavalitsuse majandusliku ja sotsiaalse olukorra ning keskkonnaseisundi analüüsi, pikemaajalise tegevuse kavandamise ja edasise arengu suundi ning eelistusi. Arengukava on omavalitsuse eelarve aluseks ja selle ajaline ulatus on vähemalt kolm aastat, kui sellega ei kaasne pikemaajalisi rahalisi kohustusi. Arengukava vastu võtmine ja muutmine on volikogu pädevuses, mis teeb oma sellekohase otsuse iga aasta 1. oktoobriks.

Arengustrateegia – eesmärkide saavutamise üldine teostustee, mis arvestab omavalitsuse tugevaid ja nõrku külgining väliskeskkonnast tulenevaid võimalusi ja ohtusid. Lähtub üldjuhul visioonist.

Eesmärk – visioonist lähtuv üldkirjeldus, milleni soovitakse teatud ajaks jõuda ja mis on määratletav, mõõdetav, reaalselt elluviidav ja liigendatav.

Huvi-grupp – grupp ühiste hoiakute, uskumuste, huvide ja/või eesmärkidega üksikisikuid või ühendusi, kelle poolt kavandatav tegevus avaldab otsest või kaudset mõju arengule vallas.

Identiteet – emotsionaalne ühisteadmine elukohast, selle territooriumist, ajaloost, endast ning sotsiaalsetest suhetest ja iseenda suhestamise sellega sotsiaalsetes olukordades ja kultuuris

Innovatsioon – avaras tähenduses igasuguse inimtegevuse uuenduslikkus või uudsus.

Kogukond – enamasti territoriaalselt määratletud inimeste kooslus, keda ühendavad ajalugu, sugulussidemed, ühistegevus, sarnased väärtused ja eluviis.

Missioon – kutsumus, toimealus, mis viitab omavalitsuse väärtushinnangutele ja prioriteetsetele sihtgruppidele.

Postfiguraalne identiteet- paiksuse ja läbi põlvkondade sama liiki tegevustega seotud kultuur oma territooriumil

Prioriteet – arengueelistus

Probleem – vahe olemasoleva ja soovitud olukorra vahel

Projekt/Programm – täpselt kavandatud ühekordne ja tähtjaline tegevuste kogum koos eelarvega kindlaks määratud tulemuse saavutamiseks.

Strateegia – tegevusprogramm, mis lähtub omavalitsuse rollist ja määrab ära tema pikema eesmärgid, koondab eesmärkide saavutamiseks vajalikud ressursid ning annab omavalitsusele ühise eesmärgistatud tegevussuuna.

Säästev areng – areng, mis tagab nii praegu kui tulevikus inimesi rahuldava elukeskkonna ja majanduse arenguks vajalikud ressursid looduskeskkonda oluliselt kahjustamata ning looduslikku mitmekesisust säilitades.

SWOT-analüüs – meetod protsessi, nähtuse, olukorra vms eri külgede analüüsiks. Tuleneb ingliskeelsete sõnade (strengths ‘tugevused’, weaknesses ‘nõrkused’, opportunities ‘võimalused’, threats ‘ohud’) algustähtedest. *Tegevus* – kasusaaja poolt elluviidav toiming või projekt.

Tegevuskava – loend konkreetsetest ülesannetest ja tegevustest, mida vallal on vaja täita püstitatud eesmärkide saavutamiseks.

Valla/linna põhimäärus - õigusakt, milles sätestatakse valla või linna omavalitsusorganite, nende komisjonide ning valla või linna ametiasutuste moodustamise kord, õigused, kohustused ja töökord.

Valla/linna eelarve – kohaliku omavalitsuse korralduse seadusest ning eelarve ja maksuseadustest lähtuv iseseisev eelarve.

Vastutaja – isik, huvigrupp või kasusaaja, kes algatab, viib läbi ja/ või vastutab tegevuse läbiviimise eest.

Visioon – omavalitsuse tulevikupilt, mida tahetakse teatud ajaks saavutada.

Üldplaneering – planeering, mis koostatakse valla või linna territooriumi kohta ja mille üheks olulisemaks ülesandeks on valla või linna territoriaal-majandusliku arengu üldsuundade kavandamine, kestva ja säästva arengu tingimuste määratlemine ning nende sidumine territoriaal-majandusliku arenguga. Kehtestatud üldplaneering on aluseks detailplaneeringutele ja hajaasustuse maakorraldusele.

1. HETKEOLUKORRA ÜLEVAADE JA ANALÜÜS

1.1. AVINURME KOHALIK OMAVALITSUS

1.1.1 ASEND

- Avinurme vald on keskmise suurusega vald Ida-Virumaal. Valla suurus on 193,6 km².
- Maakonna teiste valdadega piirneb Avinurme põhjas Tudulinna ja idas Lohusuu vallaga.

Kaart ja asendiplaan

- Avinurme on Ida-Virumaa kõige edelapoolsem vald, piirnedes lõunas ja läänes Jõgevamaa Torma valla ning loodes Lääne-Virumaa Laekvere vallaga.
- Asukohast tulenevalt on vald ajaloolis-administratiivselt taustalt erinev võrreldes ülejäänud Ida-Virumaaga (v.a. Lohusuu vald) – valla territoorium on kuulunud varasemal perioodil Lõuna-Eesti mõjupiirkonda (administratiivselt Liivimaale, Tartumaale jne).
- Vald asub eemal suurtest linnadest. Vallakeskuse kaugus maakonnakeskusest:

Jõhvi	63 km,
Rakvere	55 km
Mustvee	20 km
Jõgeva	50 km
Tartu	80 km

- Sellest tulenevalt omab Avinurme vald mitmeid, küll suhteliselt kaugel paiknevaid, aga eripalgelisi tõmbekeskusi (Jõhvi, Rakvere, Mustvee, Jõgeva, Tartu). Neist suurima tähtsusega ja kõige mitmekesisemaid funktsioone täitvaks keskuseks on piirkonna jaoks ajalooliselt (endine maakonnakeskus) välja kujunenud Tartu linn.
- See tingib elanikkonna erinevad liikumissuunad vastavalt üleskerkinud vajadustest, kuna tänaseks jääb tunniajase auto- või bussiühenduse raadiusse mitmeid keskusi (Mustvee, Jõgeva, Rakvere, Jõhvi, Tartu).
- Head teeolud ja ühendus Tallinna (150 km) ning Tartuga (80 km) ning nende linnade kui suurkeskuse mõjuvõimu kasv ja regionaalsete keskuste osatähtsuse vähenemine tingib üha enam asjaajamiskeskuste valikutena Tallinna ja Tartu eelistamist.
- Asukohast ja loodusoludest tingituna on piirkonnas tugevad käsitöö- ja ettevõtlustraditsioonid, mis baseeruvad põlvest põlve edasi antud puutöötraditsioonidel. Asustuse paiknemine eemal tootjate suurlinnadest välistab ostjate kohaletuleku, edendades samas piirkonna liikuvust ja soodustades ümberkaudsete linnade kujunemist algselt müügi-, hiljem tõmbekeskusteks.
- Avinurme vald asub perspektiivse Peipsi-äärse turismipiirkonna läheduses, omades eeldusi kasvada piirkonna kultuuri- ning teenindusalaseks tõmbekeskuseks.
- Asend Avijõe keskjooksul seob Avinurmet nii Peipsi ja tema vesikonna kui Pandivere kõrgustiku looduslike eripäradega.
- Asustuse kujunemise ja arengu määrab suures osas paiknemine Alutaguse metsa- ja soomassivide äärealal. Suured metsamassiivid, mis vahelduvad väikeste tootmiseks sobivate põldudega ja tiheda vetevõrguga. (jõgi, ojad, kraavid sood), on kujundanud piirkonnas hajaasustuse ja külasid ühendava teedevõrgu.

Avinurme valda kuulub 16 küla (Adraku, Alekere, Kaevussaare, Kiissa, Kõrve, Kõrvemetsa, Kõveriku, Laekannu, Lepiksaare, Maetsma, Paadenurme, Sälliksaare, Tammessaare, Ulvi, Vadi, Änniksaare) ja Avinurme alevik. Külad on paikse asustusega ja säilitanud oma kogukondliku tugevuse ja traditsioonid. Vald moodustab üldiselt territoriaalse tervikkuse.

1999. aastal teostatud uuringust selgus, et 77,39% vastajatest peab praeguste külade kuulumist Avinurme valla koosseisu kõige sobivamaks. Ühinemist naabervaldadega ei peetud otstarbekaks. Küll aga peetakse õigeks, et Avinurme valla koosseisu peaksid kuuluma need naabervaldade külad, mis on ajalooliselt pikka aega kuulunud Avinurme valla haldusse. Need on praegused Lohusuu valla Kärasi, Piilsi ja Jõemetsa külad, kus tõmbekeskuseks, teenuste, hariduse ja tööandjaks on ka täna Avinurme.

2004. aastal viidi TÜ Geograafia Instituudi poolt läbi põhjalik analüüs Ida-Virumaa lõunaregiooni valdade ühinemisvõimalustest. Välja on toodud erinevad ühinemisskenaariumid ja nende majanduslik analüüs. Sotsiaalset ja ajalooliselt väljakujunenud olukorda ja sellega kaasnevaid arenguid käsitleb töö märksa vähem. Analüüs on tellitud ja koostatud Ida-Virumaa-keskselt ja seal ei arvestata osade lõunaregiooni valdade kui naabermaakondi puudutavate piirivaldade olemusega.

Avinurme valla asendi arenguvisioni väljatöötamisel lähiaastatel tuleb lähtuda valla praegusest asukohast kolme maakonna piirialal. Avinurme valla ajalooline taust, sidemed ja traditsioonid kuni 1964. aastani on seotud Jõgeva maakonnaga. Käesoleval ajal on Avinurme jaoks oluline Mustvee kui logistiliselt hea asukohaga keskus ühistranspordi kasutajatele Tartu-Jõgeva suunal. Samas on Avinurme kujunemas Mustvee ja selle lähiümbruse tööandjaks.

1964. aastast kuni tänaseni kuulub vald praeguse Ida-Virumaa koosseisu, omades sellest tulenevalt ühendust ja ametkondlikku läbikäimist praeguse maakonnakeskusega. Samas pole seni tekkinud maakonnaga ühtset identiteeti, samuti ei kajasta maakonna imago Avinurme piirkonna olemust. Maakonna probleemid ei seondu piirkonna arenguprobleemidega ning senistes arengukavades ei kajastu piisavalt sinise piiriäärse asendi ja arengute eripära arvestamise püüdlusi.

Viisteist aastat Eesti Vabariiki ei ole suutnud kasvatada ühtset ida-virumaalast. Piirkonnas, kus ajalooliselt kujunenud identiteet, tõmbekeskused, majanduslikud,

kultuurilised ja sotsiaalsed arengud ja tulevikuprobleemid erinevad maakonna kui terviku imagost, tuleb arengute analüüsil, eriti sotsiaalse ja majandusliku infrastruktuuri planeerimisel sellega enam arvestada.

Viimastel aastatel on enam tihenened sidemed Lääne-Virumaaga, kus Laekvere valla Avinurmega piirnevate külade jaoks on Avinurme tõmbekeskuseks ja teenuste pakkujaks nii hariduse, spordi- ja terviseedenduses, kaupluste, töökohtade jne vallas. Rakverega on piirkonnal parim ühistranspordi ühendus, lähim eriarstiabi, erikauplused, hulgi laod ja muud ettevõtjate teeninduseks olulised asjaajamiskeskused.

Kaugtöökeskustena on lähilinnadest olulisemad Jõhvi ja üha kasvava võimalusena Rakvere.

Täna määratleb Avinurme valla elanik end endiselt avinurmikuna - kogukonnana, mida on kanditud ühest haldusjaotusest teise ning kus seeläbi on tekkinud ja tugevnenud piirkonna oma identiteet.

Hinnang olukorrale

Tugevused	Nõrkused
Tõmbekeskus kolme maakonna piirialal	Ida-Virumaa imago ei haaku Avinurme identiteediga
Palju erinevaid tunniajase autosõidu kaugusele jäävaid tõmbekeskusi (Jõhvi, Tartu, Rakvere, Jõgeva, Mustvee)	Asulaid ühendav teedevõrk halvasti hooldatud
Puhas loodus ja metsade suur osatähtsus	Valla ja elanikkonna väiksus
Areneva infrastruktuuriga ja heakorrasstatud keskus – Avinurme alevik	Vähene teavitustöö valla identiteedi ja arenguvõimaluste selgitamisel
Head ühendused eri maakonnakeskuste ja linnadega	Meedia halvustav suhtumine suurkeskustest kaugemal asuvatesse piirkondadesse
Digitaalse telefoniside ja interneti püsühenduse olemasolu alevikus	Arenguvõimaluste suur sõltuvus elanike arvust
Paiknemine Peipsi turismipiirkonna lähedal	Maaelu halvustamine meedias
Valla territoriaalne terviklikkus	Kaugtöö on kallis - transpordihinna suur osakaal kuludes
Väärtustatud kultuuripärand, traditsioonide hoidmine	Hajaasustusega külade kommunikatsioonide arendus kallis
Paikkonna identiteet ja tuntus puutöökeskusena	Noored eelistavad elukohana linnu

Paikkonna turvalisus.	Palkade mahajäämus maapiirkondades.
	Kallis toidukorv.

Arenguvisioon

Avinurme on omanäoline, piirkondlikke traditsioone väärtustav vald mitmete administratiivpiiride kokkupuutealal. Turvaline ja arenenud infrastruktuuriga omavalitsus.

Eesmärgid

1. Avinurme on positiivse imagoga, turvalise elu- ja arenguvõimaluste ning hea ettevõtluskliimaga koostööle avatud vald.
2. Noorte osakaal elanikkonnas on suurenenud.

Ülesanded

1. Omavalitsustevahelise koostöö suurendamine piirkonna haldussuutlikkuse tõstmiseks.
2. Noorte toomine ja jäämine piirkonda.
3. Teavitustöö tõhustamine Avinurme valla ajaloolise tausta, identiteedi, ettevõtluse ja traditsioonide arvestamiseks maakondlike ja riiklike arengukavade ja strateegiate kujundamisel.
4. Avinurme kui piirkondliku tõmbekeskuse promotsioon.
5. Turvalisuse ja elukeskkonna arendamine.
6. Infrastruktuuri ja ühenduste arendamine.

1.1.2.AJALOOLINE ÜLEVAADE PIIRKONNAST

Avinurme metsanurga asustamise aastad ulatuvad üsna kaugesse minevikku. Seda eeldavad vajapärased kääpad (enne 13. saj) Lohusuu aleviku ja Vadi küla vahel, oletatavasti nooremal rauaajal (10-13. saj) rajatud linnus, mida tuntakse Raja Ummumäena, Piilsi peitleid (5. saj lõpp ja 6. saj algus), Piilsi jõe orulammil ja Maetsma

külast kagusse jääv muistne pelgupaik Kukulinn. Muinasmaakonnana kuulus Vaigamaa koosseisu. Avinurme valla asutamise aastatest kindlamad teated pärinevad 16. sajandi lõpust ja 17. sajandi teisest poolest. Nii oli Avinurmes 17. saj teisel poolel juba nii tähelepandav asustus, et siia rajati 1666. a. Laiuse mõisa abimõis. 1811. a. hingeloenduse andmeil oli Avinurmes 1937 talupoega (loendati ainult mehi). 1821. a. loendati kogu rahvastik, mille järgi oli 2292 hinge. 1866. aastal, kui talurahvas vabastati, moodustati peamiselt mõisate kaupa territoriaalsete haldusüksustena vallad. Avinurme valda kuulusid ka Lohusuu rannakülad. 1870. a. jaotati suur Avinurme vald kaheks: Avinurme metsa- ja rannavallaks. 1920. a. moodustati Avinurme kihelkond, mis oli väikseim ja noorim Eestis. Sinna kuulusid Alekere, Kaevussaare, Kiissa, Kirbu, Kruusaoja, Kõveriku, Kütametsa, Laurissaare, Lepiksaare, Liivoja, Maetsma, Mustametsa, Mõisa, Paadenurme, Peebussaare, Pärniku, Raja, Sälliksaare, Tõlga, Västriku, Änniksaare ja Ülisoo külad. 1928. a. kihelkond likvideeriti. 1950. a. 1. oktoobril likvideeriti vallad kogu Eestimaal. Kohapealseteks haldusüksusteks jäid Avinurme, Ulvi, Vadi, Laekannu ja Piilsi külanõukogud, mis allutati Mustvee rajoonile. Algas ajajärk, mil Avinurme kuulus mitmete rajoonide alluvusse, seda asukoha tõttu: 1950-1959. a. Mustvee rajooni; 1959-1962. a. Jõgeva rajooni, 1962-1964. a. Kohtla-Järve linnapiirkonda, 1964-1990. a. Kohtla-Järve rajooni ja alates 1990. a. Ida-Virumaa koosseisu, kuhu Avinurme vald kuulub senini.

Avinurme halduse ajalugu taasiseseisvumisest alates

Vallavanemad :	Aime Salmistu	(1992-1993)
	Ants Rummel	(1993-2002)
	Indrek Kullam	(2003-.....)
Volikogu esimehed:	Aime Salmistu	(1992- 1993)
	Ülo Kukk	(1993-1996)
	Indrek Kullam	(1996-1999)
	Jüri-Enn Uuetoa	(1999-2002)
	Ants Rummel	(2002-

Kandideerinud valimisliidud ja erakonnad (saadud kohti volikogus)

1993. a. valimised	KVL Kodurada	(4)
	KVL Parmas	(1)
	Üksikkandidaadid	(6)
1996.a. valimised	KVL Koduvald	(7)
	KVL Maa sool	(2)
	KVL Kodukant	(1)
	Üksikkandidaadid	(1)
1999.a. valimised	KVL Avinurme	(5)
	KVL Koduvald	(4)
	KVL Kodurada	(2)
	Üksikkandidaadid	(0)
2002.a. valimised	LV Koduvald	(8)
	VL Avinurme	(3)
	Eestimaa Rahvaliit	(0)
2005.a. valimised	VL Koduvald	(6)
	Eesti Reformierakond	(5)
	Eesti Keskerakond	(0)
	Sotsiaaldemokraatlik Erakond	(0)

13.02.1992.a kinnitati Avinurme valla omavalitsuslik staatus. 20.05.1992.a. kinnitas tollane riigiminister Uno Veering valla lipu ning vapi, mille kavandas Priit Herodes. Ida-Viru Maavalitsus andis vallale üle riigivara: koolihooned, kultuurimajad, haigla, velskripunkti, lasteaia, raamatukogu, kalmistu maa-ala, Pärniku kooli ja Maetsma külakooli mälestuskivid ning tänavavalgustusseadmed. Loodi Avinurme ja Ulvi põllumajandusreformikomisjonid. Vallas töötas lausa 3 politseinikku: konstaabel ja 2 kordnikku. Jaanipäevaks sai riik oma raha. Vallavanema esimene kuupalk oli 785 EEK. Valla asunduspiirkonnaks kinnitati Kiissa küla.

1995. algas üleminek arvutite kasutamisele.

1996.a. alustati valla üldplaneeringu koostamist, mille esimene etapp valmis maakonnas esimeste seas aasta lõpuks. Alates 1.detsembrist 1996.a. lõpetati Avinurme ühismajandi ning Ulvi ühismajandi põllumajandusreform, vald võttis üle kolhoosi arhiivi ning ettevõtte Avinurme Varahoidja likvideeriti. Vallavalitsus ostis endise kolhoosi kontorihoone ning kolis vanast majast sinna.

1997 a. 1 aprillil taotleti Lohusuu valla Piiksi, Jõemetsa ja Kärasi külade ennistamist Avinurme valda.

1998.a. eraldati uue kultuurimaja ehituseks RIP-ist esimesed summad. Kinnitati ruumiprogramm (vallavalitsus, saal, muuseum, kohvik, ujula, võõrastemaja, saun jne). Toimus Maapanga pankrott. Esialgu jäi valla nõudeks 350 000 krooni.

1999.a. 28.detsembril lõppesid kultuurikeskuse I etapi ehitustööd

2000.a. võeti vastu Avinurme valla arengukava aastateks 2000-2006.

2001.a. aasta suursündmuseks oli alevikku läbiva maanteekatte uuendamine. Vallavolikogu korrigeerib valla hallatavate asutuste nimesid ning kinnitab nende uued põhimäärused.

2005.a. sõlmiti Avinurme - Artjärvi valdade koostööleping.

Otsustati osaleda EL Ühtekuuluvusfondi projektis „Emajõe ja Võhandu piirkonna vee- ja kanalisatsioonisüsteemide rekonstrueerimine ja laiendamine“. Kinnitati valmisolekut projekti kaasrahastada 10% ulatuses summas 2,0675 miljonit krooni.

Võeti vastu külavanemate statuut.

2006.a. täiendati valla põhimäärust. Võeti vastu valla aukodaniku statuut.

Otsustati Avinurme Keskkooli renoveerimist alustada ERKASE poolt.

Valla 15.aastapäeval veebruaris 2007 anti üle aumärgid esimestele Avinurme valla aukodanikele (Ilse Rummel, Arvi Tooming, Rein Aidma).

1.1.3. OMAVALITSUSE STRUKTUUR, EELARVE, KOOSTÖÖ- JA SÕPRUSSIDEMED

Valla kõrgeimaks võimuorganiks on vallavolikogu. Volikogu on 11-liikmeline. Volikogu tööd juhib volikogu esimees. Volikogu esimehe töökoht on palgaline. Volikogu aseesimehele, alatise komisjoni esimehele ja vallavolikogu liikmele makstakse tööst osavõtu eest tasu ning ülesannete täitmisel tehtud kulutuste eest võib määrata hüvitise (isikliku sõiduauto kasutamine volikogu töö tegemisel või lähetuskulude hüvitamine). Töötasu ning tasu ja hüvitise maksmise korra ja suuruse kehtestab volikogu.

Vallavolikogu juurde on moodustatud viis alalist komisjoni:

- revisjonikomisjon - 3 liiget

- arengu- ja planeerimiskomisjon - 5 liiget
- majanduskomisjon - 5 liiget
- sotsiaalkomisjon - 10 liiget
- haridus- ja kultuurikomisjon - 8 liiget

Komisjoni liikmete suurus ei ole reguleeritud. Komisjoni liikmete arvu otsustab komisjoni esimees.

Valla täidesaatvaks organiks on 5-liikmeline vallavalitsus.

Valla haldusaparaadis on 8 avalikku teenistajat: vallavanem, pearaamatupidaja, vallasekretär, sekretär-asjaajaja, sotsiaalnõunik, kassapidaja, raamatupidaja, maanõunik.

Vallavalitsuse töötajad/teenistujad on: sotsiaaltöötaja, elamumajanduse spetsialist, arendusspetsialist, kalmistu töötaja, koristaja, heakorratöötaja (0,25).

Vallal on 8 hallatavat asutust:

Asutus	Töötajaid/töökohti
Avinurme Kultuurikeskus (likvid. alates 01.02.07)	5/7
Avinurme Valla Raamatukogud	3/3
Avinurme Keskkool	47
Avinurme Lasteaed	14
Avinurme Vee-ettevõte	1/1
Avinurme Soojus	2/2
Avinurme Koduloomuuseum	2/1
Avinurme ujula	3/3
Elamumajandus	1
Vallavara haldus	3,2

Struktuurimuudatused: alates 01.02.2007 likvideeritakse Avinurme Kultuurikeskus ja asub tööle kultuurijuht. Vallavara efektiivsemaks majandamiseks alustab struktuuris tööd Vallavara Haldusettevõtte esialgu ühe töötajaga.

Eelarve

Valla tulubaasi moodustavad üksikisiku tulumaks, maamaks, laekumised maavaradest ja vee erikasutuselt, riigilõivud, asutuste omatulu ning varalt saadav tulu, laekumised teistel omavalitustelt, toetused.

Avinurme valla eelarve 1993. aastal

Tulud 1 038 510.- (sh üksikisiku tulumaks 604 300, toetus maakonnast 401 810)

Kulud

Haridus 650 210.-
 Kultuur 114 160.-
 Valitsemine 173 040.-
 Volikogu 500.-
 Heakord 26 620.-
 Muud asutused 23 320.- (õpilaste transport jm)
 Sotsiaalhooldus 51 280.-

Avinurme valla eelarve 2006. aastal

Avinurme valla 2006.a. eelarve maht on 26,8 miljoni krooni. Suuremateks tuluartikliteks on üksikisiku tulumaks ja toetused. Kulude maht 2006.a. on 28,76 miljoni krooni. Põhilised kuluartiklid on haridus ning vaba aeg ja kultuur. Valla kulutused veevarustus- ja kanalisatsioonisüsteemidele 2006.a. on 454 000 krooni ja muudele keskkonnakaitselistele kulutustele 359 000 krooni. (Lisa 2. Seletuskirjad 2006 aasta eelarve juurde)

Vallavalitsuse 2005. ja 2006.a. eelarve on välja toodud allolevas tabelis 1.

Tabel 1. Avinurme Vallavalitsuse eelarve 2005-2006.a.

	2005	2006
	kr	kr
Tulud		
Maksud	5 024 735	5 450 000
Kaupade ja teenuste müük	3 642 375	4 099 890
Toetused	9 392 997	9 527 960
Muud tulud	31 047	1 208 510
Tulud kokku	18 091 154	20 286 360
Finantseerimistehingud	- 463 270	-502 050
Kulud		
Üldised valitsussektori teenused	1 627 441	1 888 030
Avalik kord ja julgeolek	346 381	421 500

	2005	2006
	kr	kr
Majandus	1 743 999	2 544 390
Elamu- ja kommunaalmajandus	1 057 661	359 000
Keskkonnkaitse	258 168	1 009 120
Tervishoid	7 792	11 210
Vaba aeg, kultuur ja religioon	2 781 285	2 627 880
Haridus	8 387 194	9 791 770
Sotsiaalne kaitse	907 387	1 131 410
Kulud kokku	17 117 308	17 156 430

Allikas: Avinurme vald, 2006

Vallavalitsuse laenukohustused

30. juuni 2006. aasta seisuga olid Avinurme Vallavalitsuse laenu- ja liisingkohustused summas 5 319 307 krooni.

Vallavalitsuse laenuvõime analüüs

Avinurme vallavalitsuse laenuvõime sõltub kohalikele omavalitsustele sätestatud laenugevuse üldistest põhimõtetest ja seaduses sätestatud piiridest. Üldpõhimõtteks on, et kohaliku omavalitsuse tagasimaksmata võlakohustuste kogusumma ei või ületada 60 % ja iga aasta tagasimaksed 20% eelarveaastaks kavandatud eelarvetuludest, millest on maha arvatud riigieelarvest tehtavad sihtotstarbelised eraldised.

Tabelis 2 on välja toodud Avinurme Vallavalitsuse eelarve puhastatud tulud, laenukoormus ning laenukoormuse protsent puhastatud tuludest.

Tabel 2. Avinurme Vallavalitsuse eelarve tulud ja laenukoormus

Puhastatud eelarve-tulud 2005	Laenukoormus kokku 2005	Laenukoormuse % puhastatud tuludest 2005	Puhastatud eelarve tulud 2006	Laenukoormus kokku 2006	Laenukoormuse % puhastatud tuludest 2006
tuh EEK					
17 025,6	4 203,5	24,7	17 824,8	5 319,3	29,8

Allikas: Avinurme vald 2006.

Märkus: Puhastatud eelarve-tulud – eelarveaastaks kavandatud eelarvetulud, millest on maha arvatud riigieelarvest

Omavalitsuste koostöö ja välissuhted

Avinurme vald osaleb ja teeb koostööd 1994.a. loodud Ida-Virumaa lõunaregiooniga. Lõunaregiooni kuuluvad Avinurme, Lohusuu, Tudulinna, Iisaku, Alajõe ja Illuka vallad.

Alates 1998. aastast on koostööd arendatud Soome Vabariigi Artjärvi vallaga. Koostööleping Artjärvi ja Avinurme valla vahel kirjutati alla 2006. aasta 8.septembril Soomes Kotka linnas. Ühise tegevuse eesmärgiks on tutvustada laiemalt sõprusvaldade tegevust ja selles peituvaid võimalusi ning edendada üleeuroopalise haarde kujunemist ja kodanike kaasamise võimalusi (programm Kodanike Euroopa).

Omavahelised sõprussuhteid on mitmel vallas tegutseval kultuurikollektiivil. Rahvatantsurühmal on sõpruskollektiiv Taanis, naiskooril, meeskooril ja puhkpilliorkestril Soomes ja Rootsis.

Maakondlikul tasemel tehakse koostööd teiste omavalitsustega Ida-Virumaa ühisomavalitsuses.

Sõprusvaldade vahelist tegevust teostatakse järgmiste koostöövormide kaudu:

- valdade juhtorganite, ametnike-, haldustöötajate- ja vallaelanike vaheline koostöö,
- koolide- ja õpilastevaheline koostöö,
- personalivahetusprogrammid,
- sotsiaaltöötajatevaheline koostöö,
- koostöö kultuuri, turismi ja muuseumide alal,
- keskkonna- ja tehnikaspetsialistidevaheline koostöö,
- Euroopa Liidu projekte ja finantseerimist puudutav koostöö,

Sõprusvaldade tegevuses võivad osaleda ka kohalikud mittetulundusühingud ja kogudused.

Hinnang olukorrale

Tugevused	Nõrkused
Stabiilne, staažikas personal	Allasutuste killustatus
Head töötingimused	Koolituste vähesus
Teotahteline volikogu	Vähene investeringusuutlikkus
Sõprusvaldade olemasolu	Tulubaasi vähesus
	Infotehnoloogiline mahajäämus
	Vähene haldussuutlikkus
	Tööülesannete halb määratletus
	Madalad palgad

Arenguvisioon

Omavalitsus on haldussuutlik. Toimib tõhus koostöö ja ühisstruktuurid naaber- ja sõprusomavalitsustega piirkonna kui terviku arengu ja haldussuutlikkuse tagamiseks.

Eesmärgid

1. Avinurme valla juhtimine on efektiivne ja edukas. Demokraatia juhtimises on suurenenud. Sotsiaalne kaasatus ja omaalgatus on tõusnud ning toimivad.
2. Koostöö- ja sõprussidemed on tõstnud valla ja piirkonna arengupotentsiaali.

Ülesanded

1. Haldusstruktuuri analüüs ja halduse optimeerimine.
2. Arengudokumentide väljatöötamine, kehtestamine ja nende järgimise tagamine, ametnike professionaalsuse tõstmine, orienteeritus koostööle.
3. Valla elanike kaasamine omavalitsuse otsustusprotsessi.
4. Valla elu puudutava teabe levitamine.
5. Omavalitsuse funktsioonide suurem efektiivsus ühiste funktsioonide rakendamisel avalike teenuste osutamisel, mille teeninduspiirkonnad ületavad valla territooriumi piire (haridus, meditsiin, infrastruktuur jt.)
6. Ühiste arendusprojektide koostamine ja osalemine rahvusvahelistes koostööprogrammides lisaressursside hankimiseks, seda eriti keskkonnakaitse ja looduskeskkonna säästva arengu tagamise osas.

1.2. LOODUSKESKKOND

Ülevaade keskkonnast

Maastikuliselt kuulub Avinurme vald Alutaguse lõunaossa. Geoloogiliselt paikneb vald Pandivere aluspõhjalise kõrgendiku kagunõlva jalamil. Aluspõhi langeb kagu suunas, ulatudes põhjas ja loodes peaaegu maapinnale. Aluspõhja kivimid (ülemordoviitsiumi lubjakivid) asuvad valla põhjaosas (Paadenurme) õhukese pinnakattekihi all, vallas keskmiselt ca 10 – 15 m paksuse pinnakatte all.

Mandrijää taandumisest on valla territooriumile jäänud kaks kirde-edela suunalist jääserva peatumisel tekkinud servamoodustiste vööd. Üks kulgeb Jõemetsa külast Ulvini, koosnedes korrapäratu kujuga madalatest pinnavormidest. Teine suurema ulatuse ja mitmekesisemate pinnavormidega servamoodustiste vöö, mis kujutab endast Iisaku servamoodustiste jätku, kulgeb üle Tudulinna, lõikab Avinurme valda kirde-edela suunas üle Änniksaare Maetsma, Avinurme, lõppedes valla edelaservas Kaevusaare-Alekere kõrgustikuna. Viimased künkad asuvad Laekannu-Raja all soos, üks neist on tuntud muistse linnusekoha Ummumäena.

Valdava osa pinnakattest moodustavad glatsiaalsete ja fluvioglatsiaalsete setete keskthedad peenliivad ja möllised peenliivad. Viimased vahelduvad kiiresti nii vertikaal- kui horisontaalsuunas. Kiht sisaldab sitke konsistentsiga liivaga savimölli 0,5 – 1,5 meetri paksuseid vahekihte.

Fluvioglatsiaalsete setete alla lamab savimöllmoreen, jäädes reljeefi madalamates osades 3,3 – 4,8 m sügavusele maapinnast. Kõrgemates kohtades on moreeni lamamissügavus üle 5 m. Savimöllmoreen on hallikaspruun või hall, sisaldab jämepurdu 10 – 20 %. Moreeni ülemine 0,5 – 1,5 m paksune osa on pehme kuni sitke, allosas on pinnas aga kõva konsistentsiga.

Pindmiseks kihiks on muld või täitepinnas. Mulla paksus on 0,2 – 0,7 m, kohati on see liivasegune.

Suhtelised kõrgused küündivad 18 meetrini. Absoluutkõrguselt on kõrgemad Alekere kingustik (72,4m), Avinurme seljak (61,7m) ja Änniksaare künnis (56,8m).

Esineb kruusaliiva ja kruusa ning soosetteid.

Maastikuliselt on Avinurme vald piirialaks Peipsi nõo ning Alutaguse suurmetsade ja Kirde-Eesti soomaastike äärealadel, jäädes eemale suurtest magistraalteedest.

Sood haaravad enda alla 125 ha, s.o. 5,6% valla pindalast. Suuremad sood on Kirbu, Maetsma, Ülisoo, Lissi ja Adraku. Metsamaa üldpindala on 14,2 tuhat ha, mis moodustab ca 73% valla üldpindalast. Suur osa metsadest kannatab liigniiskuse all. Metsal on valla looduslike ressurside seas tähtis osa puiduallikana, puhkemajandusliku ja metsa kõrvalsaaduste ressursina (marjad, seemned, jahiressurs).

Uuritud turbamaardlatest jääb valla territooriumile Ulvi maardla. Üle 10 ha suurune tööstuslasund on Adraku soos (uurimata). Ülisoo kogupindala on 138,8 ha. Kruusalivamaardlatest on suurim Adraku.

Pinnasevee tase asub 0,5 – 4,7 m sügavusel maapinnast.

Valla keskkonnakaitseprobleemid tulenevad tema asendist ja looduse omapäras. Valla keskkonna seisundit võib hinnata heaks, seda eriti suure saastekoormusega Ida-Virumaa taustal. Maakonna edelapoolseima vallana ei ulatu siia keskkonda tugevasti saastava kaevanduspiirkonna mõju, valla jõgedeni ei ulatu kaevandusvete mõju.

Põllumajanduslik tootmine ei anna ekstensiivse tootmise tingimustes enam suurt reostuskoormust.

Metsasus valla territooriumil on ca 70%, mis on tunduvalt suurem vabariigi keskmisest (42%). Metsad kuuluvad Riigimetsa Majandamise Keskuse Avinurme metsakonnale, äriettevõtetele ning eraomanikele. Valla territooriumil on 19 loodusobjekti, kultuurimälestist ning huviväärsust, mis on või vääriavad kaitse alla võtmist.

Kaitse alla on võetud:

1. Avinurme vallas asuvad põlispuud - **Avinurme pärnad**, mis asuvad Avinurme alevikus. Need on 3 puud, millest suurima ümbermõõt on 4,0 m ja kõrgus 27 m.

2. **Järvevälja maastikukaitseala**, mille moodustavad Järvevälja luitestik ja lähivaldades asuvate I ja II kategooria looduskaitse-aluste liikide elupaigad. Kaitseala põhiosaga on liidetud need lahustükid, millel on kahe või enama vastava liigi leiukoht või on kaitsealuse liigi esinemine seotud muu loodusväärtusega (põlis- või loodusemets jms).

Kaitstavate objektide riigi looduskaitsemaaks jäetav sihtkaitsevöönd paikneb täielikult riigimetsamaal ning on enamikus olnud metsamajanduslike piirangutega seotud juba varem. Sihtkaitsevööndi metsad kuuluvad hoiu- ja kaitsemetsade kategooriasse. Punasoo sihtkaitsevöönd paikneb Avinurme metskonna kv. nr. 5 ja 6, Kiissa kv.nr.14.

Vabariigi Valitsuse poolt kinnitatud Eesti Natura 2000 võrgustikku kuuluvad alad Avinurme vallas on:

3. **Natura loodushoiuala – Avijõgi** 28,05 km ulatuses on kaitse alla võetud Vabariigi Valitsuse 05. mai 2005.a. määrusega nr. 93 (kaitse eesmärk on EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüübi - jõgede ja ojade (3260) kaitse ning II lisas nimetatud liikide – **Hariliku võldase** (*Cottus gobio*) ja **rohe-vesihobu** (*Ophiogomphus cecilia*) elupaikade kaitsealana.

- Loodusdirektiivi elupaigatüübi 3260 alla loetakse loodusliku või poolloodusliku dünaamikaga vooluveekogud, kus vee kvaliteet pole inimtegevuse mõjul oluliselt halvenenud, säilinud on looduslik looklev voolusäng ning mille vees või kaldaribal kasvab haruldasi/ohustatud taimeliike või mis on elupaigaks haruldastele/ohustatud loomaliikidele.
- Euroopas levikutõkete tõttu ohtusattunud harilik võldas on kuni 13 cm pikkune tõlvja keha ja laia ja lameda peaga kala, kes asustab kõrge hapnikusisaldusega veekogusid. Võldas on tüüpiline põhjaeluviisiga kala, varjudes kaldauretesse, puurisu alla ja suurtaimestiku vahele. Ohuks on veekogu reostumine ja eutrofeerumine, jõe kraavitamine, süvendamine ja paisutamine (reguleeritud vooluhulga kõikumised). Võldas on Eestis III kategooria kaitsealune liik ja kantud tähelepanu vajava liigina punasesse raamatusse.
- Rohe-vesihobu on keskmisest natuke suurem kiililiik (64 mm). Vastsed elavad eranditult puhta veega vooluveses. Ohuks on veekogude kuivamine. Rohe-vesihobu on nii Euroopas kui Eestis vähearvukas liik ning kuulub meil kaitsealuste liikide III kategooriasse.

4. **Natura loodusala - Paadenurme looduskaitseala** (pindala 267,34 ha) - on moodustatud Vabariigi Valitsuse 04.02.1997.a. määrusega nr.26, mille kaitse eesmärk on I ja II kategooria kaitsealuste liikide elupaikade kaitse ja Loodusdirektiivi I lisa elupaigatüübi (9010) vanad loodumetsad (sooviku-kuusikud, rabastunud männikud) kaitse. Kaitseala asukoht Avinurme vallas on Avinurme metskonna maa-ala. Kaitseala.

5. **Natura loodusala- Änniksaare** (pindala 1,62 ha) - on moodustatud **karvase maarjalepa** (*Agrimonia pilosa*) kaitseks.

- Karvane maarjalepp on üsna sarnane Eestis laialt levinud hariliku maarjalepaga, kuid karvase maarjalepa lehekesed on alumises osas terve servaga ning ahenevad kiiljalt. Õitsemise ajaks kaovad alumised varrelehed hoopis. Õisik on ühtlaselt hõre. Liiginimetus “karvane” võib eksitada, sest karvane on ka harilik maarjalepp. Meil kasvab karvane maarjalepp peamiselt kuivemates metsaservades, põõsastikes ja

rohumaadel. Sageli kasvavad eri liiki maarjalepad lausa koos. Kipub kaduma sealt, kus võsa muutub väga tihedaks. Eestis on karvane maarjalepp looduskaitse all III kategooria liigina, kuid puudub punasest raamatust. Liigi kaitsestaatus võimaldab vastavuses kaitsekorralduskavaga luua leiukohas sobivad tingimused.

Kaitseala asukoht Avinurme vallas on eramaad Änniksaare külas.

6. Keskkonnaministri 13. jaanuari 2005.a. määrusega nr. 1 on võetud kaitse alla Vabariigi Valitsuse 20. mai 2004. a määruse nr 195 «I ja II kaitsekategooria liikide kaitse alla võtmine» (RT I 2004, 44, 313) § 4 lõike 2 punkti 16 kohaselt II kaitsekategooriasse kuuluva liigi - **metsise** (*Tetrao urogallus*) - väljaspool kaitsealasid ja hoiualasid asuvad elupaigad, mida tuleb kaitsta liigi soodsa seisundi tagamiseks. Kaitstavaid metsise elupaiku Avinurme vallas on kaks.

7. On koostatud Keskkonnaministri määruse eelnõu, millega võetakse kaitse alla Vabariigi Valitsuse 20. mai 2004. a määruse nr 195 «I ja II kaitsekategooria liikide kaitse alla võtmine» (RT I 2004, 44, 313) § 4 lõike 2 punkti 17 kohaselt I kaitsekategooriasse kuuluva liigi - **lendorava** (*Pteromys volans*) väljaspool kaitsealasid ja hoiualasid asuvad elupaigad, mida tuleb kaitsta liigi soodsa seisundi tagamiseks.

I kaitsekategooriasse kuuluva liigi lendorava elupaiku Avinurme vallas on neli, nende asukoht on valdavalt Avinurme metskonna territooriumil.

Püsielupaikades kehtib looduskaitseaduses sätestatud kaitsekord.

Hetkeolukord

Tänu oma kaugusele suurlinnadest ja suurematest magistraalidest ning oma maastikulisest eripärast on Avinurme pääsenud enamust Ida-Virumaad kujundanud tööstuse arenguga kaasnevate loodust kahjustavate mõjude küüsisist. Siinne loodusmaastik on püsinud suhteliselt puutumatu ja piirkonna elulaadi kujundanud puidutööstuski baseerub mitte ainult piirkonna, vaid kogu Eesti turul müüdaval puidul. Suhteliselt paikne elanikkond on hoidnud oma kodukohta pigem traditsiooniliste käibetõdede kui tänapäeva kiiretest muutustest tulenevate teadliku käitumise kohaselt.

Majandamismudelite muutused ning elanikkonna, eriti noorte võõrdumine loodusest on tõstatanud päevakorrale suurema tähelepanu osutamise vajaduse keskkonnakasvatusele ja loodushoiule. Enam tähelepanu on vaja pöörata nii

keskkonnakasvatuse kui –kaitse meetmetele. Tähistamist vajavad loodusobjektid ja vaatamisväärsused, väljaehitamist ja korrashoidu puhkekohad ja matkarajad. Aktualiseerunud on ettevõtete keskkonnateadlikkuse kasvatamine ja sellega arvestamine säästva majandamise seisukohalt.

Turismimajandus ja rekreatsioon on arenev majandusvaldkond, mis piirkonnas on kõige tihedamalt seotud looduskeskkonnaga. Kasvav huvi valda tehtavate investeeringute vastu sunnib senisest enam keskenduma looduskeskkonna säilimiseks kavandavate meetmete rakendamisele. Keskkonnaspetsialistidest töötab vallas ainult erametsaomanike nõustaja. Kasvav huvi turismi ja puhkemajanduse vastu ning keskkonnaprobleematika jätkuv aktualiseerumine loob vajaduse tõsiselt kaaluda keskkonnaspetsialisti ametikoha loomist valda. See on võimalik ka mitme valla koostööna.

Looduskeskkonna jätkusuutliku arendamise ja elanikkonna teadlikkuse suunamiseks on vallas palju ära tehtud. Koostatud valla üldplaneering on korrastanud prügimajanduse. Jäätmemajanduse paremaks korraldamiseks on koostatud piirkonna jäätmekava, käimas on selle rakendamine. Teede arendamiseks ja ekspluatatsiooniks on inventariseeritud valla teed ja kinnitatud investeeringute kava. Heakorra tagamiseks viiakse juba aastakümneid läbi heakorraülevaatusi elanikkonna hulgas.

Avinurmiku elu on aastasadu olnud seotud Avijõega. Seni puhas ja kalarikas ning lõheliste kudemiskohana kaitse alla võetud jõgi on parim tõestus siinse inimese loodushoiust. Jõe kallastel asuvad kaunid kodud on hoitud ja hooldatud. Põllumajanduse osatähtsuse vähenemine on mõjunud hästi jõe tervisele, vähenenud on põllumajanduslik reostus. Seoses maakasutuse vähenemisega on teisalt tekkinud kallaste, eriti jõelammi võsastumis- ja niitmisprobleemid. Vähenenud on vooluhulk jões. Tammide kadumine ja veehulga vähenemine on muutnud kalade liigilist koostist. Jõe ja lammialade korrastamine on aina enam päevakorda tõusev probleem, mis vajab lähiaastatel tõsist tähelepanu.

Hinnang olukorrale

Tugevused	Nõrkused
Kaunis ja suhteliselt puhas looduskeskkond	Noored kaugenevad loodusest
Valla tähtsaim loodusvara, mets, oma paljude kasutusvõimalustega. (turism, puhkemajandus, puidutöötlemine,	Loodusvarade vähene olemasolu, mis takistab tootmise mitmekesistamist

loomad, metsasaadused)	
Jahimajanduse arenemine, noorte kaasamine	Väheviljakas põllumaa, mis takistab põllumajanduse arendamist
Piirkonda läbib puhtaveeline Avijõgi	Looduskaunite alade (Avijõe kaldad jt.) pidev hooldamine raskendatud rahaliste vahendite vähesuse tõttu
Head eeldused loodusturismi ja rekreatsioonimajanduse arenguks	Veehulga vähenemine Avijões, kallaste risustatus, lammi ja kallaste korrastamatus
Elanikkonna kodu- ja loodusarmastus	Vähene keskkonnavalne teavitustöö
	Nõrk viidamajandus

Arenguvisioon

Jätkusuutlik ja säästlik looduskeskkonna kasutus, atraktiivse ja puhta keskkonna hoidmine piirkonna majandamisel ja elupaigana.

Eesmärgid

1. Looduskeskkond on hoitud ja majandatud keskkonnateadlikult.
2. Kultuuri -ja looduspärand on väärtustatud.
3. Säästlik ja innovaatiline ettevõtlus väärtustab keskkonnasõbralikku elulaadi ja sellesse panustamist. Arenenud on loodussõbralik ja ökonoomne majandustegevus.
4. Avinurme on atraktiivne, puhta loodusega rekreatsioonipiirkond, peatuspaik sise- ja välituristidele.
5. Välis-ja siseõhu kaitse ning elanike ja ettevõtjate teadlikkustumine saastamisallikatest.
6. Vallas on loodud heakorrastatud elukeskkond.
7. Avijõgi on puhas, korrastatud kallaste ja taastatud veehulgaga looduskaunis puhkeobjekt.

Ülesanded

- Elanike keskkonnateadlikkuse tõstmine, säästva arengu põhimõtte selgitamine.
- Valla loodus-ja kultuuriväärtuste hoidmine, arendamine ja tutvustamine külalistele, turistidele, elanikele (eriti noortele).
- Keskkonnakasvatuse tähtsustamine haridusasutuste õppekavades.

- Loodus- ja kultuurilooliste fondide arendamine ja tutvustamine muuseumis.
- Keskkonnaprobleemidega tegeleva töötajaskonna suurendamine.
- Ettevõtjates huvi tekitamine säästva elulaadi ja innovatsioonil rajaneva ettevõtluse vastu:
  - suunata põhirõhk metsa ja metsaandide otstarbekale ja mitmekesisele kasutamisele,
  - arendada puidutööstust keskkonnasäästlikult ja innovaatsiliselt.
- Luua eeldused ja soodne keskkond loodusturismi arendamiseks:
  - loodusväärtuste kaitse tagamine ning kaitsmist vajavate objektide määratlemine looduses,
  - matkaradade ja puhkekohtade rajamine,
  - tingimuste loomine loodusväärtustega tutvumiseks,
  - loodusväärtuste tähistamine (viidad, infotahvlid jne).
- Maakasutuses loodust säästvate ja keskkonnateadlike alternatiivsete majanduse tegevuste populariseerimine.
- Puhkemajandusliku tähtsusega aladele planeeringute algatamine, arendamine:
  - looduskeskkonna säilitamine arendustegevuses,
  - elanike heaolu ja turvalisuse tagamine arendusprojektides.
- Jäätmekäitluse korraldamine looduskeskkonna säilitamiseks:
  - pandipakendite vastuvõtmise korraldamine,
  - keskkonnaohtlike jäätmete kogumine ja nende äraveo organiseerimine,
  - süüdlaste rangem karistamine (juhuslikud prügi mahapaneku kohad jne).
- Heakorrakonkursi traditsiooni jätkamine:
  - valla heakorraeskirjade aktualiseerimine, täiendamine,
  - koostöö tihendamine vallakodanike ja ettevõtete heakorratöödel (hoogtööpäevakute korraldamine),
  - noorte kaasamine heakorratöödele suveperioodil.
- Avijõe probleemide teadvustamine ja nendele lahenduste otsimine.
- Tolmu ja prahi levikut põhjustavate objektide hooldamise korra kehtestamine.
- Koostöö naaberomavalitsustega säästva arengu planeerimisel ja keskkonnaprobleemidega tegelemisel.

1.3. RAHVASTIK

Hetkeolukord

Eesti Rahvastikuregistri andmebaasi alusel elab seisuga 01.05.2006 Avinurme vallas 1586 elanikku. Neist 823 (51,9%) naist ja 763 (48,1%) meest. Rahvastiku dünaamikat vaadates selgub, et rahvaarv väheneb tasapisi. Eakate (65 ja vanemad) osakaal rahvaarvust moodustab 29,5%, noorte (vanuses 0-18 eluaastat) osakaal rahva koguarvust on 22,5%.

Rahvaarvu vähenemine sõltub nii loomulikust iibest (sündide ja surmade vahetusest), mis aastatel 1980-2006 on -214 inimest, kui ka rändesaldost (saabujate ja lahkujate vahetusest).

Uurides rändesaldot piirkonnas (1980-2006), võib öelda, et suhteliselt suur on põliselanike osakaal. 38% elanikkonnast pole nende aastate jooksul muutnud oma elukohta. Ülejäänute hulgas ei saanud eraldada liikumisi väljapoole valda ja elukohamuutusi oma valla piires. Tehtud statistika kohaselt oli valda saabunuid 40%, neist 40% Avinurme alevikku.

Lahkujaid oli 23%, neist 86% Avinurme alevikust. Taasiseseisvumisaegseid elukohamuutusi analüüsid põhjustasid suures osas liikumist elamaasumine oma tagastatud kinnistute juurde, see põhjustas ka lahkumisi alevikust ja oli peamiselt vallasisene.

Saabunute ja lahkunute vahetusest muutub, kui vaadelda rändesaldot viimase viie aasta lõikes (2000-2006). Sellel perioodil on lahkujaid 48% ja saabunuid 32%.

Silmatorikavalt vähe on alates 2000. aastast saabunute hulgas koolieelikuid - 10,5% - ja kooliealisi (8-19 a.) - 9,6% - ning nooremaid tööelisi elanikke (20-30aastasi) - vaid 7,6% saabunutest. Samas vanem tööeline elanik (40-60 aastat) moodustab saabujatest 49%. Arvestades teatud osas ka vallasisest liikumist, saab siiski järeldada, et selle sajandi esimestel aastatel on vallaelanike arv täienenud põhiliselt vanema tööelise elaniku arvelt, kes tõenäoliselt sai piirkonnas tööd. Samas on see osa rahvastikust järgmise 10 aasta jooksul pensioniikka jõudev vanusegrupp.

Viimase viie aasta lahkujate statistika järgi on kõige vähem lahkunuid koolieelikute hulgas (7,6%) ja kooliealiste hulgas (8,7%). See arv on peaaegu võrdne ülejäänud vanusegruppides. (20-30 a) 29%; (40-40 a). 28% ja üle 60 aastasi 27%. Kuna tööelise elanikkonna lahkujate protsent on peaaegu võrdne, saabunute hulgas aga noorte osakaal väike, viitab ka rändesaldo vajadusele meelitada piirkonda nooremat tööelist

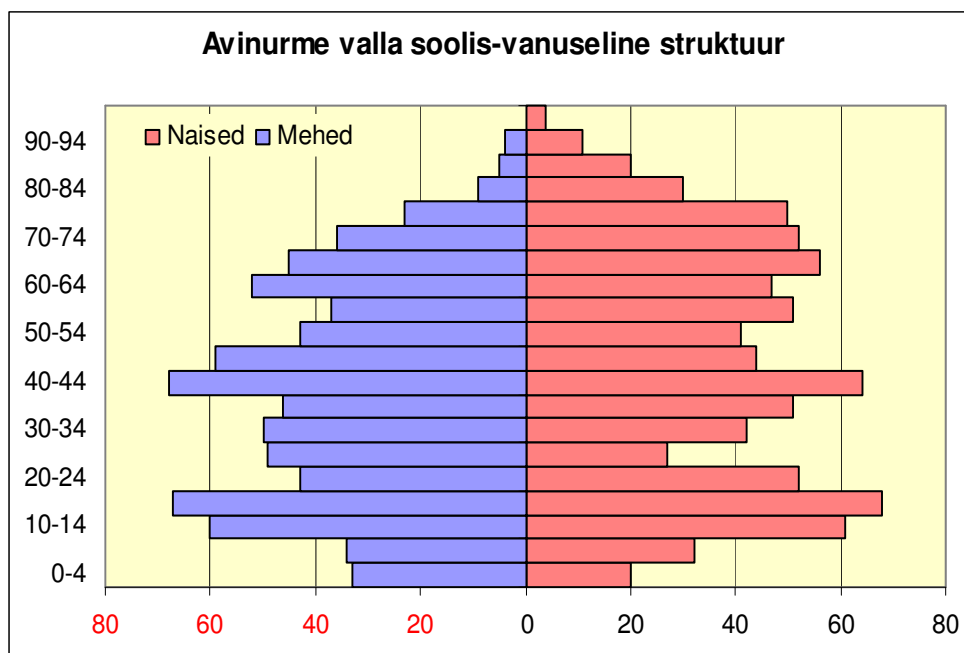
elanikkonda. Hetkeseisuna (01.05.2006) on vallas tööelist elanikkonda 48% rahvastikust. Seega on Avinurmes iga tööelise kohta ülalpeetavaid 1,06 inimest, neist 0,46 last ja 0,6 pensionäri.

Täpsemate elukohavahetuste põhjuste selgitamiseks peaks olema enam andmeid kui seda võimaldab rahvastikuregistri andmebaas. Vallast väljaregistreerimise põhjustena saab peamisena esile tuua järgmisi asjaolusid:

- Noored seovad oma elu- ja karjäärivõimalused valdavalt linnadega. Kuna liberaalne majanduspoliitika ei taga riigi kui terviku arendusmudelit, on linnadest kaugemate territoriaalüksuste arendus keeruline ja eelkõige oma elu alustavale noorele raskesti atraktiivsena eksponeeritav.
- Elanike väljaregistreerimine elu- ja töökoha muutumisel. Tingitud sellest, et töökohad, mida elanikkond vajaks, on väga erineva iseloomuga. Paljude erialade inimestele puuduvad piirkonnas erialased, arengut võimaldavad töökohad.
- Elanike väljaregistreerimine seoses õpingutega. Avinurmest pärit noored, kes õpivad ülikoolides ja ametkoolides, registreerivad end välja eesmärgiga taotleda sotsiaalseid hüvitisi teistelt, õppimiskoha järgsetelt omavalitsustelt.
- Pärast õpinguid ei pöördu noored spetsialistid erialase töö ja arenguvõimaluste puudumise tõttu kodukanti tagasi.
- Elanikeregistrisse kandmata elanikud. Vallas elab inimesi, kelle aadressiandmeid ei ole kantud Eesti Rahvastikuregistri andmebaasi. Nad ei oma valda sissekirjutust, kuna seadusandlus ei nõua otseselt sissekirjutust.
- Vanemate elanike liikumisi põhjustavad peamiselt elamaasumine laste juurde või hooldusasutustesse.

Avinurme vallas on 16 küla ja 1 alevik. Põhiosa elanikest elab valla kahes suuremas keskses: Avinurme alevikus ja Ulvi külas. Valla teised külad on väikesed. Üle 100 elaniku on veel Adraku külas. (Lisa 3. Rahvastiku diagrammid)

Joonisel 1 on esitatud elanike soolis-vanuseline struktuur (seisuga 01.05.2006).

Joonis 1. Avinurme valla elanike soolis-vanuseline struktuur

Elanike struktuuri muutus oleneb suuresti sellest, kuhu lähevad õppima ja tööle vallaelanike lapsed. Viimastel aastatel on süvenenud tendents, et edukamad õpilased lahkuvad kohe peale põhihariduse omandamist ega pöördu ka hiljem, pärast kõrgkooli lõpetamist, valda tagasi. Avinurmes keskkooli lõpetanud ja siit pärast põhikooli ametikooli suundunud noorte tagasitulek koduvalda oleneb töökohtade olemasolust piirkonnas. Oma ettevõtlusega alustajaid ja töökohtade loojaid noorte, siin viimase 15 aasta jooksul kooli lõpetanute hulgas on mõni üksik.

Valla elanike arv on pidevalt vähenenud.

Tabelis 3 on ära toodud valla elanike arvu dünaamika seisuga 1.jaanuar 2005

Tabel 3. Elanike arvu dünaamika

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
kokku	1756	1738	1712	1687	1670	1645	1613

Sündivus on olnud väike ja loomulik iive negatiivne (tabel 4). Ka vallast lahkunute arv on olnud suurem kui sissetulnute arv.

Tabel 4. Sünnid, surmad ja iive

	1999	2000	2001	2002	2003	2004
sünnid	11	13	11	12	9	15
surmad	29	32	28	31	29	19
iive	- 18	- 19	- 17	-19	- 20	- 4

Tööelise elanikkonna arv on vähenenud, pensionäride arv kasvanud. (tabel 5)

Tabel 5. Elanike ealine jaotuvus (1.jaanuar 2005)

	eelkooliealised	kooliealised	tööelised	pensionärid
Mehed	54	138	436	145
Naised	37	139	414	250
Kokku	91	277	850	395

Elanikkonna analüüs näitab, et 60.-ndatel sündinud (kerge keskiga) on viimane aastagrupp, kes on kohapeal elukoha ja tihti ka oma äri loonud. Üldjuhul nad oma kodukohast ei lahku, ent on ka veidi vanad, et iive tõuseks.

Alates 70-ndatest on noored pärast õppimaminekut mujale elama jäänud, tagasitulek on vähene, ent samas säilivad väga tihedad sidemed kodukohaga (nädalavahetustel ja suvel, sõpruskond ja spordivõistlused). See on vanusegrupp, kes peamiselt karjäärilist, eneseteostusvajadustest ja töövõimalustest lähtuvalt valib linna või linnalähedase elukoha. Samas hindab ta kodukandi turvalisust, infrastruktuuri olemasolu ja ilusat ning heakorrastatud ümbrust. Siit algab vanus, kellele peaks keskenduma elanikkonna suurendamisele suunatud meetmed selliselt, et valda ei jääks ega tuleks tagasi vaid need noored, kes mujal läbi ei löö, vaid eelkõige need, kes hindavad kodukanti ja samas näevad ja tunnevad siin võimalusi enese- ja karjääriteostuseks.

Hinnang olukorrale

Tugevused	Nõrkused
Väljaarenenud suure tõmbejõuga vallakeskus	Halb demograafiline situatsioon
Aktiivne, teotahteline, kultuuri- ja töötraditsioone väärtustav elanikkond	Elanike arvu vähenemine – negatiivne iive ja rändesaldo
Põliselanike suur osakaal	Noorte vaba aja veetmise võimaluste, huvihariduse ja treeninggruppide vähesus

Noorte (ka mujal elavate) tugev side koduga	Karjääri- ja erialase eneseteostusvõimaluste vähesus
Turvaline ja laste arenguks sobiv keskkond	Erialase töö puudumine
Arenenud infrastruktuur	Maakoolide vähenev konkurentsivõime
Kaugtöö võimalikkus	Maaelu halvustamine meedias
Arenevad haridusasutused	Madal sündivus
	Välja töötamata noorte piirkonda toomise kompleksed meetmed
	Noored eelistavad linnaelu

Arenguvisioon

Saavutada 0-iive ja muudatused elanikkonna struktuuris, mis peataksid rahvaarvu vähenemise.

Eesmärgid

1. Haridusasutuste võrk on optimaalne, arenev ja piirkonna elanikke rahuldav.
2. Kõikidel elanikel on olemas teave elukestva ühiskonna võimalustest.
3. Vallaelanikele on tagatud mitmekülgsed võimalused vaba aja veetmiseks, kuritegevus on minimeeritud, toimib avatud noortekeskuste töö. Loodud huvihariduse omandamise võimalus.
5. Arenev infrastruktuur ja pakutavad teenused rahuldavad elanikkonna ja ettevõtjate vajadusi.
6. Noorte osakaal elanikkonnas on suurenenud.

Ülesanded

1. Kvaliteetse ja konkurentsivõimelise hariduse pakkumine.
2. Huvi- ja kutsehariduse võimaldamine lähtuvalt kohalikest oludest, traditsioonidest ja vajadustest.
3. Töötada välja meetmed noortele perede süsteemseks piirkonda elama asumiseks.
4. Valla elanike töövõimaluste mitmekesistamine:
  - infrastruktuuri arendamine,
  - piirkonna promotsioon,
  - uute töökohtade loomine/kaugtöö võimalused,

- koostöö naaberomavalitsustega ühisstruktuuride loomiseks,
  - infotehnoloogia arendus.
5. Atraktiivse elukeskkonna kaudu püsielanikkonna suurendamine (uute püsielanike juurdemeelitamine jne.)

1.4. HARIDUS

Hariduse ajaloost

Hariduse andmise algusaastad Avinurme piirkonnas ulatuvad 18 sajandisse. Läbi aegade on Avinurme vallas tegutsenud koolid kaheksas külas:

Vadi	1775-1963
Ulvi	1775-2003
Maetsma	1860-1928
Laekannu	(1775)-1967
Piilsi	1797-1972
Adraku	1797-1800
Pärniku	1920 - 1972
Avinurme	1920- tänaseni

Eri aegadel on tegutsenud koolid alates külakoolidest kuni põhikoolideni. Keskkaridust on andnud vaid Avinurme kool.

Säilinud koolihoonetest on vanim Vadi koolimaja (1888) - praeguseks MTÜ Metsakaja halduses olev arhitektuurimälestisena muinsuskaitse alla võetud ehitis.

Ulvi koolimaja (1928) on pärast kooli likvideerimist MTÜ Avinurme Noortekeskus kasutuses.

Piilsi (1940) (praegu Lohusuu vald) koolihoones asub raamatukogu ja seal tegutseb Piilsi külaselts.

Pärniku koolimaja, mis tegutses vanas mõisaaegse kõrtsi hoones, lammutati eelmise sajandi 70-tel aastatel avariilise ehitisena. Kooli asukohas paikneb mälestuskivi.

Adraku kool, mis töötas lühikest aega, hävis tulekahjus, andmed selle kohta on puudulikud.

Laekannu viimane koolihoone (1909) hävis tulekahjus 1967 aastal, kooli asukohas on mälestuskivi.

Maetsma koolihoone hävis tulekahjus 1928. aasta augustis, kool töötas veel ühe aasta Avinurmes ja ühines siis Avinurme kõrgema algkooliga. Kooli asukohas on mälestuskivi.

Avinurme kool asutati kõrgema algkoolina 1920. aastal vallamajja (ehitatud 1912. aastal, tänane kooli söökla). Pärast Maetsma kooliga ühinemist 1929. aastal on koolil olnud erinevaid nimesid ja vorme:

1929	Avinurme 6-klassiline Algkool
------	-------------------------------

1940/41	Avinurme Algkool
1944	Avinurme Mittetäielik Keskkool
1950	Avinurme 7-klassiline kool (vahel 7-aastane kool)
1961	Avinurme 8-klassiline Kool
1976	Avinurme Keskkool

Peale vallamaja on kooli klassid asunud vanas vallamajas (1960-70-dad, lammutati eelmise sajandi 70-tel), Avinurme vanas kultuurimajas (1970-dad), vanas pastoraadis (50-60-dad).

Koolimaja ehitamiseks algasid esimesed projekteerimised teadaolevalt 30.-tel aastatel. Esimene juurdeehitusprojekt valmis praeguse koolihoone kohale 1966. aastal. 1968. aastal asetati juurdeehituse nurgakivi 1969. aastal muudeti juurdeehituse projekt - ühekorruselisest hoonest projekteeriti kahekorruseline koolimaja 252 õpilasele. Koolimaja valmis 1973. aastal. Selles hoones toimub õppetöö tänaseni. 1973. aastal valmis õpetajate elamu ning aastal 1975 spordihoone.

Avinurme Lasteaed avati 1961. aastal koguduse pastoraadis. Lasteaed töötas kahe rühmalisena uue hoone valmimiseni. 1987. aastal valmis lasteaia praegune hoone. Projekteeritud oli see kuue rühmalisena ning töötas ka täismahus aastatel 1988-1992. Avinurme Lasteaed likvideeriti 01.07.1993 ning asutati erafirma „Naerulind”. 1995. aastal alustas valla alluvuses taas tööd lasteaed kahe rühmaga.

Hariduse hetkeolukord Avinurme vallas

Avinurme vallas on üks keskharidust andev õppeasutus, Avinurme Keskkool, mis keskkoolina alustas 1.sept. 1976.aastal.

Vallas on eelkooliealistele lastele lasteaed ja noortele noortekeskus, mille väljaehitamine ja sisulise töö korraldamine on alles algusjärgus.

Puudub huvikool, mille asutamine piirkonna hariduse võimaluste mitmekesistamiseks on vaja lahendada lähiaastatel. Nii noorte perede elukoha eelistuse kui ka lastele laiapõhjalise hariduse ja eduka, elus toimetuleva isiksuse kasvamise tagavad järjest enam nii hea üldharidus kui väljakujunenud huvid. Noorena omandatud teadmised, oskused ja hobid on suurim innovaatiline eeldus korraldada oma karjääri, sisustada vaba aega ja osata maandada pingeid, et olla konkurentsivõimeline tööturul ja ettevõtluses. Hea, laiapõhjalise hariduse olulisus seisneb vabaduse ja eeliste loomises

oma edasises elukorralduses ja valikutes – pisi, mida tahaks oma lapsele iga lapsevanem ja õpetaja.

1.4.1. AVINURME LASTEAED

Hetkeolukord

Avinurme lasteaed “Naerulind” on valla allasutus. 2006 aasta septembris on nimekirjas 48 last, sh 13 koolieelikut, töötab 3 rühma. Sõimerühm (11 last), noorem rühm 3-5 aastased (18 last), vanem rühm 5-7 aastased (19 last). Iga rühma kasutuses on kaks ruumi - üks õppetöök ja mängimiseks, teine magamisruum. Lisaks pesuruum ja garderoob. Lasteaias töötab seitse pedagoogi (koos juhatajaga). Hariduse järgi jagunevad nad: keskeri – 5, kõrgem – 1. Kokku on töötajaid 13. (2006. 11.)

Tabel 6. Lasteaiaste arv aastatel 2000 – 2005

2000	2001	2002	2003	2004	2005
59	55	44	43	54	49

Avinurme valla lastearvu baasil ei saa tänasel päeval prognoosida lasteaiakohtade vajaduse tõusu. Momendil on lasteaiakohtade järjekorras 9 last.

Kooliminejate arv 2007 aastal on 13, seega on oma valla lastele vajaminevad kohad koolieelses lasteasutuses olemas.

Arvestades Avinurme kui tõmbekeskuse arenguid ja naaberomavalitsustes puuduvaid võimalusi koolieelsete lasteasutuse kohtade täiendavaks loomiseks (lasteasutused tegutsevad selleks kohandatud ruumides) võib lasteaiakohtade vajadus perspektiivis kasvada.

Tabel 7. Lasteaiakohtade vajaduse prognoos lähiaastateks

2006	2007	2008	2009	2010
45	47	47	50	50

Maja, kus lasteaed asub, valmis 1987. aastal kuuerühmalise lasteasutuse tüüpprojekti järgi ja on olnud remontimata 18 aastat. Remonti vajavad nii rühmaruumid

kui abiruumid. Probleemid on eelkõige elektrisüsteemiga. Aknad vahetati 2006 aasta sügisel. 2007. aastaks on planeeritud soojatrassi rekonstrueerimise lõpuleviimine.

Remonti vajavad õue katusealused, mänguväljakute sisustus on tagasihoidlik ning vananenud.

Täielikku väljavahetamist vajavad vanad, kappides asuvad lahtikäivad raudvoodid, mis on täielikult amortiseerunud. Saalis ei ole korralikke võimlemisvahendeid, mänguasjade valik on tagasihoidlik, muusikatundide läbiviimiseks puuduvad elementaarsed muusikariistad jne. Asutusel puudub korralik arvuti. Tehnikat on uuendatud ja köögiblokki kaasajastatud, sellega võib enam-vähem rahule jääda. Köögitehnika pärineb hoone ehitusajast.

Lasteaia õppe- ja kasvatustegevus toimub küll õppekava alusel, kuid lasteaias 2006. aastal läbi viidud riikliku järelvalve õiendi kohaselt on puudusi töö planeerimises ja ainetevahelises integratsioonis. Enam tähelepanu peaks pöörama ümbritsevale keskkonnale ja koostööle valla teiste asutuste ja ettevõtetega ning tutvustada vaatamisväärsusi ümbruskonnas. Avinurme kooli õpetajad on laste kooliks ettevalmistusega olnud rahul.

Lasteaias töötab 0.06 kohaga logopeed, mis on, arvestades abivajavate laste arvu (10), liiga vähe. Probleemiks on meditsiiniõe puudumine koosseisus.

Koostöö ja suhtlemine lastevanematega on hea. Valitud on hoolekogu, mille töö peaks aga olema senisest initsiatiivikam ja toetavam, eriti materiaal-tehnilise abi planeerimisel ja saamisel, samuti lasteaia arengu ja töö kavandamisel.

Lasteaia majas asuvad Avinurme Raamatukogu, päevakeskus, kasutatud riiete kauplus. Maja ülalpidamiskulude hüvitamiseks üüritakse mitmesuguste ürituste läbiviimiseks välja lasteaia saali ning suvel majutatakse erinevaid laagreid. Majutusteenuse intensiivsemat kasutamist takistavad remontimata pesuruumid ja lagunened voodid.

Probleemiks on lasteaia töötajate palgad ja nende mahajäämus lasteaiaõpetaja riiklikest astmepalkadest.

Suvel on lasteaed tervikuna suletud, vajadus oleks suvise lastetehoiuteenuse järele, samuti paindliku ja hooajalise lastetehoiuteenuse järele kodustele lastele.

Tekkinud on järjekord.

Hinnang olukorrale

Tugevused	Nõrkused
Sõbralik ja koostööaldis kaader	Hoone halb seisukord. Vananenud sisustus (raudvoodid, mööbel jne)
Erialase ettevalmistusega, suure kogemusega lasteaiaõpetajad	Puudub korralik arvuti
Ühised traditsioonilised üritused (tähtpäevade tähistamised ja peod koos lastevanematega, igakevadine teatrietendus, ühised teatrikülastused jne)	Vähe mänguasju, väljas mängimise viletsad võimalused vihmase ilma korral
Koolieelseks lasteasutuseks ehitatud hoone	Med. teenindamine puudulik, logopeedi teenus ebapiisav
Uued, soojapidavad aknad ja renoveeritav soojatrass	Kasvatustöö planeerimine ja personali täiendõpe puudulik
	Vähene koostöö hoolekogu, teiste asutuste ja ettevõtetega vallas.
	Suvine lastehoiuteenus puudub
	Hoone kasutus ei ole optimaalne
	Mänguväljakute planeering vana
	Katusealused lagunened
	Toitlustusplokk vananenud

Arenguvisioon

Aastal 2013 on Avinurme Lasteaed kaasaegne, kvalifitseeritud kaadriga, kõigile soovijatele paindliku ja kvaliteetset alusharidust pakkuv lasteasutus, kus lastel on meeldiv viibida.

Eesmärgid

1. Lasteaiateenuste võrk on optimaalne. Alusharidus ja lasteaiakoht on tagatud kõikidele soovijatele.
2. Hooned ja rajatised on moderniseeritud ja leidnud aastaringse kasutuse. Investeeringute algatamine, mis tagavad lasteaiahoone vastavuse kaasaegsetele tehnilistele normidele (sanitaar- ja tuleohutus-nõuete parandamine) ja keskkonna turvalisusele. Ruumid on sobilikud ka erivajadustega laste teenindamiseks.
3. Lasteaia materaal-tehniline õppe- ja teenindav baas on täiustunud.
4. Lasteaial on kvalifitseeritud, atesteeritud ja elukestvalt õppiv kaader ja pädev juhtimine.

5. Eelkooliealistele lastele on tagatud hea alusharidus.
6. Lapsevanemad ja hoolekogu on aktiivsed partnerid laste arendamisel.
7. Tervisekasvatus on väärtustatud.
8. Sotsiaalselt vähekindlustatud perede lastel on võimalik kasutada lasteaiateenust.
9. Paindlik, lapse ja tema vanema vajadusi arvestav teenuse pakkumine ja ajastus.
10. Koostöö kõigi lasteaiateenuse ja selle edendamisega seotud partneritega.

Ülesanded

- Valla haridusasutuste töö koordineerimise ja juhtimise viimine ühtsetele alustele.
- Lasteaia arengukava koostamine arengueesmärkide seadmiseks ja saavutamiseks.
- Lasteaia hoone renoveerimine ja selle rakendamine erinevateks, laste arengut ja turvalisust arvestavateks lisateenusteks.
- Kaasaegse sisustuse, mängu- ja õppevahendite muretsemine.
- Õppe- ja kasvatustööks, laulmis- ja võimlemistundideks inventari ja mänguasjade muretsemine.
- Õueala korrastamine.
- Tervishoiu ja sotsiaalseid erivajadusi rahuldavate teenuste arendamine.
- Väikelastele mõeldud huviringide tegevuse korraldamine.
- Laste õpetamise ja kasvatamise kvaliteedi parandamine läbi parema planeerimise, elukestva õppe ja koostöö.
- Lasteaiaõpetaja töö tähtsustamine, tunnustamine, täiendhariduse toetamine.
- Lasteaiaõpetajale väärilise tasu maksmine.

1.4.2. AVINURME KESKKOOL

Hetkeolukord

Kooli kasutuses on 1912.a. vallamajaks ehitatud kivihoone, mida kasutatakse põhiliselt sööklana, 1973.a. valminud juurdeehitus ning 1975.a. avatud spordihoone.

Kuna viimased 15-16 aastat ei ole koolimajas kapitaalremonti tehtud, on hoone üldine tehnoseisund halb. Täna on ruumid amortiseerunud, ega vasta kaasaja nõuetele nii kooli õppehoones, sööklas kui spordihoones.

Seoses õpilaste arvu kasvuga (koolimaja on projekteeritud 252 õpilasele) valitseb majas ruumipuudus ja ligi nelikümmend aastat tagasi projekteeritud ruumilahendused ei rahulda tänast haridusteenust (puuduvad ruumid arvutiklassile, raamatukogule, käsitööklassides valitseb ruumikitsikus jne).

Kooli olukord on mõjutamas kogu hariduse kvaliteeti ja õpilaste valikuid keskkariduse omandamiseks koduvallas. Hoonete renoveerimisvajadusele on otsitud võimalusi mitmeid aastaid. 2004. aastal valmis Avinurme Keskkooli Arengukava aastateks 2004-2010 ja koolihoone kapitaalremondi projekt. Algasid tõsised tööd remondirahade otsingul. 2006. aastal otsustas vallavolikogu kooli üleandmiseks sõlmida leping Riigi Kinnisvara AS-ga et renoveerida kooli õppehoone ja luua õpilastele kaasaegne õpikeskkond, mis on määrava tähtsusega tingimus konkurentsivõimelise hariduse andmisel. Teisalt on kaasaegsetele tingimustele vastava kooli olemasolu üks põhieeldusi noorte perede elukohavalikul ja piirkonna infrastruktuuri arendamisel.

2006. aasta septembris alanud koolihoone renoveerimistööde lõpetamine on planeeritud 2007. aasta suvele. Sellest tingituna toimub 2006/07 õ-a õppetöö avariipindadel ja kitsastes oludes.

Alates 2007. aastast ootab renoveerimist spordihoone, kus osa ruume on eriti halvas olukorras: olme- ja võimlaruumid on täielikult amortiseerunud ning osalt kasutamiskõlbmatud. Võimla seisukord on 2002. aasta aktiga kuulutatud avariiliseks.

Kooli köögis ja sööklas on tehtud sanitaarremonti, kuid kogu sööklakompleks vajab renoveerimist. Täiesti amortiseerunud on sööklahoone katus, mille väljavahetamine on vaja korraldada esmasena. Hoonele kasutusotstarbe leidmine ja renoveerimine on lähiaastate otsustusküsimus.

Õpilaste tervislikuks toitlustamiseks on vaja lähiaastatel välja töötada arengustrateegia, mis analüüsiks toitlustamisprobleemide lahendamist nii koolis kui ka vallas tervikuna. Kaaluda tuleks toitlustamist koolisöökla või operaatorteenuse kaudu ning olemasolevate sööklaruumide kasutust tulevikus.

Kool on varustatud hädapäraste õppevahenditega, kuid täielikult ei saa rahul olla ühegi õppeaine varustusega. Õppehoone renoveerimisjärgselt vajavad kaasaegset

sisustust, infotehnoloogilist varustamist ja õppevahenditega kindlustamist kõik aineklassid ja ruumid.

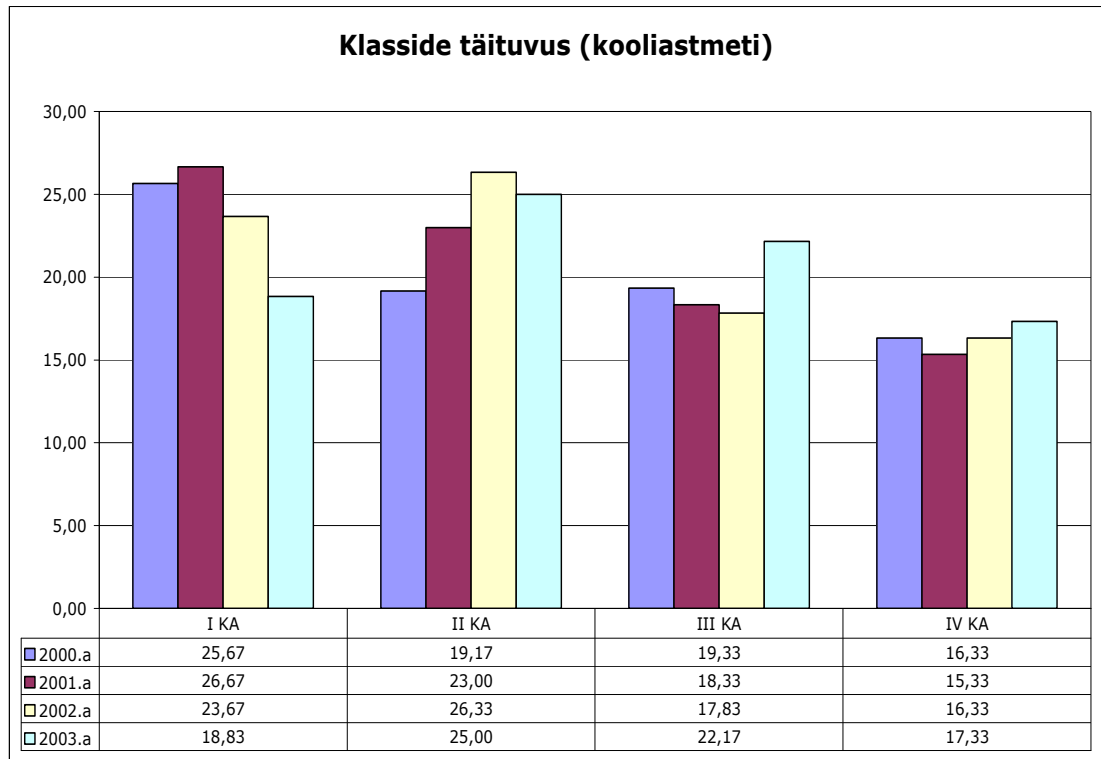
Koolil puudub meditsiinitöötaja. Kapitaalremondi käigus on ette nähtud ruumid meditsiinikabinetiks. Lähiaastatel tuleks koostöös valla sotsiaal- ja tervisekomisjoniga lahendada kooliõpilaste tervishoiualase teeninduse ja tervisekasvatuse tõhustamisega seonduvad probleemid. Kaaluda tuleks vallaarsti (lastearsti) palkamise võimalusi, arvestusega, et vallaarst teenendaks ka lasteaeda, vajadusel teeks visiite hooldekodusse ja peredesse, nõustaks tervishoiuküsimustes elanikkonda, vähendaks perearsti töökoormust ja pikki järjekordi.

Ulvi Põhikooli sulgemine suurendas Avinurme Keskkooli õpilaste arvu. Õpilaste arvu edasise vähenemise vältimiseks on vajalik igaaastaselt üle vaadata ja analüüsida kooli arengukava, viies vajadusel sisse uusi põhjendatud arengustrateegiaid arvestades valla ja naaberomavalitsuste arenguid.

Tabel 8. Õpilaste arv Avinurme Keskkoolis

Õpilaste arv koolis	2000		2001		2002		2003	
	Õpilasi	Klassi-kmpl	Õpilasi	Klassi-kmpl	Õpilasi	Klassi-kmpl	Õpilasi	Klassi-kmpl
Kokku	277	14	285	14	288	14	324	16

Prognoositavat õpilaste arvu saab parandada läbi Avinurme piirkonna ja siinse kooli tõmbejõu suurendamise ümbruskonnas ning läbi demograafiline situatsiooni paranemise kooli teeninduspiirkonnas. Oluline on leida ja välja tuua kooli eelised ning nende arendamismehhanismid lähiaastateks. Ilma selleta väheneb õpilaste arv ja 2010. aastal õpib Avinurme Keskkoolis ainult ca 200 last.

Joonis 2. Klasside täituvus Avinurme Keskkoolis

Analüüsidest õpilaste arve ja klasside täituvust näeme, et stabiilseim on olnud täituvus gümnaasiumiosas – 15,33 (2001.a) kuni 17,33 (2003.a), teistes kooliastmetes on kõikumine olnud suurem. II ja III kooliastmes on klasside täituvus kasvanud, muret tekitavalt on kahanenud I kooliastmes õppivate laste arv.

Prognoosides Avinurme valla rahvastikuregistri andmete põhjal aastatel 2007-2013 kooliminevate laste arvu, ei saa eeldada selle arvu tõusu. Samas on igal aastal lisandunud valda tulevaid lapsi ja piirkonna teiste omavalitsuste kooliminevaid lapsi.

Prognoositav I klassi minevate Avinurme vallas sündinud laste arv lähiaastatel (kooliminekul arvestatud oktoobris 7-aastaseks saava lapsega):

Tabel 9. Prognoositav I klassi minevate laste arv

LAPSI/AASTA	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Tüdrukud	13	3	10	5	1	5	5
Poisid	5	9	4	3	15	12	5
KOKKU	18	11	14	8	16	17	10

Lisaks koduvalla õpilastele õppis 2003/2004. õppeaastal Avinurme Keskkoolis ka 71 õpilast, kelle alaline elukoht jääb väljapoole Avinurme valda:

Tabel 10. Õpilaste arv, kelle elukoht jääb väljapoole Avinurme valda

Jrk nr	Asula	Omavalitsus	Õpilasi		
			2003/2004 õ-a	2002/2003 õ-a	2001/2002 õ-a
1	Lohusuu	Lohusuu vald (Ida-Virumaa)	20	21	22
2	Tudulinna	Tudulinna vald (Ida-Virumaa)	19	17	12
3	Laekvere	Laekvere vald (Lääne-Virumaa)	26	26	25
4	Paldiski	Paldiski linn (Harjumaa)	1		
5	Tallinn	Tallinn	4	3	1
6	Saare	Saare vald (Jõgevamaa)	1		
7	Jõhvi	Jõhvi linn		1	
8	Torma	Torma vald (Jõgevamaa)			1
Õpilasi mujalt kokku			71	68	61

Avinurme kui konkurentsivõimelise ja hea hariduse andja maine tõstmisel saab oluliseks piirkonna teiste omavalitsuste noorte õppimaasumine Avinurme kooli. Nende laste õppimisvõimaluste valikul peaks arvestama mitmeid lähiaastate arengutendentse:

1. Avinurme renoveeritud ja kaasaegsete õpivõimalustega koolikeskkonda. Spordikomplekside korrastamist lähiaastatel, sh ujula olemasolu.
2. Avinurme kultuurielu aktiivsust ja teenindusasutuste arengut.
3. Haridusvõimaluste mitmekesistamiseks eelkute- ja huvihariduse võimaluste lisandumist üldhariduslikule õppekavale.

4 Ühiskonna arengu suundumusi:

- noorte arenguprobleemide keerukust ja alaealiste iseseisva elu problemaatikat linnade,
- majanduslikke võimalusi hariduse omandamisel kodust eemal,
- õppeprotsessi pingelisusele lisanduvaid iseseisva elukorralduse raskusi (korter, toit, majandamine jne).

Piirkonnale on keskkooli säilimine ja paindliku, lisaväärtusega keskhariduse andmine oluline, kuna:

- keskkoolinoored rikastavad piirkonna kultuurielu ja edendavad noorsootööd muutes piirkonna noortele, sh noortele peredele atraktiivseks ja ligitõmbavaks elukohaks.
- ainult Avinurme koolis saavad piirkonna noored ühtekuuluvus ja kodutunde ning teadmised oma kodukandist.

Avinurme Keskkool on maakool, erinedes oluliselt linnakoolist. Maakool on:

- maa-elulaadi kandja, ta:
  - elab koos loodusega,
  - elab koos kogukonnaga,
- paikkonna identiteedi kandja ja looja,
- küla vaimne keskus,
- avatud füüsiliselt ja vaimselt (tihe koostöö kohaliku omavalitsusega, ettevõtjate, intelligentsi, seltside, liikumiste, lapsevanemate ja külainimestega, raamatukogude, kirikuga).

Keskkooli puudumine piirkonnas viib veel väljakujunemata isiksused eemale oma kodust, oma juurte juurest, suurendades disproportsioone niigi hapras ja puudulikus regionaalpoliitikas.

Analüüsidest Avinurme kooli õpilaste põhikoolijärgset haridusteed selgub, et enamus eelistab õpinguid jätkata kodukoolis.

Tabel 11. Põhikooli lõpetanute edasine haridustee

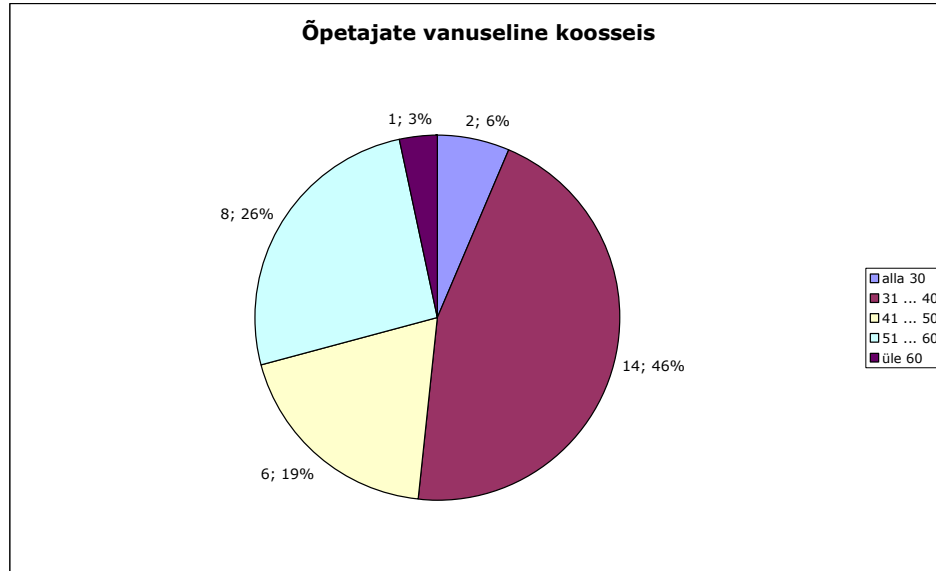
Põhikooli lõpetamise aasta	Edasi gümnaasiumisse		Muu		
	Oma koolis	Teistes koolides	Kutseharidusse	Tööle	Teadmata
2003.a	14	2		2	
2002.a	8	6	5		
2001.a	9	5	6		
2000.a	15	3	3		
1999.a	7	3	6	1	

Vaadeldes mujale koolidesse õppimaasumist, tuleb rõhutada, et piirkonna teised koolid Avinurme õpilaste koolitee jätkamise valikutes praktiliselt puuduvad.

Mujale kooli suunduvad eelistavad oma valikutes tugevaid või neile sobiva süvaõppevõimalusega koole Tartus, Rakveres vm. Lahkuvad ka noored, kes valivad kutsehariduse või tööle asumise.

Peale põhikooli lõpetamist on õppima asunud Noarootsi Gümnaasiumi, H. Treffneri Gümnaasiumi, M. Härma Gümnaasiumi, Tartu Karlova Gümnaasiumi, Audentese Erakooli, Tallinna Arte Gümnaasiumi, Tartu Kunstikooli.

Keskmiselt 21,2% põhikooli lõpetajatest jätkavad oma haridusteed kutseõppeasutustes – populaarseimad koolid on olnud: Rakvere Kutsekool, Paide Kutsekool, Tartu Kutsehariduskeskus, Väike-Maarja Kutsekool.

Joonis 3. Õpetajate vanuseline koosseis

Avinurmes Keskkoolis töötas 2003/2004. õppeaastal 31 pedagoogi – 27 nais- ja 4 meesõpetajat, nende vanuseline struktuur on üsna ühtlane: 46% õpetajate vanus jääb vahemikku 31-40-aastat, 19% - 41-50-aastat, 26% - 51-60-aastat, 6% on nooremad kui 30-e ning 3% vanemad kui 60-aastased.

Koolis töötavatest õpetajatest 22-l on erialane kõrgharidus, 1-l muu kõrgharidus ning 8-l keskeriharidus. Ühele õpetajale on omistatud vanempedagoogi kvalifikatsioon, 25-le pedagoogi ning 2-le noorempedagoogi ametinimetus. 3 õpetajat on atesteerimata – need on kooli personal, kelle tööaja sees on ka tunniandmise kohustus.

Koolis tegutsevad ringid:

- algklasside näitering,
- mudilaskoor,
- lastekoor,
- käsitööring,
- liiklusring,
- koolibänd,
- lilleseade,

- aeroobika,
- korvpall,
- kergejõustik,
- võrkpall.

Hinnang olukorrale

Tugevused	Nõrkused
2007. aastaks renoveeritud, kaasaegne koolihoone	Kooli üldine materiaalne baas on nõrk (mööbel, valgustus, vähe õppevahendeid, vananenud arvutid, raamatukogu vähene varustatus)
Kogenud, hea haridusega pedagoogid	Kooli suletus, kapseldumine koolimaja seinte vahele
Keskooli vajalikkust toetav kogukond	Puudub atraktiivsus, eristumine ja "oma nägu"
Sportibaaside olemasolu	Vähene orientatsioon kodukohale
Tegutsevad huviringid, sh lastevanemate ja kodanikeinitsiatiivil tegutsevad (puhkupill, jahilaskmine, suusatamine, võrkpall, korvpall)	Psühholoogilise abi puudumine
Palju häid ja tarku lapsi	Nõrk koostöö (õpilaste ja õpetajate vahel, õpetajate ja juhtkonna vahel, lastevanematega)
Keskool teenindab kolme maakonna lähipiirkonna õpilasi	Kasvatustegevusalase koostöö puudulikkus lastevanemate, politsei, noorsoo- ja sotsiaaltöötajate, valla ja piirkonna omaalgatuslike struktuuridega
Keskooliõpilastel head koolivälise tegevuse võimalused kultuurimaja huviringides osaledes	Lastevanematega suhtlemine, lastevanemate suunamine, juhendamine, teavitamine ja koostöö pealiskaudne, formaalne
	Vähene koostöö valla teiste haridus- ja kultuuriasutustega, seltsidega, küladega
	Kaugemalt pärit laste piiratud võimalused koolivälises- ja huvitegevuses osalemiseks (bussiliiklus)
	Vähesed soodustused ja motivatsioonivõimalused noortele spetsialistidele
	Sportihoone ja staadioni halb seisukord
	Koolisöökla kitsikus ja seisukord

Arenguvisioon

Kool on paikkonna identiteedi, kultuuriruumi ja maa-elulaadi kandja, avatud küla vaimne keskus, mis tagab paindliku ja kvaliteetse hariduse saamise kodukohas.

Eesmärgid

1. Üldhariduskoolide võrk on optimaalne. Piirkonnas toimub koostöö haridus- ja kultuuriasutuste vahel. Vallas on loodud koordineeritud juhtimisega hariduskeskus parema hariduse andmiseks ja hariduskulude optimeerimiseks.
2. Hooned ja rajatised on valmis ehitatud ning moderniseeritud Investeeringute algatamine, mis tagavad koolihoonete vastavuse kaasaegsetele tehnilistele normidele ja keskkonna turvalisusele, on sobilikud ka erivajadustega õpilaste teenindamiseks ning vähendavad ekspluatatsioonikulusid (energiasääst jms). Spordirajatiste kaasajastamine, turvalisuse tagamine.
3. Üldhariduskooli arengukava on pidevalt täienev strateegiline dokument, mis kehtestab kooli arengusuunad ja lahendab ülesanded, mis tagavad konkurentsivõimelise hariduse piirkonnas.

Ülesanded

- Avinurme valla haridusasutuste materiaalse baasi kaasajastamine.
- Avinurme Keskkooli hoonete remondi jätkamine ja lõpetamine.
- Keskkooli säilitamine, sihipärase tegevuse arendamine kooli hea maine ning oma näo kujundamisel.
- Koostöö tihendamine KOV, ettevõtjate, intelligentsi, seltside, liikumiste, lapsevanemate, külaelanike, raamatukogude, kiriku jne. vahel selleks, et kool oleks maaelulaadi ja paikkonna identiteedi kandja, avatud vaimselt ja füüsiliselt.
- Infotehnoloogiaalase tehnilise baasi ja hariduse arendamine.
- Õpetajate (pedagoogide) töö väärtustamine.
- Koostöös ettevõtjate ja kolmanda sektoriga täiustada kutseõpetuse andmise võimalusi arvestades kohalikke vajadusi ja pikaajalisi traditsioone.
- Koostöös naaberomavalitsustega täiustada kutseõpetuse andmise võimalusi.
- Huvihariduse võimaluste mitmekesistamine ja kaasajastamine.

- Huviringide tegevuse korraldamine läbi pikapäevakooli nii, et kõik soovijad saaksid osaleda (Vadi ja Ulvi piirkonna laste osavõtt praegu minimaalne – koolibuss viib lapsed kohe peale tunde kodusesse).
- Avinurme Kultuurikeskuse ja spordihoone rakendamine huvitegevuse kohana.
- Kooli õppekava ja õpilastööde suurem sidumine paikkonna temaatikaga (ajalugu, kultuur, loodus, kaasaegsed tegevusalad).
- Koostöö valla haridus- ja kultuuriasutustega, külade ja MTÜ-dega.
- Keskkonnakasvatuse ja õueõppe võimaluste suurem rakendamine.
- Munitsipaalkorterite ja õpilasmajutuste võimaluste loomine.
- Ühtse haridusasutuse loomine parima hariduse kvaliteedi tagamiseks

1.4.3. KUTSEHARIDUS JA ELUKESTEV ÕPE

Hetkeolukord

Kutsehariduse probleeme on püütud lahendada mitmel viisil. 2004. aastal viidi kooliprogrammi eelkurseõppe õppekava, kuid riikliku toetuse kadumine tekitas probleeme ja eelkurseõppe klass sellisel kujul kaotati. Probleemiks oli ka valitud eelkurse praktikabaaside puudumine kohapeal. Idee tuua eelkutsena sisse kohapeal puuduvad erialad põhines ideel, et noored jätkaksid oma ettevõtlusega kodukohas. Paraku oli ettevalmistus Tallinna-keskne ja ei olnud õigustatud just kohapealse *know-how* ja praktikabaaside puudumise tõttu.

Kutseõppevõimaluste toomise vajadus piirkonda aga jääb ja vajab uut analüüsi ning võimaluste otsinguid. Kutseõpe peaks koordineerima kutseõppevõimalusi ka elukestva õppe raames.

Elukestva õppe võimalused piirkonnas on vähesed. Probleem on teadvustamise tasemel. Toimuvad üksikud kursused, mida organiseeritakse kodanikualgatuse korras. Täiendõpet organiseerib ka iga asutus või ettevõtte vastavalt oma vajadustele ja võimalustele. Palju on erainitsiatiivil ja rahastamisel toimuvat täiendhariduse omandamist ja kursustel käijaid nii Tartus kui Rakveres, sh kõrghariduse omandamist. Populaarsem on Vinni-Pajusti rakenduskõrgkool. Suur edasiõppijate protsent on ka keskkooliõpetajate hulgas.

Töötud ja töötajad kasutavad Ida-Virumaa Tööhõiveameti poolt pakutavaid koolitusi, mis on küll soodsad, kuid kauguse tõttu töötutele siiski kuluka transpordiarvega. Tulevikus tuleb enam pöörata tähelepanu elukestva õppe probleemidele, selle parema kättesaadavuse tagamisele piirkonnas ja organisatsiooniliste meetmete parandamisele, koostööle ja teavitustööle.

Elukestva õppe ja ümberõppe probleem puudutab kõige enam inimesi, kellel juba on töökoht, aga kes sooviksid midagi muud õppida. Kui töötaja võtab päeva ja sõidab linna ümberõppesse või koolitusele ja sõitki makstakse kinni, siis töölkäija jaoks on ainus võimalus tulla töölt ära, vormistada end töötuks ja siis katsetada mitme kursusega. Pere toitev vastutustundega inimene nii ei tee. Nii töötavadki paljud vaatamata võimetele ja tervisele ametites, mis on piirkonnas saada.

Lahenduseks oleks elukestva õppesüsteemi rakendamine piirkonnas

Hinnang olukorrale

Tugevused	Nõrkused
Asukohast tulenevalt võimalus õppida erinevates linnades	Puudub elukestva õppe võimalusi ja vajadusi tutvustav nõustamis- ja teavitussüsteem noorele ja töölkäivale elanikule
Olemas ja tekkimas ruumid	Tööandja vajadused, prognoos ja töötajate vajadus andmebaasina puudub
Ettevõtetes olemas õppebaaside võimalused	MTÜ-d, ettevõtted ja vallajuhid pole teadvustanud elukestva õppe vajadust
Arenev ja paranev internetiõppevõimalus	Juhid tahavad kohe häid töölisi, vald ettevõtjaid, tööjõu arendamisse panustamist ei nähta vajaduse ja võimalusena
Töötutele olemas nõustamis- ja teavitussüsteem	
Olemas kolmanda sektori tugigrupid	
Arenev ja paranev internetiõppevõimalus	
Arenev M-õppe võimalus	

Arenguvisioon

On korraldatud ja tagatud elukestva ja kutseõppe võimalused vallas. On olemas koolitusvõimalused kohapeal ja leitud innovaatiline lähenemine kaugkoolituste tagamiseks piirkonna elanikele.

Eesmärgid

1. Kõikidel elanikel on kättesaadav teave elukestva õpiühiskonna võimaluste kasutamiseks.
2. Ameti- ja kutsealaste oskuste arendamise teave on piisav, süstematiseeritud ja toimib teabe levitamiseks.
3. Arenenud on kohalik algatusvõime ameti- ja elukestva õppe võimaldamiseks.

Ülesanded

- Leida võimalused teavitada elukestva õppe võimalustest, vajadusest, selgitada välja huvid.
- Koostöö ettevõtjatega, et kaardistada piirkonna tulevikuvajadused tööjõu ja erialade järele.
- Delegeerida koolitusi MTÜ-dele.
- Aktiviseerida ettevõtjaid koolitustemaatikaga enam tegelema.
- Teavitada toetussüsteemidest koolituse vallas.
- Läbi kooli anda piirkonda toetavat kutseõpet.

1.4.3. HUVIHARIDUS JA NOORSOOTÖÖ

Hetkeolukord

Huviharidus

Huvihariduse andmine Avinurme vallas on praegu korraldatud läbi ringide töö, mis töötavad nii kooli, pedagoogide kui vabatahtlike entusiastide ja professionaalsete erialaspetsialistide juhendamisel. Õpilastel on võimalus kaasa lüüa kultuurikeskuse ringide töös. Seda võimalust ei kasutata seni piisavalt, osalt vähese populariseerimise, osalt õpilaste õhtuse tegevusega seonduvate transpordiprobleemide koordineerimatuse tõttu.

Vallas on tugevad muusikatraditsioonid. Koolilapsed saavad osaleda kooride töös nii koolis kui kultuurikeskuses.

Klaverimängu saab õppida klaveriklassis. See ei rahulda kõiki soovijaid ja on kogu mahus lastevanemate poolt tasutav, mistõttu on muusikahariduse omandamine kallis ja õpilaste arv piiratud.

Puhkpillitraditsioonide kestmise toetamiseks on huviringina loodud noorte puhkpilliorkester, mida juhendavad trombooniprofessor Heiki Kalas ja Tartu E. Elleri nimelises muusikakoolis õppiv Silver Mesi. Töö toimub suuresti ühiskondlikus korras, ilma õppekavata ja ei rahulda sellisena täielikult ei õpetajaid, lastevanemaid ega lapsi.

Lähim muusikakool asub Mustvees, kus 2006. aastal õpib kolm Avinurme kooli last. Teenuse kättesaadavust raskendab praktiliselt puuduv bussühendus Mustveega, samuti tunni aegade sobitamine viiest eri koolist seal õppivate laste liikumisvõimalustega.

Veel 10 aastat tagasi populaarne Rakvere laste muusikakooli on suure vahemaa ja kalliduse tõttu kaotanud seal õppimise populaarsuse. Viimased 10 aastat pole sinna õppima suundunud õpilasi olnud.

Iisaku kunstide- ja muusikakool pole leidnud kasutamist nii ühendusvõimaluste puudumise kui mitmetel muudel põhjustel (suhtumine, eelarvamused, õppetase).

Lisaks muusikaharidusele on vajadus ja huvi mitmete käeliste ja loovalade järele. Koolis töötavad nii käsitöö-, lilleseade-, kunstiring kui näitering. Lisaks kohalike käsitööoskusi õpetav korvipunumiskoolitus. Kõik need ei taga järjepidevat ja õppekavale rajanevat õpetust, mille läbimise järgselt on laps omandanud teatud oskused, lisahariduse ja hobid edasiseks eluks.

Huvi- ja loovuskooli asutamine piirkonna hariduselu rikastamiseks ja piirkonna elukvaliteedi tõstmiseks on lähiaastate üks olulisemaid haridusteenuse mitmekesistamise ja parendamise prioriteete. Noorte perede elama asumisel piirkonda on huvihariduse omandamisvõimaluse olemasolu olulise tähtsusega. Juba ammu ei määra esmavajadusi pelgalt kooli olemasolu. Ilma mitmekesiste vaba aja veetmisvõimaluste ja mitmekülgset lapse arengut tagamata ei ole mõeldav edukate ja haritud noorte elamaasumine piirkonda.

Noorsootöö

Koolikohustuse täitmise tagamine üksi ei kasvata aktiivse eluhoiakuga tegusaid noori. Noorsootöö korraldamine kõikide noorsoo kasvatamises osalevate instantside ühiste jõupingutusteta pole praeguses kiiresti arenevas ja muutuvast ühiskonnas mõeldav. Noored suitsetavad avalikes kohtades, tarvitavad alkohoolseid jooke ja huligaanitsevad. Õhtuti ja puhkepäevadel kogunetakse autobussijaama ja puutööseina juurde, kus rikutakse avalikku korda. Noortekeskuse senine töö ei rahulda nende vajadusi. Noorsootöö koordineerimine ja vastutus on killustatud, puudub piisav koostöö

ja vastutuse jagamine kooli, sotsiaaltöö ja noortekeskuse ning politsei ja volikogu komisjonide vahel.

Noorsootöö valdkond on lähiaastatel tõsist tööd ja perspektiivset läbimõtlemit vajav valdkond, mis vajab mitme instantsi ühistööd ja koordineerimist. 2005. aastal loodi MTÜ Avinurme Noortekeskus, millel olid ruumid nii Avinurmes kui Ulvil. Noorsootöö oli suuresti projektipõhine ja killustunud. Koolis ega valla sotsiaalsektoris eraldi noorsootöötajat pole, noorsoopolitseist rääkimata. Osalemine kooli huviringides on piiratud koolibussi graafikuga, samal põhjusel pole alevikust väljas elavatel lastel eriti võimalusi huvitegevuses osaleda.

Probleemi lahendamaks osalt pikapäevavõim, mis võimaldaks kooli juures töötavatel ringidel kauem tegutseda. Vajalik oleks läbi mõelda õhtused bussühenduse võimalused küladega, nii noorsootöö, treeningute kui ringide seisukohalt. 2007. aasta veebruarist on noorsootöö koordineerimine pandud kultuurijuhi üheks töövaldkonnaks. Noorsooprobleemid kui ühiskonna kiire arengu ja muutumisega seonduv on mitmete kohaliku elu edendamise seotud valdkondade ühisprobleem, mis peab olema märksa suurema tähelepanu all ja perspektiivis paremini planeeritud. Noorte kasvatuses, harituses ja arengust sõltub ühiskonna sh. piirkonna homme nägu ja käekäik.

Noorsootöö on hoopis laiem ja põhjalikum mõiste kui me siiani sellest aru oleme saanud. See pole pelgalt paar diskot kuus ja mõni üritus, vaid noorsooga tehtav sotsiaal-, kultuur- ja perekonnaõpetuse töö.

Noorsootöötajal tuleks koostööd teha kodudega, kooli huvijuhi ja valla sotsiaaltöötajatega, et leida lahendus probleemsete noorte muredele.

Noorsootöös tuleks enam tähelepanu pöörata noorte kaasamisele kohalikku ellu, läbi kaasamõtlemit ja otsustuste, teisalt sisustada noorte vaba aega läbi organiseeritud tegevuste ja neile loodud atraktiivsete vaba aja veetmisvõimaluste. Nõustama ja tutvustama peaks noortetööd ja programme alates kohalikest võimalustest kuni ülemaailmsete programmideni ja neist osalemisvõimalusteni välja.

Luu noorte maine- ja traditsioonilised üritused, mis oleksid atraktiivsed ja noorte initsiatiivikust tõstvad.

2007. aasta algusest on kultuurijuhi üheks ülesandeks ka noorsootöö kureerimine ja kultuurikeskusesse on rajamisel noortekeskus. Läbi on vaja mõelda valdkonna ühine arendamine ja noorsootöö paremaks korralduseks vajalik tegevuskava. Oluline on otsustada, kas noorsootöötaja ametikoha kaotamine on põhjendatud samm praeguses omavalitsuse arenguetapis. Kas sotsiaaltöötaja, kelle põhiprobleemataks on

vanurid ja sotsiaalsete probleemidaga inimesed ning pered, suudab ja jaksab lähiaastatel tagada ka elujaatavate ning aktiivsete noorte arenguvajadused, kas kultuurijuhil, kelle korraldada on kolm valla arengu ja imago seisukohalt olulisemat valdkonda, on jõudu vedada ka kasvavat tähelepanu nõudvat noorsootööd.

Hinnang olukorrale

Tugevused	Nõrkused
Tugevad muusika- ja käsitöötraditsioonid piirkonnas	Puudub materiaalne baas, õppevahendid ja instrumendid
Lastevanemate huvi ja toetus muusikaharidusele	Asjahuviliste killustatus
Lähiümbruses praktiliselt puuduvad alternatiivsed võimalused huvihariduse omandamiseks	Asjaajamise koordineerimatus
Erainitsiatiiv ja õppida soovijad	Vallasisene õhtune transpordikorraldus ei võimalda õhtusi tegevusi alevikust väljas elavatele lastele
Renoveeritud koolihoone paremad võimalused	Konstaabli tööpiirkond suur
Kultuurikeskuses on väljaehitamisel noortekeskuse ruum	Noorsoopolitsei puudub
Noorteorganisatsioon olemas	Puudub noorsootöö pikaajaline strateegia
Olemas kultuurikollektiivid, kus kaasa lüüa (koorid, orkester, suveteater, tantsuringid)	Puudub huvikool

Arenguvisioon

Avinurmes on läbi mõeldud ja korraldatud laste ja noorte huviharidus ning tagatud vaba aja organiseeritud sisustamisvõimalused.

2013. aastal töötab Avinurmes laste huvi-loovuskool, kus saab akrediteeritud õppekava alusel õppida vähemalt kolme kuni nelja muusikalist eriala (klaver, puhkpill, laulmine, keelpill) ja kahte kuni kolme käelist loovusala (kunst, puutöö).

Olemas on noorsootöö strateegia ning noorsootöötaja.

Noortekeskus on aktiivses kasutuses olev vaba aja aktiivse veetmise koht. Tegutsevad spordi-, kultuuri- ja käelisi aktiivtegevusi pakkuvad ringid.

Eesmärgid

1. Vaba aja veetmiseks on olemas mitmekesised võimalused Noored on motiveeritud kaasa rääkima kohaliku elu arengus.

2. Töötavad spordi-treeninggrupid, pikapäevakool, huvi-loovuskool, mis pakuvad valla ja piirkonna lastele huviharidust ja tegevusi.
3. Noorte huvid on väärtustatud. Noored pöörduvad pärast õpinguid koju tagasi.

Ülesanded

- Koostada noorsootöö ja huvihariduse arengustrateegia.
- Korraldada noorsoo, haridus- ja huvihariduse koordineeritud tegevus, selle suunamine ja juhtimine.
- Huvihariduse andmise korraldamine.
- Avatud noortekeskuse väljaehitamine ja käivitamine.
- Alkoholi ja narkovastase preventatiivse töö tõhustamine noorte hulgas.
- Noorsooprojektide algatamine ja läbiviimine.
- Noorte aktiveerimine, nende aktiivsuse ja enesealgatuse toetamine. Noorteparlamendi töö aktiveerimine.
- Noortele suunatud maineürituste ellukutsumine.
- Vaba aja veetmise ja huvihariduse ning sportimisvõimaluste tagamine kogu valla ulatuses.
- Tagada valla haridusasutuste ühtne arendus, tase ja optimeerida juhtimine ning ülalpidamiskulu.

1.5. KULTUUR

Ajalooline ülevaade

Teadaolevalt on muusikalise ühistegevuse algus piirkonnas seotud Torma-Lohusuu kihelkonnakoori ja orkestriga, kus Vadi ja Maetsma koolijuhid dirigentideks ja koorijuhtideks olid ning ka Avinurme mehed kaasa löid.

Esimesed kirjalikud märkmed piirkonna muusikaelust on seotud laulupidudega. Kirjandusmuuseumi arhiivis on säilinud Maetsma koolijuhataja E. A. Schulbaci kiri II üldlaulupeo korralduskomisjoni esimehele.

Maetsma kooli juures alustanud pasunakoori algusajaks loetakse 1884. aastat ja Vadi kooli juures 1889. aastat. Umbes samal ajal alustasid pasunakoored tegevust ka Piilsis ja Ulvil. Teated näitemängust jäävad samuti 19. sajandi viimastesse aastatesse (Vadil, Maetsmas).

1909. aastal, kui valmis Avinurme pritsimaja, sai sellest hoonest Avinurme ümbruse kultuurikeskus ligi kaheksakümneks aastaks. Siin alustasid tööd ka laulukoorid. Vadil ja Ulvil jätkus ka iseseisev kultuurielu, mis on võimaldanud tänaseni hoida isetegevusringide ja -tegijate laia kandepinda.

1988 aastal algas uue, kaasaegse kultuurimaja ehitus, mis seiskus taasiseseisvumise algusaastatel.

19.01.1995.a.toimus tõsine arutelu teemal „Uue kultuurimaja ehitamisest”, kus lisaks volikogu liikmetele võtsid aktiivselt arutelust osa ettevõtjad ja kultuuritegelased.

Esialgselt otsustati kuulutada kultuurimaja erastamise objektiks ja välja töötada erastamise tingimused, raha puudumise tõttu ei olnud võimalik aga hoonet konserveerida 1997. aasta oli pöördeline aasta kultuurielus. Jaanuaris toimus aktiivsete vallaelanike osavõtul nõupidamine uue kultuurimaja kasutamise eesmärkidest. Otsustati järgmist:

- hoone on ainult kultuuri jaoks liiga suur,
- otsida üles hoone projekteerija Ain Padrik ja kultuurimaja ümber projekteerida,

Kultuuriministerium lülitas hoone pooleliolevate kultuuriobjektide nimekirja ning maavalitsus kinnitas Avinurme kultuurimaja ehituse maakonna kultuurivaldkonnas prioriteetsemaks.

1998 a. eraldati uuele kultuurimaja ehitusele RIP-ist esimesed summad. Kinnitati ruumiprogramm (vallavalitsus, saal, muuseum, kohvik, ujula, võõrastemaja, saun jne).

1999.a. otsustas volikogu tellida AS-ist Thulema kultuurikeskusesse 206 tooli, mis võimaldas aasta lõpul maja avada. Uue kultuurikeskuse esimene etapp avati 28.detsembril 1999.aastal.

2001.a. ostis vald Ulvi keskühistult klubihoone, et säilitada Ulvi piirkonna elanikele kultuuriline ja sotsiaalne teenendamine.

Hetkeolukord

Avinurme on tugeva postfiguraalse identiteediga, arenenud rahvakultuuri traditsioonide ja omakultuursete isetegevuskollektiividega vald. Domineerib muusikalise omakultuuri viljelemine. Arenenud on traditsioonilised elulaadi hoidvad ja toetavad kultuurielu valdkonnad. Avinurme valla struktuuriüksustena töötavad järgmised valla kultuuriasutused: Avinurme Kultuurikeskus, Ulvi Rahva Maja, Avinurme ja Ulvi raamatukogud, Avinurme Koduloomuuseum. Lisaks neile on kultuuri edendajatena olulisel kohal Avinurme Keskkool koos kooli raamatukogu ja ringidega. Viimastel aastatel on aktiveerunud MTÜ-de tegevus, mis löövad kaasa valdkondlikult või kultuuriedendajatena külades (vt. seltsid). Oma maja on ainult Vadi MTÜ-l Metsakaja. KOV lepinguid teenuste delegerimiseks kolmandale sektorile praeguseks ei ole. Koostöös EELK Avinurme kogudusega on taas kontserdisaalina kasutusel väga hea akustikaga kirik koos uue ja kaasaegse oreliga. Koguduse osalemine piirkonna kultuurielus on viimastel aastatel, pärast õpetaja R. Alberi ametissenimetamist, oluliselt kasvanud ning koostöö on tihenend. Oma loomisest alates on kultuurielu keskseks korraldajaks 2000. aastal moodustatud Avinurme Kultuurikeskus.

Möödunud perioodi olulisemaks ja kesksemaks sündmuseks valla kultuurielus oligi uue piirkonnakeskse kaasaegse kultuurikeskuse ehitus. Tänu sellele on valla omakultuuri, eriti muusikakollektiivide tase ja tegusemisaktiivsus märkimisväärselt edasi arenenud. Võimalikuks on saanud professionaalsete kultuurikollektiivide toomine piirkonda, samuti kino näitamine.

1.5.1. AVINURME KULTUURIKESKUS, ULVI RAHVA MAJA

Hetkeolukord

Avinurme kultuurikeskus on uusehitus, mis alustas tööd 2000. aastal. Hoones on valmis ehitatud ja kultuurivaldkonna kasutuses 300-kohaline saal, fuajee-garderoob, ruumid kohviku välja ehitamiseks (praegu kasutatakse näituse ja harjutusruumina ja ürituste ajal töötava puhvetina), dekoratsioonide hoiuruum, garderoobid ja kaks inventari hoiuruumi. Puhkpilli poolt on välja ehitatud muusikariistade hoiuruum, rajamisel on harjutusruum. Olemas on kinoruum ja toimuvad seansid. 2007. aasta algul avati noortetuba, mis vajab edasiarendamist. Käsil on muuseumi fondihoidla ehitamine keldrikorrusele.

Enamus kollektiivide harjutusruumidest on välja ehitamata. Lõpetamata on saali valgustusprojekt ja lahendamist vajavad akustikaprobleemid.

Inventar on minimaalne. Suur puudus on klaverist, mis oluliselt takistab muusikakollektiivide arengut ja mõjutab ürituste kvaliteeti ning õpitaset.

Normaalselt on instrumentidega varustatud puhkpilliorkester, aga ka neil puuduvad harjutusruumid, see on vajalik eelkõige tööks noortega. Puhkpilliorkester on ainus kollektiiv, kes on asunud ise järelkasvu koolitama.

Hoones paiknevad veel vallavalitsus, ujula, hambaarst, muuseumi tööruum, kaitseliidu ruumid ja noortetuba. Välja ehitamist vajavad konverentsisaal ja majutusasutus.

Senine kultuurikeskuse struktuur pole end täielikult õigustanud ning alates 2007. aasta veebruarist jõustub struktuurimuudatus, mis peaks kõrvaldama seni ilmnunud puudused kultuuritöös. Tööle võeti kultuurijuht, maja haldamine anti üle vallavara haldusele.

Uue kultuurikeskuse valmimisega on tunduvalt paranenud ringide tegutsemisvõimalused. Avinurmes ja Ulvil tegutsevad tabelis 12 esitatud ringid.

Tabel 12. Avinurmes ja Ulvil tegutsevad ringid

ring (2006 sept.seisuga)	ringjuht	osalejate arv
Meeskoor	Urve Tooming, Elo Fersel	29
Naishkoor	Maris Laht	44
Puhkpilliorkester	Heiki Kalas	21
Memmede rahvatantsuring	Virve Tooming	12

Memmede ansambel	Maris Laht	9
Sega-rahvatantsurühm	Alli Kaarama	8
Ulvi naisrahvatantsurühm	Heldi Tooming	12
Ulvi külakapell	Anne Velt	8
Naiskvartett	Maris Laht	4
2 meesansamblit	Urve Tooming; Elo Forsel	13
Kõhutants	Epp Kaljos	6

Lisaks eelnimetatutele tegutseb Avinurme Suveteater, mida juhendab Malle Pärn.

Traditsioonilised kultuurisündmused Avinurmes:

- 1) Laht – 23. juuni
- 2) Kirikukontsert - juuli lõpus või augusti algul (koos surnuaiapäevaga)
- 3) Hingedeaja tähistamine – novembri. algul
- 4) Mardi-Kadripidu – mardi-kadripäeva vahemikus
- 5) Isadepäev
- 6) Adventi tähistamine - adventiküünla süütamine kirikus
- 7) Jõulupidu kõigile
- 8) Aastavahetuspidu
- 9) Vabariigi iseseisvuspäeva tähistamine
- 10) Vastlapäev
- 11) Kevadpühad
- 12) Emadepäev
- 13) Lastekaitsepäev

Lisaks omakultuuri viljelemisele on kaasaegne kultuurimaja loonud võimalused professionaalse kultuuri vahendamiseks ja popkultuuri ürituste korraldamiseks, sõpruskollektiividega koostumisteks ning pidude organiseerimiseks. Kultuurikeskust külastavad nüüd teatrid, antakse kontserte, toimuvad kinoseansid.

Taidluskollektiivid osalevad maakonna- ja vabariiklikel kultuuriüritustel. Naiskoor ja puhkpilliorkester on käinud kontsertreisidel Soomes ja Rootsis, tantsurühmad Soomes, Taanis jne.

Avinurme kollektiivid on ühed tugevamad maakonnas, kuid paraku kauguse tõttu linnadest maakonnalinnades vähem tuntud. Mitmetele kollektiividele on omistatud tunnustusi ja kategooriaid:

Avinurme Meeskoor - Ida-Virumaa kultuuripreemia laureaat 2004; II Kategooria meeskooride hulgas 2005,

Avinurme Naiskoor - II kategooria 2006,

Avinurme Puhkpill - II kategooria 2006.

Ulvi Rahva Maja

Koos 2000. aasta struktuurimuudatusega kuulub Ulvi Rahva Maja Avinurme kultuurikeskuse alla. Ulvil tegutsevad naisrühm ja külakapell. Ulvi piirkonna lauljad osalevad nais- ja meeskooris. Proovides käiguks on valla toel käigus transport.

Teised vallas tegutsevad kultuuritöö edendajad

Üha rohkem löövad kultuurielus kaasa MTÜ-d. Mitmel kollektiivil on loodud tegevuse aktiveerimiseks oma seltsid (vt.MTÜ-d). Kultuurielu aktiveerimisele aitavad kaasa ka MTÜ Avinurme Noortekeskus ja AKHS Nurmetuled, samuti külade aktiiv ja seltsid ning seltsingud.

Oma maja ja ringid töötavad Vadil MTÜ Metsakaja eestvedamisel. Teistes külates tegutsetaks ennekõike külapäevade ettevalmistusperioodil või projektidena.

Valla kultuurielu tegemisi kajastab perioodiliselt vallaleht.

Avinurme vallas tegutsevad ringid on hea tasemega ja tugevate, professionaalsete juhtidega. Olemasolevat potentsiaali peaks paremini rakendama ühisprojektides ja koostöös, et saavutada innovatsioon. Enam tähelepanu peaks koondama ürituste külastatavuse tõstmiseks tehtavale tööle, kultuurikompleksi edasiehitamisele ja sisustamisele. Märksa suurem peaks olema piirkonna ja valla eri asutuste vaheline koostöö ja ühiste, heatasemeliste ürituste korraldamine ja koordineerimine.

Oluline on noorte suurem kaasamine kultuuriellu ja neile sobivate ürituste korraldamine ja vastavasisulise töö koordineerimine eri institutsioonide vahel.

Hinnang olukorrale

Tugevused	Nõrkused
Ringide ja isetegevuses osalejate rohkus	Finantside vähesus arendustegevuseks
Tugevad, missioonitundega ringijuhid	Ringiruumide puudus
Kultuurikollektiivide hea tase	Noorte vähene kaasatus isetegevusse
Kaasaegne kultuurikeskus	Noorte vähene huvi traditsioonilise

	omakultuuri vastu
Laias kandepinnaga kodanikualgatus kultuuritöös	Professionaalsete kollektiivide toomine kallis
Vabatahtlikkuse suur osakaal kultuuritöös	Erinevate vaba aja veetmise kohtade vähesus
Koolis tegutsevad muusikakollektiivid	Muusikainstrumentide ja harjutusruumide nappus
Tugevad kultuuritraditsioonid	Noortega tegelejate nappus
	Kooli ja teiste kultuuriasutuste vähene ühistegevus töös noortega

Arenguvisioon

Kultuurielu elavdamine läbi efektiivsema koostöö. Mitmekesised ja aktiivsed kultuuriüritused erinevate kultuurivajaduste ja harjumustega elanikkonnale.

Eesmärgid

1. Valla kultuurilised teenused on loonud elupaigale lisaväärtusi, kujundanud piirkonna mainet, parandanud infrastruktuuri, tööjõu- ning elukvaliteeti. Kindlustanud omakultuursete traditsioonide jätkusuutlikkuse ja professionaalse kultuuri vahendamise.
2. Kultuurikeskus on valmis ehitatud ja on aktiivses kasutuses, töötab Ulvi Rahva Maja, Elulaadikeskus koos muuseumiga, Vadi külakeskus. Olemas on vabaõhulava ja kooskäimiskohad külates. Investeeringute ja arutelude algatamine, mis tagavad hoonete funktsioonide määramise pooleliolevate hoone lõpetamise ja mitmesugusteks kultuurilisteks teenusteks sobivate ruumide väljaehitamise ning kokkusaamise, huvitegevuse ja infolevi kohad külates.
3. Kultuuripärand on väärtustatud. Valla haridus- ja kultuuriasutused ning külad teevad koostööd oma kultuuripärandi säilitamiseks ja arendamiseks.
4. Kultuuriasutustes on kvalifitseeritud, atesteeritud ja elukestvalt õppiv kaader, pädev juhtimine ja aktiivne omaalgatuslik tegevus.
5. Areneb kohalik kultuur ja rahvuslik pärand. On tihenend koostöö erinevate kultuurivaldkondade oma ala professionaalidega. Omakultuuri viljelemine on rohkearvuline ja populaarne. Noored on kaasatud kultuuritöösse.
6. Edukas koostöö kõigi kohalike kultuuri- ja vabaajateenuse edendamise seotud partneritega, välja on töötatud ühistöö alused koostööks piirkonna kultuuri- ja rahvusliku pärandi arendamisel.

Ülesanded

- Avinurme kui kultuuriedendusliku paikkonna imago tugevdamine läbi maineürituste, kollektiivide tuntuse ja laiapõhjalise koostöö.
- Investeeringute leidmine kultuurikeskuse hoone edasiehitamiseks ja inventari täiendamiseks.
- Aktiivse kultuurilise tegevuse ja vaba aja sisustamisvõimaluste loomine kogu valla ulatuses.
- Kultuurilooliste tegevuste, objektide ja inimeste väärtustamine, tutvustamine, tunnustamine ja korrastamine
- Valla ühtse kultuuriarendamise strateegia väljatöötamine.
- Kultuuritöötajate arendamine, motiveerimine, tunnustamine.
- Kultuuriürituste valiku mitmekesistamine:
  - kohaliku piirkonna laad jt.) ja traditsiooniliseks kujundamine,
  - erinevate kontsertide (nii professionaalsete kui isetegevuslike), teatrietenduste jms. korraldamine,
  - rahvapidude ja traditsiooniliste kultuuriürituste korraldamine.
- Koostöö arendamine avaliku-, era- ja kolmanda sektori vahel kultuurielu elavdamiseks (ühise initsiatiivgrupi loomine).
- Vallas toimuvate kultuuriürituste reklaamimine, aasta kultuurikalendri produtseerimine ja levitamine.
- Omavalitsuse sihipärane tegevus oluliste kultuuriürituste toetamisel.
- Omavalitsuse ja eraettevõtjate vahelise koostöö arendamine ideede väljatöötamiseks ja mastaapsete ürituste korraldamiseks.
- Valla kultuuripärandi korda saamine ning esile toomine tähistamise ja viidastamise abil.

1.5.2.RAAMATUKOGUD

Ülevaade ajaloost

Raamatute laenutustega hakkasid tegelema seltsid 20. sajandi alguses. Avinurme raamatukogu loeb oma tegevuse alguseks 1912. aastat, mil pitsimeeste seltsi juurde loodi raamatukogu. Algselt vallamaja ruumides, seejärel kuni 1988. aastani vanas

kultuurimajas tegutsenud raamatukogu kolis vanasse pastoraati, kuhu meeskoori initsiatiivil remonditi koori harjutusruumid ja ruumid raamatukogule. Olud olid kitsad ja endiselt ahiküttega, mis ei taganud vajalikke hoiutingimusi.

Avinurme raamatukogu sai lasteaia hoonesse kenad remonditud ruumid. Raha eraldati valla eelarvest, Vabariigi Omandireformi reservfondist ja Kultuuriministeeriumist.

AVINURME RAAMATUKOGU

Hetkeolukord

Raamatukogu juhindub oma tegevuses Rahvaraamatukogude seadusest, UNESCO rahvaraamatukogude manifestist, kehtivast seadusandlusest, Avinurme Vallavolikogu ja Vallavalitsuse õigusaktidest ning oma põhimäärusest.

Koosseisus on kaks täiskohaga oma eriala tundvat töötajat. Ruumid on jäänud kitsaks, asukoht pole raamatukogule ideaalne. Otstarbekas oleks liita alevi ja kooli raamatukogud, milleks on projekteeritud ruumid renoveeritavasse koolimajja.

- Ühinemine võimaldab optimeerida koosseisud ja lahtiolekuajad. Asukoht muutub logistiliselt märksa paremaks - ligipääs infole kiirem ja bussiootajatel võimalus ooteaega sisukalt täita. Koostööks kultuuri- ja koolimajaga on eeldused märksa paremad. Paranevad võimalused kirjanduse propageerimiseks, ürituste läbiviimiseks.

Tabel 13. Lugejate arv aastatel 2002 - 2005

	2002	2003	2004	2005 (01.09.)
Lugejaid	524	567	597	509
Lapsi	194	210	223	225
Külastusi	7652	8163	8034	5 522
Lapsi	2152	2478	2737	1610
Laenutused	20 842	22 507	19 628 *	12 244
Lapsi	3 370	3 477	3 029	1 350
Fond	17 143	17 550	17 959	

* vähenemine tingitud arvestuslikest muutustest

Kuna teavikute hinnad iga aastaga tõusevad, ei piisa komplekteerimissummadest, et fondi kõige vajalikuga varustada. Raha ei piisa kogu ilmuva perioodika tellimiseks, tuleb teha range valik, et saaks kõikide lugejagruppide vajadused rahuldatud. Palju tabloidkirjandust toovad lugejad kodudest.

Komplekteerimisel pööratakse suurt tähelepanu iga lugejagrupi huvide rahuldamisele. Tundes oma lugejat, püütakse ilmutavast uudiskirjandusest teha parim valik. Hea on järelkomplekteerimise võimalus, mis annab võimaluse raamatukogu väärtkirjandusega varustada. Ilmub ju tänapäeval väga palju raamatuid ja raske on õigeid valikuid teha. Järelkomplekteerimine on alati end õigustanud ja ka tulevikus tuleb seda võimalust kasutada. Tihti võidab kallite raamatute puhul siis ka hinnas, sest teatud aja möödudes hinnad langevad.

Kuna Avinurmes asub keskkool, peab enim tähelepanu pöörama teatmekirjandusele, et õpilastel oleks saada referaatide koostamiseks vajalikku materjali. Teatmekirjandus on aga paraku väga kallis ja kõike vajalikku kahjuks ei ole võimalik tellida. Tulevikus oleks vaja muretseda harivaid õppefilme - videote kogu puudub täiesti, võiks olla ka väike muusikafond ja aparaat muusika kuulamiseks, nooremale koolieale muinasjutuvideod. Laste vaba aja sisukaks veetmiseks on kindlasti vajalikud arendavad lauamängud.

Noorele külastajale ei ole piisavalt perioodikat. Ilmub palju väljaandeid, kuid kahjuks finantsilised võimalused nende tellimiseks puuduvad. Seegi on üks põhjus, miks noor ei tule raamatukokku. Kui meil oleks rikkalik noorteajakirjade kogu, oleks kindlasti palju rohkem külastajaid ja suureneks ka noorte lugemus, sest noorteajakirjad ise propageerivad populaarsete ja huvitavate raamatute lugemist.

Lugejaid lisaks:

- Raamatukogu parem asukoht - ühinemisel kooli raamatukoguga pääseks ka bussi ootav laps või täiskasvanu raamatukokku, et oma lugemishuvi rahuldada.
- Asudes alevi keskel, pikeneksid raamatukogu lahtiolekuajad, see oleks ka nädalavahetusel ühel päeval avatud. Praegune asukoht ei tingi vajadust hilisematele lahtiolekuagadele.
- Lisaks kohustuslikule kirjandusele peaks igal õpetajal olema ka soovituslikku kirjandust, õpetaja soovitude põhjal tullakse raamatuid otsima.

Väiksem külastatavus on kevad- ja sügistööde ajal - inimestel on kiire ja ei ole aega lugeda. Muidu ei saa külastatavuse üle kurta. Kindlasti mõjutab külastatavust inimeste ostujõudluse suurenemine ning ajalehtede- ja ajakirjade ostuvõimalus kaubandusest.

- Avinurme raamatukogu asub lasteaia hoones, eraldi sissekäigu ja katusealusega, mis vajab hädasti remonti (varikatus jookseb läbi ja selle all põrand lagunenu).

- Kuna abiruumidena saab kasutada kahte lasteaia keldris olevat ruumi, siis praegune ruumide vajadus fondide paigalduse osas rahuldab. Palju on sellist aegunud ja vananenud kirjandust, mis oleks vaja viia makulatuuri. Kahju on vanu raamatuid katlamajja kütteks viia.
- Kui rakendada raamatukogu juures ringide tegevust, eriti meisterdamisega seotud tegevusi, siis jääb ruumi napiks. Puudus on ka vabadest seinapindadest näituste korraldamiseks.
- Raamatukogu asub Avinurme Lasteaiaga ühes majas ja jääb kaunis keskuse äärealale. Et raamatukokku jõuda, tuleb tulla üle staadioni, poe või majade kaudu ringiga. Talvel libedaga on see kaunis raskendatud ja väga paljud külastajad kurdavad halva asukoha üle, eriti vanemad lugejad.
- Valla arengu perspektiivis on ühinemine kooliraamatukoguga kooli praegustesse poiste tööõpetuse ruumidesse. Asukoht on väga hea ja eraldi sissekäik täiskasvanud lugejatele peaks rahuldama lugejate vajadused. Kooli renoveerimise käigus peaks ka raamatukogu saama kaasaegselt renoveeritud ja kaasaegse sisustusega ruumid.
- Ühinemise plussid: hea asukoht, koos kooliraamatukoguga rikkalikum teatmekogu, lastel parem võimalus raamatukogu külastamiseks, võimalus vahetundide ajal ajalehti ja ajakirju lugeda, raamatukogu parem asukoht ja sobivamad lahtiolekuajad võimaldavad ka tavakülastajal raamatukogus pakutavat teenust kasutada, lastele väga hea raamatukogutunde korraldada ja uudiskirjandust tutvustada.
- Tulevikus peab püüdma tegevust arendada nii, et raamatukogu oleks üks meeliskohti igas vanuses inimestele.
- Arvestades Kultuuriministeeriumi arengukavas aastateks 2006-2010 raamatukogude arenguga ja toetusega seatud eesmärged, siis on loota, et riik toetab raamatukogude arendustegevust, suurendab teavikute soetussummasid poole võrra. Kui ka vallavalitsus suudab samaga kaasas käia, on valla raamatukogu heatasemeline varustamine kirjandusega tagatud.
- Raamatukogus asub ühe arvutiga avalik internetipunkt. Vaja oleks rohkem arvuteid ja üks arvuti eraldi laste jaoks, kuna laste külastatavus on suur. Lastel on vaja internetist otsida õppematerjali, kuna alati ei leidu vajalikku teavikku raamatukoguski, sest komplekteerimissummadest ei piisa. Tihtipeale on vaja

lisaks teavikus olevale materjalile otsida lisa veel internetist. Kõikides kodudes ei ole veel internetiühendusega arvutit, kooli arvutikassid on aga peale õppetööd suletud, raamatukogus saab teenust tasuta v.a. printimine ja kopeerimine.

- Raamatud on kantud elektroonilisse kataloogi. See töö käib pidevalt seoses uute raamatute saabumisega.
- Raamatukogu on 2004.a. liitunud veebipõhise raamatukogude programmiga URRAM. 2006.a. juuniks oli kogu fond programmi sisestatud. Programm on saadud Kultuuriministeeriumi toetusel ja liitumisega kaasnes tasuta tööarvuti koos printeriga. Elektronlaenutusega alustati 2005.a. detsembrist. Programm annab ülevaate kogu vabariigis leiduvast kirjandusest. Neile lugejaile, kes on andnud oma mailiaadressi, saadab programm automaatselt tagastamistähtaja saabudes meeldetuletuse. Lugejal on võimalus mailitsi tähtaega pikendada või siis õigeaegselt raamatud tagastada. Tulevikus on lugejal endal kodus võimalik interneti teel vaadata, kas teda huvitav raamat leidub kodukoha raamatukogus või mõnes teises läheduses asuvas raamatukogus.
- On muretsetud printer ja vötkoodi lugeja. Oleks vaja muretseda veel 1 vötkoodi lugeja ja 1 tööarvuti. Kuna raamatukogus on kaks põhikohaga töötajat, siis on täiesti reaalne, et oma igapäevatöös ja lugejate kiiremaks teenindamiseks on mõlemas töökohas ajakohane (mitte vanem, kui 5 a.) arvuti koos vötkoodilugejaga. Vötkoodilugeja on kaasaegse raamatukogu töövahend, mis kiirendab klienditeenindust, tulevikus tulevad ka vötkoodiga lugejapiletid. Tulevikuraamatukogu on internetiseeritud ja erinevaid õpivõimalusi pakkuv infokeskus.
- Raamatukogul on koopiamasin, mis on vana ja aegunud. Tarvis oleks muretseda uus ja kaasaegsem.
- Koopiamasina olemasolu on tänapäeva raamatukogus hädavajalik, ilma selleta ei ole võimalik lugeja mitmekülgne teenindamine, see on hädavajalik ka raamatukogu igapäevatöös. Koopiamasinat kasutavad nii täiskasvanud kui lapsed. Kuna teatmikke on rk-s ainult ühes eksemplaris, ei saa raamatut lapsele referaadi tegemiseks koju laenata. Algklassi laps ei oska ka ise kohapeal teatmikke kasutada, et referaadi materjali kokku saada. Kaugemal elavatel lastel, kes bussiga käivad, ei ole aga aegagi, et referaadi materjali kohapeal koostada. Kõige paremini saab oma lugejat aidata, tehes vajaminevast materjalist koopiad.

Seoses infotehnoloogia tormilise arenguga on lugeja sooviks saada juba teatmeteosest värvilist koopiat, et referaat kaunim välja näeks.

- Palju on täiskasvanud lugejatel soove dokumentidest ja muudest materjalidest koopiaid saada. Tihti ei tahetagi mujale minna, leitakse, et raamatukogu on see kõige turvalisem paik.
- Väga palju on koopiaid vaja teha raamatukogu ürituste korraldamiseks.
- Palju kasutavad teenust lasteaiaõpetajad.
- Raamatukogu täielikuks komplekteerimiseks vajalikeks tarvikuteks napib raha.
- Noorteajakirjade vähene sortiment – vaja oleks lisa vähemalt 5000 EEK.
- Puuduvad arendavad lauamängud.
- Võiks olla arendavate videofilmide kogu kohapeal vaatamiseks.
- Töötajate koolituseks ei jätku raha.
- Raamatukogu juhataja peab esitama dokumendid IV kutsestandardi kinnitamiseks.
- Kuna teisel töötajal puudub erialane väljaõpe, tuleb tal aastaks 2013 läbida kutseõppe koolitus ja sooritada kutseksam.
- Juhatajal on erialane kõrgharidus ja pikaajaline erialane staaž. Palgaaste ei vasta haridustasemele.

Hinnang olukorrale

ULVI RAAMATUKOGU

Hetkeolukord

Ulvi raamatukogus töötab üks erihariduse ja pika staažiga (üle 30 aasta) töötaja. Ruumid asuvad Ulvi Rahva Majas. Remonti pole tehtud viimased 20 aastat. Ruumikitsikus suur, eriti halvas olukorras on põrand, lagi ja aknad. Seoses fondi suurenemisega valitseb juba praegu ruumipuudus. Ruumide ja kogu hoone kütmine on probleemidega seotud. Kahjuks puudub vallas arengunägemus Ulvi raamatukogu osas, mis on takistanud ka raamatukogu ja kogu maja arendust. Raamatukogu on suure küllastatavusega ja olulisim Ulvi piirkonna vaimuelu keskpunkt pärast koolimaja sulgemist külas. Raamatukogu teenuseid kasutavad kõik Ulvi kandi külad.

Tabel 14. Ulvi raamatukogu tegevust iseloomustavad andmed

	2001	2002	2003	2004
Lugejaid	275	278	253	247
Lapsi	86	81	78	64
Külastusi	4049	4273	4854	4775
Lapsi	1663	1867	2416	2173
Laenutusi	8569	8152	8160	8317
Lapsi	2746	2884	2682	2888
Uusi raamatuid	239	190	227	241
Raamatute kompl. raha :				
riigilt	12 000	12 000	18 000	18 000
omavalitsuselt	7 000	7 000	10 000	13 000
Piirkonna elanike arv	582	571	511	470

Hinnang olukorrale

Tugevad küljed	Nõrkused
Raamatukogu väga hea asukoht (keset küla, kaupluse, bussipeatuse, side ja med. punkti läheduses)	Ruumid 20 a. remontimata
Küllaltki hea raamatufond (palju kunstiraamatuid, piisavalt palju õpilastele mõeldud kohustusliku kirjanduse teoseid)	Puudub laenutuslett, arvutilaud, paljundusaparaat, 3 raamaturiiulit
Piirkonna elanike väga positiivne hoiak	Akendel pole ruloosid
Piirkonna lapsed on kõik lugejad	Puudub internetiühendus
Loetakse väga palju perioodikat	Valitseb ruumipuudus
Väga aktiivselt kasutatakse internetti	Maja kütmine on raske
Raamatukogus korraldatavad üritused rahva hulgas väga populaarsed	
Raamatukogu on tõeline maarahva kokkusaamise koht	
Erialase hariduse ja pika staažiga juhataja	

Arenguvisioon

Raamatukogud on innovaatilised kohaliku kultuurielu keskused, mis võimaldavad elanikkonnale infoühiskonnale vajalike kultuuriteenuste- ja sündmuste mitmekülgse kättesaadavuse vallas.

Eesmärgid

1. Avinurme ja Ulvi raamatukogud on valla info- ja teabevahetusasutused.

2. Raamatukogudes on kvalifitseeritud, atesteeritud ja elukestvalt õppiv kaader, pädev juhtimine ja aktiivne omaalgatuslik tegevus.

Ülesanded

1. Koostada arengukava piirkonna raamatukoguteenuse arendamiseks ja luua sellele vastavad tingimused teenuse kättesaadavuse tagamiseks.
2. Avinurme valla raamatukogud on valla info- ja teabevahetusasutused, mis rahuldavad vallaelanikke lugemis- ja teabe kättesaamisvajadusi.
3. Kaasaegne raamatukoguteenuse tagamine kõikidele vallaelanikele.
4. Fondide piisavus ja pidev täiendamine, arendamine.
5. Raamatukogude arv ja teenus on optimaalne, tehniline varustatus hea.
6. Elanikes kirjanduslike huvide äratamine, omaalgatuslike tegevuste pakkumine, hoidmine ja arendamine, kirjanduse populariseerimine trükimeedias.
7. Koostöö teiste valla asutustega, raamatukogudega, MTÜ-dega.
8. Raamatukogudes on kvalifitseeritud, atesteeritud ja elukestvalt õppiv kaader, pädev juhtimine ja aktiivne omaalgatuslik tegevus.
9. Vallas tegutsevad internetisideteenust pakkuvad olulise rahalise tuluta internetitoad.
10. Külade inimestele kvaliteetse interneti-teenuse pakkumine valla internetipunktides, sotsiaalse kaasatuse suurendamiseks.

1.5.3.AVINURME VALLA KODULOOMUUSEUM

Ülevaade ajaloost

Muuseum alustas tegevust pastoraadis koolimuuseumina 30. aprill 1991. aastal. Eksponaatideks olid alates 1960.-test aastatest kooli koduloonurka kogutud esemed ja muuseumi loomise käigus kogutud museaalid. Muuseum rajati rahvaalgatusena tookord aktiivselt tegutsenud Muinsuskaitse Seltsi Avinurme osakonna, Avinurme Keskkooli ja kogu vallarahva toel.

Muuseumil puudus eelarve, koosseisus oli 0,5 kohta kooli laboranti, kes hooldas hoonet ja viis läbi giiditööd.

05.03.2001 registreeriti Avinurme Koduloomuuseum registris valla asutusena. Koosseisus on 0,5 juhatajat ja alates 2003.aastast 0,5 varahoidjat. Aastaeelarve on umbes 100 000 krooni.

Muuseum paikneb vahepeal kogudusele tagastatud pastoraadihoones, kus üürilepinguid on seni pikendatud ühe aasta kaupa.

Hetkeolukord

Koduloomuuseum piirkonna mäluasutusena kogub ja säilitab piirkonna kultuuripärandit, kõiki neid väärtusi, mis on tekkinud siinsete traditsioonide koosmõjul ja kannavad endas territoriaalse, sotsiaalse ja majandusliku ühtekuuluvuse faktoreid. Missioon: Hoida, arendada, koguda ja säilitada paikkonna postfiguraalsel identiteedil kujunenud elulaadi, et elaks kultuuritraditsioonid meis ja meie lastes.

Visioon: Olla koostööl rajanev tegevuskeskne ja interaktiivne mäluasutus.

Muuseumis saab tutvuda meie traditsioonilise puutööga, puunõude valmistamisvõimaluste ja tänaste tegijatega. Muuseum annab ülevaate piirkonna asustus- ja kultuuriloost ning siinse rahva koduarmastusest, tegutseb piirkonna arenguloo ja elulaadi tutvustajana muuseumi ja piirkonna küllastajatele.

Globaliseeruva ja üha enam turismile rajaneva majanduse tingimustes on muuseumi arengu üheks oluliseks tegevusvaldkonnas suunatus turistide ja valla küllastajate teenindamisele. Keskse turismiasutuse välja ehitamine võimaldaks tutvustada Avinurmet kui ajaloolist puutöökeskust, tutvustada paikkonna pärandkultuurilisi oskusi ja tänaseid kultuuri- ja puutöötraditsioone.

Koduloomuuseum asub kogudusele kuuluvas vanas pastoraadis, rendilepingut on seni pikendatud vaid aasta kaupa, ruumid on remontimata ja ekspositsioon vajab uuendamist, et tagada valla traditsioonide ja ajaloo tutvustamine ja propageerimine. EELK koguduse ja valla koostöös asuti 2006. aastal vanasse pastoraati välja ehitama Elulaadikeskust, kus pool maja oleks valla kasutada ja seal arendatakse välja tegeluskeskne muuseum koos töötubadega, teine pool hoonest jääb koguduse hallata, sinna rajatakse majutus ja toitlustusasutused. Saal ja administratiivruum koos I-punkti ja kohaliku toodangu müügipunktiga ehitatakse välja ühiselt, et tagada kompleksi toimimine piirkonna pärandkultuuri tutvustamis- ja arenduskeskuse ning turismikeskusena piirkonnas.

Sellisena oleks reaalne käivitada toimiv kompleks, mis hoiaks, arendaks ja annaks edasi kohaliku elulaadi traditsioone ja võiks kujuneda keskseks turismiinfo- ja

tõmbekeskuseks. Loomingutingimused turistide teenindamiseks ja koguduse osalemiseks teeliste kiriku projektis.

Probleemiks on fondide hoiutingimused ja fondide ning arhiivi täiendamine. Selleks napib nii ressursse kui tööjõudu. Vaatamata sellele, et piirkonna kultuurilugu peavad oluliseks kõik kultuurivaldkonnas tegelevad asutused, institutsioonid ja inimesed, on piirkonna kultuuriväärtuste hoidmine kui kultuurivaldkondlik ühisidee sõnastamata ja piirkonna traditsioonide talletamise strateegia vallas seni olnud killustunud, tagamata ühtse kultuuriloolise arhiivi tekkimist. Väikevalla piiratud ressursside tingimustes peaks vallas toimima märksa suurem koostöö erinevate kultuuri- ja haridusasutuste vahel ja märksa suurem koostöö külade ja seltside aktiiviga. Väljatöötamist vajab ühtne arhiveerimissüsteemi kujundamine vallas ja valla asutuste arhiivide ja kroonikate koostamine ja säilitamine.

2007. aasta algul kogunes initsiatiivgrupp ja otsustati alustada tööd Avinurme ajalugu käsitleva ülevaate koostamiseks.

Siinne puutöötraditsioon on kultuuriministeriumi poolt nimetatud ühe võimaliku vaimse pärandikultuuri kandidaadina UNESCO vaimse maailmapärandi nimestikku kandmiseks. Töö selle teadvustamiseks, teavitamiseks ja materjalide kogumiseks on samuti lähiaastate ajalooliste uuringute oluline osa.

Hinnang olukorrale

Tugevused	Nõrkused
Kogemustega, hea haridusega personal.	Muuseumi ruumid on amortiseerunud ja vajavad remonti
Olemas hädavajalik tehniline varustus.	Muuseumi töötajate arv väike
Käsil on fondide süstematiseerimine, piirkonna kultuuripärandi arvelevõtmine	Palk, tööülesanded ja töötajate haridustase pole vastavuses
Piirkonna pärandikultuuri olemasolu	Ruumide olemasolu iga-aastane ebamäärasus, halvad tingimused
Traditsioonide ja ajalooapärandi uuringutega tegelevad nii külad, seltsid kui mitmed allasutused	Muuseumi olemasolu vähene tähtsustamine valla juhtkonna poolt
UNESCO vaimse maailmapärandi nimistusse kandideeriv puutöötraditsioon	Ebapiisavad rahalised võimalused fondide täiendamiseks
Projektide kirjutamine omakultuuri ja traditsioonide hoidmiseks-arendamiseks	Puuduvad ruumid näitusetööks, ka deponeeritud näituste korraldamiseks
	Ruumide ja territooriumi kütmiseks, korrashoiuks ja hoolduseks pole tööjõudu
Baseerumine paikkonna elulaadil ja traditsioonidel. Seni tehtud töö nende	Turismimajanduse koordineerimatus

uurimisel, tutvustamisel ja säilitamisel	
Piirkonna arenguloo ja elulaadi tutvustamine muuseumi külastajatele	Vähene koostöö vallas turismi arendamisel ja elulaadi hoidmisel
Inimeste huvi ja tahe oma kodulugu hoida ja uurida.	Turismi arendamise ja arengu nägemus ja muuseumi osa selles vallas sõnastamata.
Avinurme „juurtega“ inimeste kaasabi ja huvi ajaloo pärandi uurimiseks	Püsiekspositsioonid aegunud ega vasta kaasaja nõuetele
Avinurme puutöötraditsiooni lai tundus ja tunnustamine	Täitmata museaalide säilitamiseks esitatud nõuded
Suhteliselt paikne elanikkond, kes teab ja tunneb oma juuri ja tavasid	Puuduvad fondiruumid
	Töötajate ametiruumid ja ekspositsioon asuvad eraldi kohtades, mis dikteerib lahtiolekuaegade võimalikkuse vaid etteteatamisel.
	Suletud muuseumiruumid ei stimuleeri, vaid pidurdavad muuseumitöö kliendile ja külastajale suunatud tegevust.
	Puuduvad ruumid ja tingimused kursuste, koolituste, õpitubade jm läbiviimiseks
	Vähene koostöö kooli jt kultuuriloo tegelejatega, töö koordineerimatus; igauks ajab oma rida, jõudude ja finantside killustatus
	Tegevussuunad sõltuvad rahastusvõimalustest

Arenguvisioon

Ehitada välja elulaadikeskus, et aidata kaasa missiooni “Elulaadi hoidmine, kandmine ja edendamine” elluviimisele. Liikuda ekspositsioonikesksest muuseumist tegeluskese muuseumini. Luua ühtne valla kultuurilooline arhiiv, täiendada fonde ja luua traditsioonilist elulaadi propageeriv koostöövõrgustik

Eesmärgid

1. Muuseumil on kaasaegsed ruumid, püsiekspositsioon ja tingimused tegeluste, kursuste ja pedagoogiliste programmide korraldamiseks koos e-muuseumi võimalustega.
2. Elulaadikeskus koos muuseumiga on atraktiivne turismiobjekt.
3. Loodud on ühtne valla kultuurilooline arhiiv, selle täiendamisstrateegia ja korrastatud fondihoidla.
4. Toimub koostöö piirkonna omakultuuritraditsioonide hoidmiseks ja arendamiseks.

Ülesanded

- Ehitada välja Elulaadikeskus koos võrgustikuga, muuseum koo toimivate töötubadega.
- Kaasajastada olemasolevad väljapanekud.
- Leida võimalused kajastada piirkonna arengulugu lisaks olemasolevatele teemadele veel läbi loodusloo, administratiivarengute, külade arengu, sõdade ajaloo, raudtee ja majandusarengute ekspositsioonide.
- Viia ellu e-muuseumi projekt.
- Muuseumi fondide korrektne, järjepidev arvelevõtt.
- Riikliku toetuse otsimine puutöötraditsiooni jäädvustamiseks, kajastamiseks ja õpetamiseks.
- Laadal piirkondlike traditsioonide, ajalooliste oskuste väljatoomine
- Koostada pedagoogilised programmid, mis võimaldaksid aastaringelt töötubades ajaloolisi oskusi ja traditsioone edasi anda.
- Piirkonna ajaloouringute jätkamine ja metoodiline juhendamine.
- Koostada vallas ühtne kultuurilooline kartoteek (fondid ühtsetel alustel kõikidel ajaloo ja traditsioonide uurimise ja säilitamisega tegelejatel).
- koostöö teiste kultuuri- ja ajaloopärandi uurijate ja arendajatega piirkonnas (keskkool, kultuurikeskus kirik, koduloonurgad, eramuuseumid, külad, koduuurijad jt.).
- Nende metoodiline juhendamine, nõustamine ja abistamine.
- Uurimuste, artiklite jt. publikatsioonide koostamine.
- Piirkonna traditsioonide jätkamiseks ja arendamiseks teostavate projektide koostamisele ja läbi viimisele kaasa aitamine.
- Osalemine piirkonna ajaloolise ülevaate koostamisel
- Puutöö kui piirkonna elulaadi teadvustamine UNESCO vaimse pärandkultuuri kandidaadina

1.5.4. SPORT

Hetkeolukorra ülevaade

Avinurme valla spordielu ei ole praegu nii aktiivne, kui varasematel aastatel, kuigi on olemas materiaalne baas: Avinurme spordihoone ja staadion, siseujula, Ida-Virumaa suurim rannavolle kompleks, tänavakorvpalli- ja tenniseväljakud. Staadion ja spordihoone vajavad tõsist remonti ja renoveerimist. Eriti halvas olukorras on spordihoone: aknaraamid on mädad ja aknad tuult läbi laskvad, saalipõrand on amortiseerunud, dušširuumid ja kanalisatsioon on väga halvas seisukorras, ruumide jaotus ei vasta tänapäevastele nõuetele. Kaua aega ei ole parandustöid tehtud ka Avinurme staadionil. Vajalik oleks paigaldada valgustus, aiavõrk ümber staadioni, korrastada istepingid ja ehitada WC-d ning tuua staadionile veevõrk. Kaaluma peaks staadionihoonet ehitamist ja staadioni renoveerimist täismööduliseks (kahe jooksuraja juurdeehitust). Rajamisel on saepururada krossi- ja suusarajana. Vallas puudub juba aastaid sporditöö koordineerija. Kogu kooliväline spordielu rajaneb kodanikualgatusel ja entusiasmil. Korraldatakse omalaadseid spordiüritusi, millest mõnedki on muudetud traditsioonilisteks:

- Peipsi tali- ja suvemängud,
- Võrkpalliturniir Avinurme kapa auhinnale jaanipäeval ja võrkpalli aastalõputurniir,
- Suve sportlik lõpetamine – perepäev koos naabervaldadega (kaasatakse ka taidluskollektiivid),
- Mihkli mälestusturniir jahilaskmises.

Tasustatud on vaid üks kergejõustiku treenerikoht. 2006. aastal töötasid kooli, valla entusiastide ja sponsorite ühisjõul järgmised treeninggrupid: kergejõustik, võrkpall, pesapall, suusatamine, jahilaskmine.

Mitmed noored osalevad korvpallitreeningutel teistes omavalitsustes.

Tunnustust on saanud pikkade traditsioonidega võrk- ja korvpallivõistkonnad. Noorte hulgas on motosportdiga tegelejaid.

Kuna puudub spordielu eestvedaja ,on viimasel ajal nii aktiivsport kui tervisesport sh. ühisüritused soikumas.

2000. aastal moodustati MTÜ Avinurme Spordi- ja Terviseselts , mille eestvedamisel toimub mitmeid projektipõhiseid üritusi.

Avinurme spordibaaside renoveerimisjärgselt saaks piirkonna taas kujundada piirkondlikuks spordikeskuseks ja spordilaagrite korralduskohaks. Arvestama peaks asjaolu, et Avinurme on piirkonna paremate ja mitmekesisemate spordibaaside ja traditsioonidega tõmbekeskus. Arvestama peab siin Avinurme asukohta kolme maakonna piiril, kus naabriteks on väikesed ja märksa halvemini spordibaasidega varustatud keskused.

Hinnang olukorrale

Tugevused	Nõrkused:
Spordibaaside olemasolu	Olemasolev sporditöö korraldus vallas ei rahulda vajadusi
Spordilembesed inimesed	Napib raha spordibaaside korrashoiuks
Traditsioonid ja aktiiv mitmel spordialal	Treenerid ühiskondlikel alustel
Tegutsevad treeninggrupid (noortele-kergejõustik, võrkpall, suusatamine, jahilaskmine, pesapall)	Spordibaasid vajavad renoveerimist (võimla, staadion)
MTÜ Avinurme Spordi- ja Terviseselts	Spordibaasid vajavad lõpetamist (suusaja krossirada)
MTÜ Reino Lasketiir	

Arenguvisioon

Avinurme on piirkonna spordikeskuseks, kus on kaasaegsed spordibaasid ja toimuvad mitmekesised spordiüritused, treeningud ning laagrid.

Eesmärgid

- 1 Avinurme valla spordirajatised on renoveeritud, heatasemelised spordirajatised piirkonnas.
2. Sportlike ja tervist edendavate tegevuste arv on kasvanud.
3. On olemas kaasaegsed ja mitmekülgsed tingimused tervise- ja võistlusspordiks.

4. Mainekad spordiüritused, hea infrastruktuuriga ja kvaliteetsed spordirajatised on tõstnud valla konkurentsivõimet riiklikul ja rahvusvahelisel tasandil ning laiendanud ettevõtlust spordiga tegelemiseks.

Ülesanded

- Sporditöö koordineerimine ja arengustrateegia väljatöötamine.
- Avinurme spordihoone, staadioni ja mänguväljakut renoveerimine.
- Aastaringelt kasutatava tervise-, krossi- ja suusaraja väljaehitamine.
- Rulluisutajate raja tähistamine (koos kõnnitee rajamisega).
- Aktiivse puhkusega seotud ühisürituste korraldamine.
- Vallas toimuvate spordi- ja kultuuriürituste reklaamimine (aasta spordikalendri levitamine - vallaleht, internet, Põhjarannik jt.).
- Külade spordibaaside tegevuse suunamine ja juhendamine. Nende kaasamine valla ühisürituste korraldamisse.
- Ujula kasutusvõimaluste laiendamine, ujumistreeneri leidmine.
- Spordirajatiste heaperemehelik hooldamine, struktuuri loomine.
- Spordirajatiste parem ärakasutamine, Avinurme muutmiseks piirkonna spordikeskuseks (spordilaagrid, -võistlused jm).
- Tervisespordi populariseerimine.
- Matkaradade rajamine, tähistamine ja korrashoiu korraldamine.
- Erakapitali ja initsiatiivi kaasamine tervisespordi edendamisse.
- Heatasemeliste tiitlivõistluste toomine piirkonda.

1.6. SOTSIAALSFÄÄR

1.6.1. TERVISHOID

Perearst

Ambulatoorsest arstiabi osutavad Avinurme vallas perearst FIE Tiiu Kruus ja protseduuride kabinet Ulvil. Ravikindlustamata isikuid on perearsti registrites 170.

Nimistutu suurus on 1480 inimest, neist 170 kindlustamata isikud. Kindlustamata patsient peab oma arstivisiidid ise maksma, kui ei ole tegemist erakorralise haigusega seega vajab korraldamist ravikindlustuseta isikute ravikulude katmine. 2006. aastal oli perearsti külastusi 4300.

Perearsti vastuvõtuaeg on 20 tundi nädalas, tunnis maksimaalselt 3-4 patsienti. Vastuvõtuaeg on ka pereõel ja lihtsamate probleemidega saab patsient pöörduda pereõe vastuvõtule. Vastuvõtule tuleb eelnevalt registreerida, sest iga probleemiga pole vaja arsti poole pöörduda, saab nõu küsida ja anda ka telefoni teel või nõustab pereõde. Haigekassa soovib tulevikus pereõde osa ravis märgatavalt suurendada. Pereõde nõustaks ka kroonilisi haigeid ja vaataks läbi imikuid.

Koduvisiitide arv on vähenenud, sest selliseid ägedaid haigusi ja seisundeid ei ole palju, mis nõuaksid koduvisiiti. Vastuvõtu välisel ajal teenindab kiirabi, samuti kõikide ägedate seisundite puhul, mis tekivad perearsti vastuvõtu ajal.

Perearst juhendub oma töös perearsti tööjuhendist ja tal on haigekassa poolt kindlaks määratud rahastamise kord.

Vallaarst Avinurme vallas puudub. Probleeme vallaelanikele tekitavad arsti juurde pääsemise järjekord ja ette registreerimise vajadus ning koduvisiitide vähesus..

Eriarstid

Eriarstiabi pakkumine on kohapeal vähene. Perearst suunab sellist abi vajavad patsiendid põhiliselt Jõhvi, Rakvere või Tartu eriarstide juurde. Neis linnades asuvad ka lähimad statsionaarsed ravisutused.

Avinurmes on kaks hambaravi kabinetti, millest praegu töötab üks. Doktor Aasa praksis asub kultuurikeskuses. Ta teenindab haigekassa lepingu kohaselt ka kooliõpilasi.

Apteek

Avinurmes töötab OÜ Terve Pere Apteek, mis teenindab osaliselt ka ümbruskonna valdade (Tudulinna, Lohusuu, Laekvere, Torma) elanikke. Apteek asub muinsuskaitsealises, vähemalt miljöökaitselise väärtusega 1936. aastal ehitatud A. Velbri projekteeritud kelpkatusega hoones. Omanikud on huvitatud hoone arendamisest tervisekeskuseks koostöös valla ja teiste terviseteenuseid pakkuvate asutustega, mis pakuks linnadest kaugel asuvale elanikkonnale mõningas mahu eriarstiteenuseid ning aitaks kaasa terviseedendustööle Avinurme vallas ja ümbruskonnas. Seni reaalsed arendusprojektid puuduvad.

Esmatasandi arstiabi on vallas kättesaadav. Terviseteenuseid pakkuvad asutused omavad tööks kaasaegseid töötingimusi. Probleeme tekitab kiirabi teenus. Patsientideni jõudmine võtab palju aega. Raskendavaks asjaoluks on viitade ja tänavanimede puudumine või halb nähtavus, aga ka andmebaaside ebatäiuslikkus.

Korraldamata on kooli ja lasteaias tervishoid. Mõlemas puudub nii tervishoiutöötaja kui tervisekabinet. Puudusi esineb tervisenõuete täitmisel.

Vajalik oleks vallaarsti palkamise vajaduse ja võimaluste analüüs. Vallaarstina võiks töötada lastearst, kuna suuremad probleemid on just laste teenindamisega lasteaias ja koolis. Vallarst lahendaks ka perearstile puhkuse andmise probleemi. Samuti saaks ta vajadusel teenindada hooldekodus viibivaid hoolealuseid, sooritada koduvisiite ja väheneks järjekord arsti juurde pääsemiseks.

Probleemid on õpilaste tervisekasvatusega. Õpilased suitsetavad ja tarvivad alkoholi. Koolinoorte hulgas ei ole peaaegu üldse viidud läbi tervist edendavaid tegevusi ja vastavasisuli üritusi.

Tugevused	Nõrkused
Perearstiteenus kohapeal	Pikad järjekorrad arstile pääsemiseks.
Hambaravi kohapeal	Elanike rahulolematus diagnoosimisel, suhtlemisel patsientidega, koduvisiitide korraldamatus
Kiirabiteenus Mustveest	Meditsiinitöötaja puudumine haridusasutustes ja hooldekodus
Apteegi olemasolu	Kiirabi ei leia adressaate
Mitmekesised võimalused tervisespordiks	

Arenguvisioon

Arstiabi on piirkonnas optimaalne, tagatud on laste terviseteeenus haridusasutustes.

Eesmärgid

- Lahendatud terviseprobleemid vallas tagavad kogukonna elujõu.
- Tervisekasvatuse tõhustamine haridusasutustes, noorte hulgas.
- Terviseprobleemaatika töö tõhustamine.
- Kaaluda põhjendusi vallaarsti (lastearsti) palkamiseks.
- Optimeerida terviseteeenus.
- Kindlustada lasteasutused meditsiinitöötajaga.
- Korraldada ja tõhustada tervisekasvatust vallas, eriti noorte hulgas.
- Kaaluda eriarstide, taastusravi vastuvõtuvõimalusi piirkonnas.
- Tänavasiltide paigaldamine kiirabiteenuse parandamiseks.

1.6.2. SOTSIAALTÖÖ

Valla sotsiaalhalduses töötab kaks inimest: sotsiaalnõunik ja sotsiaaltöötaja. Lepingu alusel töötab hoolekandetöötaja. Sotsiaalnõunik on läbinud 2005.-2006. aastal erialase täiendkoolituse (240 tundi). Teised sotsiaaltöötajad osalevad täiendkoolitustel ja maakondlikel infopäevadel.

Vallavolikogus on moodustatud kümneliikmeline sotsiaal- ja tervishoiukomisjon, mille ülesandeks on sotsiaalhoolekande üldise arengu suunamine. Igapäevaselt tegelevad valla sotsiaalprobleemidega sotsiaalhalduse töötajad, valdkonna põhitegevusteks on:

- sotsiaalnõustamine,
- sotsiaaltoetuste määramine ja maksmine,
- sotsiaalregistri pidamine,
- avahoolduse korraldamine,
- hoolekandetasutustesse suunamine,
- eestkoste korraldamine,
- hoolduse määramine,

- hooldekoduteenuse toetamine,
- perede nõustamine.

Põhiprobleemideks, mille lahendamiseks on tulnud valdkonnasiseselt enam tegeleda, on olnud: pereprobleemid, raskustesse sattunud perede nõustamine, erivajadustega inimeste toimetuleku hõlbustamine, nõustamine ja abi majanduslikku kitsikusse sattumise korral (kütte ostu toetamine, lasteaiamaksu tasumine jms).

Mitmeid raskeid probleeme on üles kerkinud seoses elamispingnaga. Kuna vallas puuduvad sotsiaalkorterid, on toetust vajavate inimeste elamispinna probleem tõsine olles lähiaastatel lahendamist vajav sotsiaalkorralduslik probleem vallas.

Sotsiaalkorterite olemasolul on lähiaastatel hooldust vajavate inimeste arv 20. Sotsiaalkorterite olemasolul saaks tagada nende inimeste abistamise läbi hooldustöötaja ja ei peaks paigutama neid inimesi hoolekandetasutusse, mis on märksa kulukam teenus.

Hooldust vajavate inimeste abistamiseks on sõlmitud tööleping hooldustöötajaga.

Hooldekodu teenuse kättesaadavus on piirkonnas tagatud läbi MTÜ Avinurme Sotsiaal- ja Turvakeskuse teenuse, millele on delegeeritud eakate ja puuetega inimeste ööpäevaringne hooldus.

Toetust vajava elanikkonna toimetuleku parandamiseks on Avinurme valla volikogu otsusega kinnitatud järgmised sotsiaaltoetused:

- sünnitoetus,
- matusetoetus
- eakate küttepuudetoetus,
- eakate sünnipäevatoetus,
- toetus puudega lastele,
- osaline toetus prillide ostmiseks,
- eriabi vahendite ost-rent,
- kriisiabi.

Abitaotlejate avaldused vaatab läbi ja kinnitab vallavalitsus, toetused makstakse välja vallavalitsuse korralduse alusel.

Viimastel aastatel on lisaks volikogu otsusega kinnitatud toetustele leitud võimalusi valla eelarvest toetada eelkooliealiste laste jõulupakke.

Lähiaastatel tuleks kaaluda võimalusi õpilaste töövihikute ostu toetamiseks, ravimite ostu toetusvajadust ja seni kehtivate toetuste suurendamise võimalusi.

Lisaks eelnimetatud toetustele makstakse riiklikke toetusi, milleks on toimetulekutoetus ja puuetega inimeste hooldaja toetus.

Tabel 15. Avinurme valla sotsiaalabi vajavate elanike arv ja kontingent

Jrk.	Abivajajate rühm	01.01.1998	01.01.1999	01.01.2005
1.	Lastega pered	192	225	149
2.	Puuetega laste pered	5	5	8
3.	Paljulapselised pered. tugipered	7	8	16/2
4.	Üksikvanemaga pered	12	15	16
5.	Pensionärid	34	37	42
6.	Üksikvanurid	27	29	57
7.	Töötud	43	54	34

Vallas praktiliselt puuduvad registreeritud töötud. On arvel mõni pikaajaline töötu, kellel puudub omapoolne aktiivne huvi pidevat tööd saada. Seetõttu on alates 2006. aasta kevadest lõpetatud ka Tööhõiveameti ametniku vastuvõtud Avinurme vallas. Vajadusel on töötutel võimalus pöörduda vastuvõtule maakonna keskusesse. Toimetulekutoetuse saajateks on jäänud 5-6 inimest. 2006. aastal oli vallas kuus koduhooldusega hõlmatud inimest.

Hooldaja on määratud 18 puudega inimesele.

Lastekaitsetöö toimub koostöös maavalitsuse spetsialistiga. Eraldi lastekaitsetöötajad vallas ei ole. Lastekaitse spetsialisti olemasolu on üha suurenev vajadus.

Vallaametnikud, vallaasutused ning kohalikud mittetulundusühingud on igal aastal läbi viinud laste- ja noorsootöö alaseid projekte. Noorsootöö vajaks aga enam süsteemset lähenemist.

Lastekodudes elab 4 valla last ning hooldusperedes elab 3 last. Puudega lapsi on arvel 13. Erivajadustega haridusasutustes käib 2 last Porkuni koolis, 1 Vaeküla koolis.

Enam kui 4-lapselisi peresid on kokku 13. Hetkel on suurim Pärn Arvo ja Meriti 11-lapseline pere (vanim 17, noorim 2-aastane).

Lapse sünni puhul saab Avinurme valda sisse kirjutatud pere lisaks riiklikule toetusele ka vallapoolse sünnitoetuse, mis on momendil 1500 krooni.

Kooliõpilastele on koolitoit keskkooli lõpuni tasuta, vald toetab keskkooliõpilaste toitlustamist.

Sotsiaalasutused

Avinurme vallas tegutseb eakate ja puuetega inimeste hoolduse korraldamiseks MTÜ Avinurme Sotsiaal- ja Turvakeskus, kus elab 2006. aasta lõpul 35 eakat inimest, neist Avinurme valla elanikke 13. Sama põhikirja alusel töötab psüühiliste erivajadustega inimeste päevakeskus, kus pakutakse järgmisi teenuseid:

- igapäevaelu toetamine,
- toetatud elamine,
- toetatud töö.

Töö edasiseks paremaks korralduseks on planeeritud päevakeskuse ületoomine Avinurme lasteaia hoonesse (ruumid vabanevad pärast raamatukogu kolimist). Asukoht Avinurme alevikus võimaldab parandada ja mitmekesistada sotsiaalteenuste pakkumist nii eakatele kui puuetega inimestele ja tagab nende aktiivsema hõivatuse igapäevaelus. Aitab kaasa puuetega inimeste tunnustamisele, innustamisele ja nende elukvaliteedi parandamisele.

Sotsiaaltööd toetav võrgustik

Sotsiaalhoolekandeteenuste kasutamisevõimalusi on järk-järgult viidud kodanikele lähemale. Alates 2006. aastast on ümber korraldatud toetuste maksmine ja avahooldussüsteem Hooldustöötaja toob klientidele koju raamatud, ravimid ja toidu, korraldab küttepuude toomise ja virnastamise ning eluruumide koristamise. Lahendamist vajaksid tulevikus invatransport ja selle korraldamine, supiköögi teenuse arendamine, kald- ja juurdepääsuteed puuetega inimestele avalikesse asutustesse pääsemiseks, lifti või trepitõstuki soetamine sotsiaalkeskusesse korrustevahelise liikumise võimaldamiseks liikumispuudega ja ratastooli kasutavatele puuetega inimestele.

Sotsiaalprojekte on läbi viinud kaasates mittetulundusühinguid. Omaalgatusliku seltsingu vormis töötab juba 26 aastat pensionäride klubi Hõbehall, mille tegevust toetavad valla sotsiaaltöö korraldajad.

Väikelaste ja noortega toimub töö läbi haridusasutuste ja projektipõhiselt. Noorsootööd koordineerib ka kultuurijuht. 2007. aasta algul on valmimas noortekeskuse ruumid kultuurimajas.

Hinnang olukorrale

Tugevused	Nõrkused
Eakate ja puuetega inimestele ööpäevaringse hoolduse ning erivajadustega inimeste päevakeskuse teenuste pakkumine on korraldatud	Üksi elavate vanurite arv kasvab, avahooldus vajab täiustamist
Soodus elukeskkond	Puuetega inimeste integreerumisvõimalused igapäevaellu piiratud (puudub transpordivahend avahoolduse ja invateenuse pakkumiseks)
Arstiabi lähedus	Puudus sotsiaalkorteritest, puuduvad kald- ja juurdepääsuteed, lift, trepitõstuk sotsiaalmajas
Kultuurikeskuse ja sportimisvõimaluste olemasolu	Päevakeskuse tegevusvaldkond ja võimalused kitsad
Hingeabi ja kosutust pakkuv kirik	Noorte perede süsteemse toetamisega vähe tegeletud
Kaunis surnuaed, võimalus lähedaste kalmukünkaid külastada	Noortekeskuse nõrk töö
Kooli ja lasteaia olemasolu võimaldab hariduse saada kodu lähedal	Huviharidusega tegelemisvõimalused vähesed, korraldamata
	Liikuva kontingendi, sh. sotsiaalselt mittetoimetulevate perede ja ka kuritegevusele kalduvate isikute, elama asumine valda.
	Teenindussfääri nõrkus, teenuste puudumine (pesupesemine, kingsepp, kellassepp, massaaž jne)
	Elanikkonnal puudub terviklik ülevaade toetuse saamise võimalustest

Arenguvisioon

Sotsiaalteenuste edasine arendamine, mitmekesistamine ja kvaliteedi tõstmine.

Eesmärgid

Hästi toimiv sotsiaaltöövõrgustik, mis hõlmab nii professionaalseid sotsiaaltöö spetsialiste, vabatahtlikke, era- ja mittetulunduslikke algatusi ja tagab toe kõikidele abivajajatele.

Ülesanded:

1. Päevakeskuste (vanurid, koduperenaised) süsteemi välja arendamine (sobiksid raamatukogu kolimise järgselt tühjaks jäävad ruumid lasteaia hoones, Elulaadikeskuse töötoad aktiivseks tegevuseks jm).
2. Aktiivsest elust kõrvalejäänute (vanurid, kodused inimesed) aktiveerimine ürituste abil ja vanurite üritustel osalemise toetamine ning eakate inimeste ühistegevuse koordineerimine.
3. Puuetega inimeste kaasamine igapäevaellu läbi päevakeskuste tegevuse ja ühisürituste korraldamise.
4. Avahoolduse teenuste arendamine ja laiendamine (muretseda transpordivahend avahoolduse ja invateenuse pakkumiseks, lift, kaldteed jne).
5. Koduteenuste vajaduste väljaselgitamine ja rakendamine:
  - püüda säilitada abivajajatele harjumuspärast keskkonda (kodu),
  - välja töötada sotsiaalteenuste pakett,
  - kaasata vabatahtlikke sh. nn. seltsidaamid.
6. Noorte perede süsteemne toetamine ja tunnustamine:
  - raskustesse sattunud perede toetamine (sotsiaalpinnad),
  - noortekeskuse töö aktiveerimine ja laiendamine,
  - -sünnitoetuste suurendamine jm. tegevus noorte perede osakaalu tõstmiseks vallas.
7. Era- ja kolmanda sektori aktiivsem kaasamine sotsiaalhooldusteenuste pakkumisele.
8. Pastoraadi ruumidesse rajatava külakeskuse Elulaadikeskuse töös osalemine:
  - põlvkondade sidemete tihendamiseks ja oskuste, ennekõike pärandkultuursete puutööoskuste edasiandmiseks,
  - kodu- ja käsitöökultuuri edasiandmiseks ja sellega tegelemiseks.
9. Terviseedendustegevus elanikkonna teavitamiseks ja harimiseks ning tervislike eluviiside ja sotsiaalse toimetuleku kujundamiseks.

1.7. TÖÖHÕIVE JA MAJANDUS

KOV olulisemateks sissetulekuallikateks on maamaks ja üksikisiku tulumaks. Kui maamaks on suhteliselt stabiilne aastate lõikes, siis üksikisiku tulumaks sõltub otseselt töökohtadest piirkonnas, ettevõtlusest ja inimeste ettevõtlikkusest.

Kohaliku omavalitsuse üks põhihuve on ettevõtluse toetamine ja nõustamine, infrastruktuuri arendamine, et tagada vallas jätkusuutlike ning piirkonna elanikke töö ja teenistusega kindlustavate ettevõtte eksistents, loomine ja areng.

Ajalooline ülevaade

Avinurme piirkonna majanduselu on läbi ajaloo olnud tugevalt seotud puutööga, omades enam käsitöenduslikku iseloomu.

Kuna maade boniteet on üldiselt madal ja paremad põllumaad asuvad peamiselt Ulvi piirkonnas, pole põllumajandus olnud piirkonnas kunagi valdav majandusharu. Tulenevalt metsade suurest osakaalust, suhtelisest eraldatusest ja kaugusest linnadest, on piirkonnas kujunenud välja oma majanduslik lokaliteet.

Käsitöenduslik puidutöötlemine on olnud valdavaks tootmisharuks Avinurme kandis sajandeid. Esimesed kirjalikud teated siinsast puutööst, kui üle Eesti tuntud Avinurme meeste oskusest kirjutab teadaolevalt esmakordselt Laiuse pastor H. Jannau 1879. aastal. A. Moora oma monograafias "Peipsimaa etnilisest ajaloost" märgib siinkandi väga varast talude päriksostu, mis eeldas lisaks põllutööle muud sissetulekuallikat.

Puutöö, peamiselt puidust tarbeesemete valmistamine ja turustamine, on siinkandi põhiline tegevusala tänaseni. Tootmise käsitöenduslik iseloom võimaldas tööstusharu säilimise läbi nõukogude perioodi. Seetõttu ei kukkunud pärast riigitehaste kadumist täielikult kokku ka piirkonna majandus. Kodustest töökodadest arenesid välja perefirmit, mis on tänasel päeval peamised tööandjad piirkonnas.

Ettevõtluse ajaloost pärast taasiseseisvumist

KOV kohustuste hulka kuulus ka ettevõtluse tegutsemislubade väljaandmine. Esimestena vallas anti tegevusload 02.07.1992.a. eraaktsiaseltsile TaRu (Ruslan Kuusk, Tarmu Tooming) kaupluse TaRu Äri loomiseks, eraettevõttele Söökla-baar Avinurme (Osvald Terep), AS Aviko komisjonikaupluse asutamiseks.

1993. aastal said asutamislod:

eraaktsiaselts Külmar (Ardi Raimets, Tõnu Jõgi),
Vadi Põllumajandusühistu,
Avinurme masinaühistu Areko (Arne Lille, Ormet Flink),
osaühing Talunik Ulvil (Matti Hallik),
AS TUTI (Urmas Tooming, Indrek Tuur),
osaühing Parmas (Krista Pedak),
ettevõte Avinurme Varahoidja (Enno Lamp),
Ulvi Lihaühistu (Arvi Liiv),
OÜ Savarmu Piim (Kalev Rammul),
Ulvi Kütteühistu (Kaljo Velt),
OÜ Ulvi Töökoda (Avo Pärn),
OÜ Termo (Peeter Slavski),
OÜ Adraku Puit (Aime Salmistu),
Ulvi Keskühistu (Heldur Kool),
erafirma Kolli (Arnold Kolli),
erafirma Lif (Meelis Mäeots).

Sama nime all ei tegutse 2006. aastal neist enam ükski.

Taluseaduse lausel vormistati esimesed talud 1990. aastal.

Eesti ettevõtete registris oli 2000. aastal registreeritud 30 Avinurmes tegutsevat ettevõtet, millest 2004. aastaks oli tegevuse lõpetanud kaheksa - kaks kaubandusega tegelenut ja kuus kolhoosi kaotamise järgselt loodud põllumajandusettevõtet/ühistut. Põllumajandusettevõtteid pole sellest ajast enam jäänud ühtegi.

1.7.1. ETTEVÕTLUS JA TÖÖHÕIVE

2006.a. oktoobri seisuga on Avinurme vallas töötavaid ettevõtteid äriregistris registreeritud 109: 3 aktsiaseltsi, 35 osaühingut ja 71 füüsilisest isikust ettevõtjat.

Avinurme alevikus ja valla 15 külas elab 1586 inimest. Erinevalt paljudest teistest väikevaldadest pole täna Avinurme suurimaks tööandjaks ei riik ega kohalik omavalitsus, vaid kohalike inimeste väikefirmad, mis annavad tööd ligi 200 inimesele, kellest peaaegu 130 töötavad puidufirmades. Neile lisanduvad FIE-d, kelle töid-tegemisi jagub kogu perele. Riigi ja KOV palgal on ca 80 inimest - Avinurme Keskkoolis, vallavalitsuses ja valla allasutustes ning AS Eesti posti postkontoris.

Alates 70.-ndatest on noored pärast õppimaminekut mujale jäänud, kuid samas noored hoiavad väga hästi sidet kodukohaga (nädalavahetustel ja suvel), sest Avinurme kant on turvaline, heakorrastatud, rahulik jne. Need noored on käinud koolis ajal, mil maakooled ei peetud veel nõrkadeks ja õpilastesse süstiti koduarmastust, mitte arengusuutmatust ja -peetust Eesti külaelus.

Noortest oma ettevõtte loonud vaid mõni üksik. Kohapeale on jäänud peamiselt palgatöötaja. Kõrgkooli lõpetajad jäänud pärast eriala omandamist linnadesse.

Tööpuudus pole piirkonnas kunagi olnud valdav probleem. Tööjõupuudus on piirkonna arengut kummitama hakkav probleem tulevikus. Seni on ettevõtjad värvanud tööjõudu naabermaakondadest (Lääne-Virumaa, Jõgevamaa, Mustvee). Need on maapiirkonnad ümbruskonnas, millele Avinurme on tõmbekeskus, piirkonnad, kus põllumajanduse kokkukuivamine tekitab jätkuvalt vaba tööjõudu, mida Avinurme arenevad ettevõtted saavad värvata. Probleem tekib noore tööjõu pealekasvuga. Noored ei jää maale, kuni jätkub riiklik maaeluvaenulik propaganda.

Töökohtade probleem on naistel, eriti noortel, kellele tootmistöö ei sobi ning kes otsivad tööd teenindussektoris.

Teenindussektori arendamine on seotud suuresti turismisektori arendamisega. Kuna valla prioriteetideks on kool ja lasteaed, ei ole turism tänane arendusprioriteet.

Võrreldes 2000. ja 2006. aastat, on selle aja jooksul äriregistrisse kantud 16 uut piirkonnas tegutsevat ettevõtet.

2000. aastal oli registreeritud ettevõtetes töötajaid 178, neist puiduettevõtetes 128. Suuremad tööandjad olid AS IMB (39 töölist), OÜ Alfrina (28), AS E.Strauss (24) ja AS Nexus (22). Suuremad käibed - AS IMB, AS Aloil, OÜ Hansura, OÜ Alfrina. Keskmise palk Avinurme ettevõtetes oli 2166 krooni kuus.

2004. aastal sai Avinurme valla ettevõtetes tööd 225 inimest, neist puiduettevõtetes 158 inimest. Suuremad tööandjad olid OÜ Alfrina (40), AS IMB (32), AS E.Strauss (24), AS Nexus (22). Suuremate käivetega firmad 2004. aastal olid AS IMB, OÜ Hansura, OÜ Toompuit, OÜ Alfrina. Valla ettevõtete keskmine palk 2004. aastal oli 4385 krooni. (Analüüsid koostatud äriregistri andmete põhjal.)

Enam töökohti piirkonnas löid aastatel 2000-2004 OÜ Alfrina (12), OÜ Savarmu Puit (9), OÜ Birger (9), OÜ Robin Wood Trading (8).

Tööstus

Tööstuse arengut on võimaldanud eelkõige piirkonna puidutöenduslikud traditsioonid. Pärast iseseisvumist on piirkonda alles jäänud vaid kohalikul kapitalil baseeruvad ettevõtted. Läbi erastamisagentuuri tegutsema jäänud väliskapital on ammu pankrotistunud, ega ole suutnud olla jätkusuutlik. Kohalikul kapitalil rajanevaid tootmisettevõtteid on iga-aastaselt juurde tekkinud peamiselt FIE-de arengu ja tootmisvõimsuste kasvu läbi.

Tööstus

Peale puidu- ja metsandusettevõtete, millel on põhikirjajärgselt ka teisi tegevusvaldkondi, on ka üks

metallitööstusettevõte - OÜ Birger (Aleksi Männiste).

Puidutöötajad

AS E.Strauss	Eve Strauss, Enno Strauss
AS Nexus	Urmas Rosin
OÜ Alfrina	Jaan Pärn, Riho Pärn
IMB Puidutoodete AS	Ivar Teeväli
OÜ Puunõu	Neeme Habakuk, Juhan Habakuk
OÜ O.V.Mölder	Olavi Mölder, Verner Mölder
OÜ Roserel	Erich Mölder, Jaanis Mölder
OÜ Toompuit	Andreas Tooming, Andrus Tooming
OÜ Savarmu Puit	Arvi Pihlak
OÜ Vivandor	Allan Pukk
Janeri Puit OÜ	Jaanus Kaarama
OÜ Treimix Puit	Tõnu Kaldre
OÜ Vareko Punujad	Aleksander Varul
OÜ Est Seeder	
OÜ Paadenurme Puit	Tõnu Leeben
OÜ Vareko Punujad	AL-der Varul, Liviia Varul

Kaubandus, teenindus

Erakapitali arengut teenindussektorisse pärsivad:

1. Tasuvusuuringutest tulenev investeerimistahe kahaneva rahvastikuga maapiirkonnas.
2. Suured nõuded ja bürokraatia teenindusasutuste rajamisel.
3. Toetuste vähesus (pigem kättesaamatus suurtega konkureerimisel ühtsetel alustel).
4. Vähene regionaalpoliitiline ja maakondlik huvi piirkonna kui omanäolise turismipiirkonna promomisel, arengukavades kajastamisel.

2006 aasta seisuga tegelevad teenindusega:

OÜ Arbyco	arvutikauplus ja -hooldus	Aivar Saarela
OÜ Aviko Auto	autoteenindus	Hans Mõttus
OÜ Aloil	bensiinijaam	Kalev Allikas
OÜ Riveruud	Maali kauplus	Tõnu Jõgi, Ardi Raimets
AS Helter-R	Nurme kauplus	
OÜ Tinger	lillepood	Tiina Tuur
FIE Robert Lille Äri	kasutatud riiete ja kodumasinade kauplus	
OÜ Vesihobu	Pere Pood Ulvil	Marika Oolberg, Annika Elmend, Jaak Elmend, Õie Elmend
FIE Riina Pakkas	juuksuriteenused	
Arpi Kaubandus OÜ	ehitustarvete kauplus	Arvi Pihlak
OÜ Otto ja poeg	baar Ulvil	Otto Štukert
OÜ Metallix-Puit	kommunaalmajanduse veod	Kaive Suurväli, Ivar Ilves
OÜ Teenus	kinnisvara haldus	Ivar Teeväli, Terje Teeväli
OÜ Westavi		Triin Roone
OÜ Yust Nyd	Raja pood	Heli Kalaus, Tiiu Paju
OÜ Sarvikmoorid		Marika Oolberg, Annika Elmend
OÜ Väljara Turismitalu		Kristjan Tuuleveski, Ivar Kiin
OÜ Perearst		Tiiu Kruus

Transport

OÜ Hausel	metsavedu	Heldur Saarmets
OÜ Sallenburg	metsavedu	Vahur Kaarama
OÜ Adraku Transport	bussiettevõte	Arnold Kolli
OÜ Hansura	teedeehitus, metsavedu	Andreas Tooming, Andrus Tooming
Arvi OÜ	transport	Arvi Mats

OÜ Antu AT Grupp	transport	Andrus Tooming
OÜ Üksik Hunt	transport	
Sassi Transpordi OÜ	transport	Einar Saarela

Põllumajandus

Põllumajandusega tegelevaid osäühinguid on vallas registreeritud kaks

OÜ Kuresoo Mai Tooming

OÜ Ulvi Agro Aigar Mäesepp, Anna Lille

Valdavalt on põllumajandusega seotud FIE-d.

Füüsilisest isikutest ettevõtjate suhteliselt suur arv, mis üha suureneb, on tingitud Maareformiseadusest, mille alusel põllumajandus-, metsa- ja sihtotstarbeta maad saab piiratud enampakkumisel osta äriregistrisse kantud füüsilisest isikust ettevõtja, kes KOV haldusterritooriumil tegeleb põllumajandusliku tootmisega. Nimetatud asjaolul on registrisse kantud üle 20-ne FIE, kes pärast maa piiratud enampakkumist endid registrist kustutavad, seda ennekõike aruandekohustuslikkuse ning sotsiaalmaksu maksmise nõude pärast.

Piimakari on vaid ühel, mahemajandusega tegeleval ettevõtjal.

Veisekasvatusega tegeleb veel üks FIE. Rohkem tootmismõiste alla kuuluvaid loomakasvatajaid vallas pole. Lisaks on ligi 10 veisetoetust saavat elatustalu pidajat.

Teraviljakasvatusega piirkonnas tegelevad Lääne-Virumaa tootjad. Kohapeal üks suurem teraviljakasvataja.

Lisaks põllumajandusele on paljud FIE-d tegevad ka metsanduses, kuivõrd taastatud taludes ja erastatud maadel on suur metsa osakaal.

Metsamajandus

Metsade säilimiseks ja nende paremaks majandamiseks on keskkonnaministeriumi poolt kinnitatud piirkonna metsanõunik, kelle ülesanneteks on piirkonnas (st. peale Avinurme valla ka Lohusuu ja ajuti ka Tudulinna valla) metsaomanike metsandusalane nõustamine, lähtuvalt kehtivast metsaseadusest ja sealt tulenevatest õigusaktidest.

Eesti metsapoliitikas on püstitatud kaks üldeesmärki, mida peetakse silmas metsanduse arengukava koostamisel:

1. **säästlik metsandus**, mille all mõeldakse metsade majandamist sellisel viisil ja sellises ulatuses, mis tagab nende bioloogilise mitmekesisuse, tootlikkuse, uueneemisvõime, elujõulisuse ning potentsiaali praegu ja võimaldab ka tulevikus teisi ökosüsteeme kahjustamata täita ökoloogilisi, majanduslikke ning sotsiaalseid funktsioone kohalikul, riiklikul ja globaalsel tasandil;
2. **metsade efektiivne majandamine**, mille all mõeldakse kõigi metsaga seotud hüvede ökonoomset tootmist ja kasutamist nii lühi-, kui ka pikaajalises perspektiivis.

Metsades on kahjuks olukord selline, et tulenevalt nõudlusest on koondunud raied okasmetsadesse, millega on potentsiaalsest ohtu seatud osade metsatüüpide ning nendega seotud liikide ja koosluste säilimine praeguses seisus. Maapiirkondade madalseisu tõttu on metsaomanikud sunnitud elatuma puidu müügist. Puudulikud teadmised ja oskused on põhjustanud eksimusi õigusnormide vastu. Lüngad metsaseaduses on andnud võimaluse kehtivaid metsa majandamise normatiive seadust rikkumata ületada. Kohest tulu mitte andvaid metsakasvatustööd, nagu uue metsapõlve rajamine, valgustusraied, metsaparandussüsteemide hooldamine tehakse ebapiisavalt.

Bioloogilise mitmekesisuse säilitamine ja loodusväärtuste kaitse nõuab osa metsade puutumatud arengut ja ülejäänud metsades bioloogilise mitmekesisuse elemente kaitsvate meetmete võtmist. On teostatud vääriselupaikade inventuur ja nende alade olemasolust erametsades on antud teada metsaomanikele. Nende metsade majandamisel on olulisemaks abinõuks vääriselupaikade kaitse ja bioloogilise mitmekesisuse säilitamisele kaasa aitavad (sh. looduslike protsesse imiteerivaid) võtted raiete teostamisel.

Metsaomanikud peavad teadma ja teadvustama metsades säilinud eelmiste põlvkondade poolt pärandatud: kadunud külade vahelised metsateid, lubjaahjude, savitööstuste asukohti jms, mida nimetatakse pärandkultuuriks.

Suur osa metsaomanikke püüab majandada oma metsi säästvaid põhimõtteid järgides, kuid metsade majandamise kvaliteet on siiski suhteliselt madal. Järelvalve ebaefektiivsuse kõrval on selle peamiseks põhjuseks erametsaomanike tugisüsteemi nõrkus, mis ei taga metsaomanike nõustamist ja riiklike toetusi tasemel, mis motiveeriks omanikke oma metsi säästlikult majandama.

Erametsaomanikke toetatakse hetkel peamiselt metsamajanduskavade koostamise, metsamajandusliku nõustamise, metsauuenduslike tööde ja puistute kvaliteedi parandamiseks tehtavate valgustusraietega Euroopa Liidu toetusrahadega Erametsakeskuse ning PRIA kaudu. Igal metsaomanikul on võimalik saada osa neist toetustest. Metsaomanike organisatsiooni poolt esitatavad ühistaotlused toetuste saamiseks säästavad aga metsaomanikku paberitööst. Metsühistud aitavad väikeomanikel puitu väärindada ja samas ka paremat hinda saada. Avinurme vallas metsaühistut tekkinud ei ole. Seni on pöördunud Avinurme metsaomanikud Viru-Lemmu Metsaseltsi ja Iisaku Metsaühistu poole. Erametsakeskus on soovitanud ka meie piirkonnas metsaomanikel organiseeruda. Kuna äsja on lammutatud kolhoositootmine, siis rahvas ei taha kuulda ühistegevusest. Loogiline on aga, et toetused omanikuni jõuavad läbi metsaühistu. Selleks, et see nii toimiks, on vaja aktiivseid metsaomanikke, kes tahavad ühistegevust edendada ja leida endi hulgast tugiisik. Erametsakeskus on välja töötanud metsaühistutele piirkondliku tugiisiku projekti.

Metsade kasutamisel puidu saamiseks ei tohi väheneda ka metsa teised kasutusvõimalused. Igaüheõiguse rakendamisega luuakse eeldused marja- ja seenekorjamiseks ning puhkuseks metsas inimeste metsakasutusvajaduste rahuldamiseks.

Tagamaks metsa puhkuseks kasutamise suurendamist, peaks rajama sobivaid puhkeobjekte (looduse õpperajad, kepikõnni- ja suusaradu), samas kindlustama, et metsas liikujad ei häiriks teadmatult metsaliikide elupaiku (töötada välja sobivad info- ja teabeprogrammid). Samuti siduma pärandkultuuri objektid matkaradadega ning sellega paralleelselt taaslustama tegevused, mis kipuvad ununema (tõrva ajamine, vaigu kogumine, kahemehe saega puu saagimine jms). Võimalik on rajada nii töökohti, teha kodukoht kauniks ja väärtustada kogu paikkonna mainet.

Arenguvisioon

Ettevõtluse mitmekesistamine, uute investeeringute ja noorte ettevõtjate meelitamine piirkonda.

Valla majanduse kaitsmiseks ootamatuste eest püüab vallavalitsus meelitada valda erineva kvalifikatsiooni ja elukutsega inimesi ning investeeringuid. Eesmärgiks on

arendada mitmekesisust majandustegevuses. Mitmekesisus loob soodsad tingimused loovuse arendamiseks ja valla elu mitmekesistamiseks. Vallas on inimesi, kes on võimelised ja sooviksid mitmekesistada tootmist ja teenindamist ettevõtluse kaudu. Ettevõtluse arendamiseks hakkab vald andma ettevõtlusest huvitatuile rohkem infot ning nõuannet. Toimuma hakkavad infopäevad. Püütakse leida veel teisi vahendeid ettevõtluse elavdamiseks. Vajalikud on meetmed noorte meelitamiseks valda ja noorte ettevõtluse soodustamine. Taasiseseisvumisjärgsetest Avinurme keskkooli lõpetajatest tegelevad vallas ainult paar ettevõtjat.

Ettevõtluse mitmekesistamise suund tunnistatakse üheks valla prioriteediks. Vald toetab eelkõige neid ettevõtteid, mis arvestavad tema vajadusi ja aitavad valla rahvast tööga kindlustada. Edaspidi püütakse suunata ettevõtluse arengut külladesse, kus see puudub. Vallavalitsus pöörab erilist tähelepanu noorte, eelkõige kõrgharidusega noorte, valda tulekule. Koos naabervaldadega püütakse elavdada eriti teenindussektorit.

1.7.2. TURISMI- JA PUHKEMAJANDUS

Turism on olnud valla arenguprioriteet seni ainult paberil, Sektori arendamisse pole seni praktiliselt investeeritud (välja arvatud Vadi kool ja traditsiooniline laot).

Piirkonna atraktiivsus tuleb alles välja arendada. Praegu kuulub piirkond ühe rahvusvahelise turismimarsruudi (VHR) arengu sihtvööndisse.

Turismimarsruute, mis läbivad Avinurmet, on 1 (Tartu-Kuremäe). Samas jääb Avinurme teede lahkemele Tartu-Rakvere- Jõhvi suundades liikuvatele turistidele, kes on ka sagedasemad piirkonna külastajad läbisõitudel.

Piirkonna tuleviku perspektiiv on areneda välja rekreatsioonipiirkonnana. Kui enam ilma puhkuseta tööd rügada ei jaksata ja linnaelu on veelgi stressitekitavam ning kiirem, otsitakse üha enam vaikset puhkust kesk metsi, unustamata linliku komfordi vajalikkust, mida sinne infrastruktuur, kultuurikesksus ja aktiivsporti võimaldavad baasid pakuvad. See on tegevusala, mis vajab erainvesteeringuid, sest sinne piirkond on suurtest keskustest eemal asuv puhas ja turvaline kant. Tähelepanu tuleb pöörata elulaadi ja mainet, turvalisust.

Piirkonna puidukäsitööd tegevad firmad ja FIE-d, kodutöölised, muuseum; puutöölaot - kõik need on suunatud piirkonna pärandkultuuri - puutöö arendamisele, kätledes endas ka piirkonna suurimat turismipotentsiaali. Ettevõtted tööandjate, pärandoskuste säilitajate ja arendajatena, samuti Avinurme puutöölaot piirkonna

traditsioonide tutvustaja ja teavitajana ning muuseum teavitaja ja *know-how* säilituskeskusena on Avinurme kui sajanditevanuse puutöötraditsiooni ja sellest tuleneva turismisihtkoha peamised promootorid.

Siiski on turismi arendamine kõikide nende nõ. kõrvaltegevus ja vajab toetamist Eesti kui turismisihtala arendusstrateegiate poolt.

Avinurme probleem, paiknemine kolme maakonna kokkupuutepunktis, on turismi seisukohalt ühelt poolt ideaalne, teisalt puudub koostöö ja meetodika kolme maakonna hõreasustusega piirialade ja nende tõmbekeskuste arendamiseks. Tasuvusuuringud tehakse igale objektile eraldi, iga vald ja maakondki eraldi, sellisena ei tasu nad ära. Puudub kompleksne turismiarenduskava, mis analüüsiks piirkonna turismipotentsiaali teenuste ja rajatud komplekside, objektide koostoimena.

Turiste teenindava asutusena töötab koduloomuuseum, mille giiditeenus ja püsinäitus on nõutud teenused ka praegu, eriti ollakse huvitatud tegelustest (korvid jm). Praegused tingimused muuseumis ei vasta turisti ootustele, pigem kahandab see Avinurme kui sihtkoha muljet. Olukorda parandaks kaasaegse ekspositsiooni väljaehitamine, õpi-ja tegelusvõimaluste loomine, I-punkti töölerakendamine ja piirkonna käsitöö müügipunkti rajamine.

Avinurme puutöö kui eluviis on kultuuriministeeriumi poolt nimetatud üheks UNESCO Eesti vaimse kultuuri sihtalaks ja vajab ka sellest lähtuvaid arenduseesmärke.

Piirkonna puhas loodus ja turvaline keskkond on hea eeldus puhke-turismipiirkonna arendamiseks. Avinurme on küll tuntud puutöökeskus, see aga ei tähenda siinsete metsade, jahinduse ja loodusmaastike kadu. Metsad säilivad läbi metsamajanduskavade, kus on planeeritud nii alevit ümbritsevate (jõekallaste) kui RMK osade kvartalite säilimine looduskaitsealade ja hoiumetsadena.

Puidufirmade toore tuleb mitte niivõrd kohalikest metsadest, kuivõrd allhangetena RMK-lt , ka Venemaalt, ega kahjusta seetõttu piirkonna metsade säilimist rohkem kui mujal Eestimaal.

Vaatamata suurtest keskustest eemal asuvale paiknemisele on linnadega ühendused normaalsed/head Jõhvi, Mustvee, Rakvere suundades. Probleem turismi seisukohalt on Lohusuu - Maetsma teelõik. Tee jääb Via Hanseatica projekti sihtalasse. Halvad teolud raskendavad juurdepääsu Vadi puhkekompleksile. Teelõik on oluline kui miljööväärne ja ainuke ajalooline, muutmata lõiguna säilinud ajalooline tee (mööda Avijõe kaldaid).

Jalgrattateedena kasutatavad metsateed on metsafirmade poolt pärast puidu väljavedu taastatud jämeda materjaliga ega kõlba seetõttu rattateedeks pikka aega, kui üldse.

Avinurme vallas on rida vaatamisväärsusi, mis meenutavad olnud ning kajastavad siinsete elanike tänaseid tegemisi. Nende edasiarendamiseks ning atraktiivsete turismiobjektidena pakkumiseks tuleb lähiaastatel koostada piirkonna turismi arengustrateegia. Strateegias tuleb näha ette kogu turismi-puhkemajanduskompleksi väljaarenduskava tervikuna.

Turism uue majandusharu ja võimalusena hakkab siinsele ettevõtjale alles nüüd teadvustuma. Oluline on lähiaastatel toetada investeeringuid turismisektorisse, mis aitaks juurutada uut majandusharu, luua töökohti teenindussektorisse, tuua piirkonda nooremat tööjõudu, noorendada elanikkonda.

Avinurme on tänase seisuga turistidele väheatraktiivne piirkond. Erainvestor ainult ühe objekti väljaehitamises potentsiaali ei näe. Koostöö erainvestorite vahel on vähene, suurinvestor eelistab juba väljakujunenud turismipiirkondi, riiklikult ja läbi meedia võimendatud arenevaid, kinnisvaraturul tõusva trendiga piirkondi. Ka rahastajad ei vaata piirkonna potentsiaali tervikuna vaid üksikprojektidena, mis kokku on kõverpeegli pilt turismipotentsiaalset.

Arengustrateegia koostamisel peab lähtuma tulevikumälust, arvestama lisaks välituristile kodumaise turismi ja rekreatsiooni osakaalu kasvava trendiga lähiaastatel. Kiire ja intensiivne elutempo, kasvav linnastumine ja elatustaseme tõus toob kaasa vajaduse puhata ja taastuda looduses, rahulikus ja samas hea infrastruktuuriga ning turvalises piirkonnas. Avinurme piirkond vastab rekreatsiooniteenust vajava puhkaja nõudmistele, olles sobiv paikkond, kus läbi prespektiivselt koostatud arengustrateegia võiks kujuneda puhkepiirkond kultuurituristidele, samuti loodusturismiks ja laagrite, matkade korraldamiseks, aga ka perepuhkuseks. Turismimajanduse planeerimisel peab lisaks loodusele, infrastruktuurile jm. arvestama Avinurme kui ajaloolise puutööpiirkonnaga ja aasta-aastalt kasvava nõudlusega naturaali- ja käsitöötoodangu järele, samuti trendiga osaleda ise toote valmimisel.

Turismi ja puhkemajanduse strateegia väljatöötamise keskpunktina tuleb välja töötada kavad teenindussfääri kitsaskohtade kõrvaldamiseks, milledest olulisemad on toitlustus-majutuskohtade väljaehitamise vajadus. Läbi mõelda mehhanismid nende teenuste arendajate toetamiseks, innustamiseks. Korraldama turismiarenduse koordineerimise ja planeerimisalase töö.

Piirkonnas olemasolevad turismiobjektid, mälestus- ja loodusobjektid ning metsad, ja matkarajad on oma hooldatuselt ja arengult väga erineval tasemel. Objektide arendamiseks, hoolduseks ja turundamiseks puudub koordineeriv süsteem. Samas on huviväärsusi palju, veel enam perspektiivis väljaarendamist väärivaid ja vajavaid objekte, atraktsioone ja marsruute.

Avinurme valla mälestussambad. (Lisa 4 Avinurme vallas paiknevad mälestusmärgid)

Vallas on 16 eri aegadel pandud mälestuskivi ja –sammast, mis kajastavad küla, külakooli vm. asukohti, sündmusi või ajastuid piirkonna arengus. Mälestuskivid paiknevad valla erinevates külades, alevikus. Neid hooldavad kultuurikeskus, külad või MTÜ-d. Tuntumad neist on Avinurmes paiknev ja kunagist kroonumõisa asukohta märkiv mälestuskivi A. Puškini sõbrale, dekabrist **W. Küchelbeckerile**, kes veetis Avinurme mõisas oma lapsepõlve. Kivi vajaks korrastamist ja otsust edaspidise asukoha kohta. Kunagisest mõisapargist on säilinud ka **vanad pärnad**, neist kolm on võetud looduskaitse alla.

Kirikla kõrval pargis asuvad mälestuskivid Avinurme vallast pärit mullateadlasele **A. Lillemale** ja **II maailmasõja 1944.a. Avinurme lahingu sündmustele**. Kivi seondub kiriku ja ümbruskonnas toimunuga seoses Tallinna vabastamise ja Tiefi valitsusega. Sõjaajaloost huvitatutele pakuvad huvi ka kirikus asuvad **mälestusplaadid II maailmasõjas mõrvatutele** ja **Vabadussõjas hukkunud Avinurme valla meestele**.

Kiriku ees tee ääres asub **puutöösein**, so kulturooloogiline tähis Avinurme puutöö kui sajanditevanuse elatusallikale ja siinse rahva elulaadile. Plaadil on aastaarv 1786, mis teadaolevalt viitab esmakordselt trükisõnas üle maa tuntud Avinurme tunnimeistritele. Samba ümbrus vajab uut heakorrastust või poliitilist otsust seina ümberpaigutamiseks rajatavasse Riistapuuparki.

Alevisse sissesõidul kõrgub looduslikust puidust **Kalevipoeg**, mis on vallakodanike poolt püstitatud, viitab legendile, mille järgi Avinurme endale tänu Kalevipojale nime sai, aga parodeerib ka pealinna vaidlust Kalevipoja samba ümber.

Kalevipoeg on saanud turistide ja noorpaaride peatuskohaks, kust loodetakse jätku pere tugevuseks ja järelkasvuks.

Muuseumrong

Kunagise Sonda-Mustvee raudteeliini mälestuseks muuseumi initsiatiivil ja MTÜ Avijõe Seltsi eestvedamisel paigaldatud muuseumirong pakub suurt huvi turistidele. Rong on läbi meedia enim tutvustust leidnud ja tuntumaid objekte, mille majandamine ning arendamine sõltub investeringutest. Rong on seotud piirkonna kultuurilooga. Välja on töötatud viieetapiline arendusstrateegia kuni teemapargini raudtee ümbruses. Praegu pole edasiarendajat, operaator teenindab talle sobivatel aegadel. Puuduvad finantsid ja eestvedaja initsiatiivikus. Omandiküsimused on lõplikult lahendamata.

Avinurme kirik

EELK Avinurme kirik (1909) on sajandivanune klassitsistlik, väga hea akustika ja uue, 2006. aastal muretsetud oreliga maakivikirik. Seotud ajalooliste II maailmasõja aegsete lahingusündmustega piirkonnas. Tugeva, noore õpetaja eestvedamisel on pooleli rida renoveerimis- ja arendusprojekte. Suurimad neist on kirikutorni vundamendikindlustus (2006) ja järgmistel aastatel vundamendi, katuse ja siseinterjöörü korrastamine Muinsuskaitse ja koguduse ühistöös. Kuna kogudusel on olemas ka uus pastoraadihoone kogudusetöö korraldamiseks, on vana pastoraadi arendamine seotud turismiga. Sinna on planeeritud koos KOV-ga rajada keskse turismiasutusena Elulaadikeskus (vt ka koduloomuuseum). Pastoraadi arendushuvi on eelkõige toitlustus ja majutuskoha välja arendamine. See võimaldaks aleviku vanima hoone renoveerida, turismi seisukohalt aga koostöös muuseumiga avada i-punkti ja müügipunkti, pakkuda ööbimis- ja toitlustusteenust ja liituda EL üha populaarsemaks muutuva teeliste kiriku projektiga, mille eelduseks on lisaks avatud kirikule toitlustus, majutus ja info kättesaamisvõimalus.

Suurim probleem kirikuga on seotud projektide rahastamisel - koguduste toetamise projektide rahastamisel suhtutakse tõrksalt ja Avinurme puhul mängib rolli veel tõsiasi, et praostkonna ja maakonna piirid Avinurme puhul ei ühti. Kuna kogudus kuulub vanade piiride järgi Tartu praostkonnale, on probleem maakondliku toetuse saamine projektidele. Isegi kui kogudust abikõlblikuna aktsepteeritakse, eelistatakse Viru, mitte Tartu praostkonna vajadusi.

Avinurme Koduloomuuseum

Koduloomuuseum on ainus turistide teenindamiseks avatud keskus, kus saab ülevaate piirkonna ajaloo ja vaatamisväärsustest ning tellida giidi piirkonnaga tutvumiseks. Turist tuleb täna piirkonda peamiselt siinse puutöötraditsiooni tuntuse pärast.

Turistidele pakuvad piirkonnas enam huvi siinne traditsiooniline puidust käsitöö ja selle ostmise ning valmistamise võimalused. Siia tulla valdavalt ja põhiliselt tutvuma, nägema ja ostma puutöötooteid, alles seejärel tulevad loodus jm aktiivse puhkuse atraktsioonid, millele osakaalu on reaalne aastate lõikes suurendada. Turist tahab osta, teha oma kätega puutööd – kumbagi võimalust täna praktiliselt pole. Muuseum teeb õppepäevi ettetellimisel, olematutes tingimustes, mis ei võimalda teenuse promomist, vaatamata nõudluse olemasolule. Muuseum töötab vaid ühel päeval nädalas, ülejäänud ajal kokkuleppel. Samas on külastajad rahul pakutava teenusega, nii giiditeenuse kui näituste huvitavuse osas.

Tänase seisuga on muuseum turistide teenenduseks halvas seisukorras, turisti nõudmistele mittevastav ja suudab peamiselt müüa lugusid ja legende, mitte aga pakkuda kaasaegset teenindust ja olla turismikeskus.

2006. aastal otsustati muuseumi tulevane asukoht jätta pastoraati, alustatud on töid vana pastoraadi kujundamiseks Elulaadikeskuseks, millest kujuneks multifunktsionaalne piirkonna turismi tõmbe- ja infokeskus. Elulaadikeskus ehitatakse välja koostöös kogudusega. Keskusesse rajatakse toitlustus- ja majutuskohad, turismi I-punkt ja kohaliku käsitöö müügipunkt. Välja arendatakse kaasaegne, piirkonna traditsioonidel baseeruv tegeluskeskuseks muudetud muuseum. Keskuse põhiidee on Avinurme kui puutöö ja Virumaa põliskultuuri promomine ja ennekõike töö- ja õpitubadele rajatud turistide teenindamine. Päranduskustel baseeruv *know-how* on olemas ja väärrib arendamist ja investeeringuid. Elulaadikeskuse väljaehitus turismikeskusena on reaalseim võimalus Avinurme turismi- ja rekreatsioonipiirkonna edasiarendamiseks, keskusesse koonduks teave piirkonna turismi tutvustamiseks ja reklaamiks.

Muuseum on KOV halduses ja peaks keskse mäluasutusena säilitama vallapoolse toetuse, et tagada ajaloolise pärandi säilimine ja erahuvide liigne mõju. Samas saaks muuseumis pakutavad teenused suuresti jagada ettevõtjate ja käsitöölise vahel, mis suurendaks tööhõivet ja tulusid piirkonnas, kus on palju FIE-dest käsitöölisi, kes

teenusepakkujatena on kompetentsed, turismikeskuse majandajatena aga täna veel iseseisvatena nõrgad. Samas võimaldaks see edeneda ja teenust hiljem ise pakkuda.

Loodusturism

Avinurme vald on puhta loodusega metsarikas ala, mida läbib kaunis ja kalarikas Avijõgi. Siin on head seene- ja marjametsad ning jahimaad.

Avijõgi

48 km pikkune Lääne–Virumaalt Muugast algav ja Lohusus Peipsi järve suunduv kaunis ja kalarikas Avijõgi meelitab suplema, kala püüdma ja paadiga sõitma. Varasematel aastatel on jõel asunud 12 vesiveskit. Praeguseks on säilinud osaliselt vaid kahe vesiveski ehitusi.

Avijõgi forelliliste kudemiskohana ja Natura alana on perspektiivikas turismiatraktsioon alates kalapüügist (aktiivses kasutuses) kuni veehulga suurendusprojektideni välja. Veehulk jões väheneb pidevalt. Kunagised üleujutusosalad, mis olid Peipsi kalade koelmud, vähenevad pidevalt. Veetaseme langus jões suurendab paadi- ja kanuusõidu sesoonsust. Olulisem paisjärve rajamisprojekt, mis lisaks kalavarude taastamisprojektile oleks ka suurim loodusturismile keskenduv turismiarendusprojekt piirkonnas, tõstaks piirkonna kui turismisihtkoha mainet tulevikus. Oleks seotud areneva rekreatsioonisektori arengunägemusega ja siinse piirkonna kui perspektiivse puhkepiirkonna arendusega. Üha enam on hinnatud, vaiksed, linnast kaugemad piirkonnad, kus on olemas väga hea infrastruktuur, kaunis loodus ja arenenud kultuurielu.

Jõeprojektiga tegeletakse 3+3 projekti raames. Järgmise sammuna tehakse uuringud ning on vaja läbi viia keskkonnamõju hinnangud. Projekt on seotud piirkonna loodus- ja kultuuriturismiga. Vajab detailplaneeringut.

Puhkekohad ja matkarajad

Puhkekohad ja laagriplatsid on rajatud mitme külaplatsi juurde. Kõige enam on panustanud oma puhkekoha arendamisse MTÜ Metsakaja. Külaplatside telkimiskohad on varustatud tualeti ja looduslike pesemiskohtadega. Olemas on üks erakapitalil rajanev laagriplats ning kaks kodumajutust (4+8 kohta), millele akrediteeringut taotletakse.

Metsades on võimalik välja ehitada matkarajad, sh ühendused teiste piirkondadega mööda metsateid ja radu. See oleks perspektiivne rekreatsiooniprojekt, millega pole seni jõutud tegeleda.

Kaardistatud on üks matkarada, mille hooldus on korraldamata.

Avinurme vallas asuvad mitmed liigikaitsealad (lendorav, metsis, tedred) ning siin on perspektiivne jahiturismipiirkond. Praegu pakutakse küll teenust (laskmisload), kuid turistide majutus ja toitlustus jm teenindus piirkonnas puudub.

Matkaradade väljaehitamisel peaks arvestama võimalusega tulevikus välja arendada matkaradade süsteem läbi Alutaguse metsade Peipsini. Avinurme piirkonnas võiksid sinna kuuluda olemasolev ja taaskorrastamist vajav "100-aastane koolitee" ning selle jätkuna kaaluda Kukelinna matkarada.

Kukelinn

Arheoloogilise kaitse all olev muinasaegne pelgupaik – soosaar, kuhu piirkonna rahvas mööda salateed sõdade ajal peitu läks. Projekti arendus on perspektiivne

Perspektiivis oleks see matkaraja sihtkoht. Olemas on kohalegendid, juurdepääs alevist jalgsimatmaks ideaalne. Probleem - ei mahu investeringukavadesse praeguse turistide külastusprognoside järgi Atraktiivne, legendidel põhinev tulevikuatraksioon. Vajab investeringuid tähistatud matkaraja väljaehitamiseks ja soosaarele atraksioonipargi ehitamiseks. Võiks olla üks perspektiivsemaid tulevikuobjekte Teemapark - puuliikide ja nendest saadava puidu kasutusala tutvustamiseks. Probleem - rahaliste ressursside piiratus.

Kõrgemägi

Kukelinnast 3 km kaugusel põlismetsaga, legendidega seotud künnis. Kõrgemäele võiks viia matkarada Kukelinnast, Avinurmest, sealt edasi Sälliksaarde, Kärasisse. Saab edasi arendada kuni Peipsini ja teine pool läbi Paadenurme looduskaitseala Lääne-Virumaale Tudusse või mujale. Rajal võiksid asuda vaatlusalad. Seotud matkaradade arendusprojektiga. Probleem - ei mahu investeringukavadesse lähiaastatel.

Paadenurme looduskaitseala ja metsad - loodushuvilistele puhkuse veetmiseks, loomade, lindude jälgimiseks sobivad alad. Samuti marja- ja seenemetsad. Lisaks jalgradadele tuleks perspektiivis uurida jalgrattamarsruutide kaardistamist piirkonnas.

Tihe metsa ja külateede võrgustik võimaldaks välja töötada mitmeid huvitavaid puhkemarsruute jalgratastel sõitmiseks.

Teemapark-Riistapuupark

Kultuurilooline puhkeala, mis võimaldaks tutvuda puuliikide ja nendest saadava puidu kasutusala Eesti kultuuriloos. Projekt võimaldaks rajada korrastatud haljasala. Lisaks puhkealale omaks hariduslikku, loodust ja looduskasutust väärtustavat mõju. Vajab kokkuleppeid asukohaks, planeeringuid ja finantse arenduseks.

Aktiivne puhkus

Koostöös KOV-iga oleks projekt piirkonnas jätkusuutlik ja perspektiivikas, Olemas on staadion, mis vajab rekonstrueerimist. Lisaks klassikalistele aladele on võimalik tegeleda mitmete rahvaspordialadega (tunnijooks, tünisjooks, tünniljooks, tünnurula). Teenus vajab paremat välja arendamist, on praegu turistide ja laagriliste seas populaarne.

Olemas on maakonna suurimad rannavolleplatsid (4), tennise- ja minikorvpalliplatsid, rulluisurada (lühike), rajamisel jalgratta- ja suusa saepururada.. Kanuõiduteenust saab praegu tellida korraldajalt kaugemalt, kohapeal praegu teenus puudub. Jalgrattalaenus on ette nähtud koguduse Elulaadikeskuse projektis.

Piirkonna atraktiivsust spordikeskusest tõstavad:

- Ujula ja saun. Täismõõtmega võimla, mis on lähiümbruse suurim. Vajab renoveerimist.
- Avinurme on olnud hinnatud spordi- ja noortelaagrite korralduskoht. Koostatav turismi arengustrategia peaks keskenduma selle teenuse taaskäivitamisele ning otsima lahendusi projekti kitsaskohtade lahendamisel (spordibaaside renoveerimine, toitlustus, majutusasutuste väljaehitamine).
- Jahilasketiir - spordi puhkekompleks, mille välja ehitamist alustati eelmise sajandi 50.-tel ja praeguses planeeringus rajati 80.-tel aastatel Oma võimalustelt ja planeeringult üks paremaid Eestis. 2006 a. loodi kompleksi haldamiseks ja arendamiseks MTÜ Reino Lasketiir. Aktiivselt tegutsev, koos noorte treeninggrupiga ja võistluste organiseerimise ja laskeharjutusi ning teenust pakkuva tegevusega. Jahilasketiirus 2 kaarrada, sporting, üks kuulirada olemas,

teine planeeritud, vajab veel väljaehitamist. Perspektiivne objekt, suurim maakonnas ja Ida –Eestis. Arvestades ala populaarsust, sh jahiturismi kasvu, väga perspektiivikas. Olemas on aktiiv Probleemid investeeringusuutlikkusega.

Maine- ja suurüritused

Tugevaks ürituseks on traditsiooniline puutöölaat. Avinurme laat on kultuuriüritus, mis kutsuti ellu Avijõe Seltsi eestvedamisel siinse puutöö- ja muusikatradsiooni tutvustamiseks ja Avinurme kui ajaloolise puutöökeskuse taastamiseks Eesti kaardile.

Projekt turismi arenduse seisukohalt tähtis, kuivõrd Avinurme tuntus baseerub suuresti puutöötraditsioonil kui piirkonna pärandkultuuril. Laat kui pärandkultuuri promoüritus on oma töö teinud (teeb jätkuvalt). Ühepäevase projektüritusena ei taga aga pidevat turistide teenindamist ja toomist piirkonda

Arenguprobleem - sellise mastaabiga üritus peaks olema vähemalt kahel päeval. Eriti kultuuriprogrammi osas. Piirkonnas puuduvad võimalused mitmepäevaste ürituste, sh õpitubade korraldamiseks Puuduvad toitlustus, majutus, parklad jne.

Lisaks traditsioonilisele laadale toimub mitmeid muusikaüritusi ja külapidusid, mille baasil saaks tösta piirkonna kui suurürituste korraldaja mainet. Mitmed traditsioonilised spordiüritused on saanud aastatega hea tuntuse ja vääriksid edasiarendamist maineüritusteks (kapaturniir, Ankru turniir võrkpallis, M. Kaasiku jahilaskevõistlused jt).

Enam tööd peaks tegema piirkonda iseloomustavate maineürituste väljatöötamisel.

Korraldatavad üritused hea kvaliteediga. Ürituste korraldajad on kogemustega inimesed - MTÜ-de aktivistid, peamiselt ettevõtluskogemustega piirkonna eraettevõtjad, kultuuri- ja spordijuhid.

Arengupotentsiaal ja ideed olemas, oma investeeringusuutlikus madal. Fondid toetavad enam maakonnakeskseid st. linnalähialasid. Piirkonda enam puudutav arendusprobleem - maakondlikud prioriteedid, ka probleemid, ei haaku Avinurme (lõunaregiooni) probleemidega, mistõttu jäävad kajastamata maakondlikes prioriteetides, strateegiates, arengukavades.

Suurürituste korraldamiseks on vajalik välja töötada lahendused mitmetele kitsaskohtadele:

- Suurürituse ajal napib parklaid.. Vajab läbirääkimisi aleviväliste maade kasutuseks ajutiste parklatena.
- Viidamajandus vilets, probleemiga tegeletakse pidevalt. Võimalus - suuremates projektides osalemine. Paraku esitavad linnad ja nende ümbrused oma projekte, mis loetakse maakondliku ulatusega projektideks, väikevallad on vaeslapse osas. Ilmselt on see üle-eestiline probleem.

Piirkonna turismialane turundamine

Kitsaskoht - PR töötajaid väikevallas ega väikeettevõtjatel pole. Maakondlikus ja riiklikus perspektiivis puudub väikestel valdadel ülemaakondlik või riiklik mastaap, mistõttu nende arengud ja investeringuvajadused ei pääse ka maakonna strateegiasse ega arengukavadesse.

Hästi turundatud on traditsiooniline puutöölaad. Piirkonna turismiinfo jagamise probleemi lahenduseks oleks elulaadikeskuse I-punkt, mis lisaks oma vallale valdaks, koguks ja vahendaks infot ka naaberpiirkondadest. Maakonna turismiarendajatel on teadvustamata Avinurme kui turismiteede ristpunkti asukoht. Lahendus pole Jõhvi või Narva keskne turismi I- punkt, sest:

1. Sealne turist ostab reeglina teist teenust (teine huvigrupp), mastaapidelt teine (suured , rahvusvahelised bussid),
2. liikumismarsruudid teised (suurmagistraalid),
3. ka jalgratta ja matkaturistide sihtgrupid ei ühti, kuna nende marsruudid on lokaalsemad, ega ulatu lõunaregiooni, sama kehtib teiste linnade osas.

Samas on kohapeal jagatud info suurte turismiobjektide osas igati oluline, sest nende keskusteni jõuab millalgi iga turist. Iga teave on tervitatud.

Lokaalse I-punkti olemasolu tagab teabe koguja ja edastaja olemasolu. Pole I-punkti. Pole ka inimest, kes sellega tegeleb. Ainult i-punkti ülalpidamine pole majanduslikult võimalik.

Elulaadikeskuse kompleksne lahendus tagab teenuse optimaalsed kulud.

Toitlustus ja majutus on turismisektori arengu ühed peaprobleemid. Praegu tegelevad paar kodumajutust tunnustamise taotlemisega. Väikese majutusasutuse rajamine on kulukas ja bürokraatlikult raske. Suurte hotellide ehitamine piirkonda pole mõttekas mitte ühegi arendusstsenaariumi kohaselt. Planeerimisel on paar erakapitalil

majutust ja hostel elulaadikeskuses. Olemas on telkimisplatsid külades, sh üks eravalduses. Planeerimisel on lasteaia suvine kasutus majutuskohana, kuid vajab renoveerimist, finantse.

Toitlustusasutuse puudumine vallas on absoluutselt valdkonna suurim probleem. Arengustrateegias tuleks igakülgset kaaluda piirkonna keskköögi väljaehitamise võimalusi, eeldatavalt koolisöökla baasil, mis tagaks ka igapäevaselt vajaliku sööjate arvu ettevõtte kasumlikkuse saavutamiseks. Probleem on valla investeeringusuutlikkus ja , eraettevõtjate tasuvusuuringutest tulenevad kaalutlused. Lisaks sellele on plaanid toitlustuseks elulaadikeskuses, erakapitalil, kultuurikeskuse ruumide väljaehitamine, publi taaskäivitamine jne.

Tugevused	Nõrkused
Arenenud puidutööstus	Turismisektori arendamise korraldamatus
Arenevad uued majandusharud	Teenindussektori mahajäämus (Avinurmes puuduvad toitlustus- ja majutusvõimalused)
Valla asend ja looduslikud tingimused võimaldavad mitmekesistada puhkuse teenuseid (jahiturism, loodusturism, matkad, laagrid, taluturism, paadi- ja kanuusõidud, puhkus Avijõe ääres)	Välisinvesteeringute puudumine (võõras metsa ei tule)
Külades välja ehitatud turistite teenindavad puhkekohad	Vähene koostöö erakapitalil omavahel ja KOV-ga
	Välja arendamata keskne turisti tõmbekeskus
Heakorrastatud, hooldatud piirkond	Vähene investeerimissuutlikkus
Turvalisus	Elulaadikeskuse kui keskse turismiasutuse väljaehitamise venimine
Arenenud infrastruktuur (peale toitlustamise, majutuse)	Loodus- ja jahiturismi ning sellega seonduvad atraktsioonid väljaarendamata
Tulevikupotentsiaaliga rekreatsiooniala (puhas loodus, metsad, Avijõgi kui turismiobjekt jne)	Väikesed turismiatraktsioonid, ettevõtted pole konkurentsivõimelised, rajamine kulukas, majandamine mitterentaabel
Piirkonda tutvustav, pärandkultuuri ja vaatamisväärsusi vahendav muuseum	Puudub ühistöö ja koordineerimine turismivaldkonnas
Tugevad omakultuuritraditsioonid	
Piirkonna oma nägu puutöötraditsiooni ja muusika näol	
Elanikkond ettevõtlik	
Külades säilinud omanäoline elulaad ja oskusteave	
Kompetents ja kogemused ürituste korraldajatel	
Arenenud tööstus ja käsitöö (käsitöö,	

Arenguvisioon

Avinurme kui tugevatel traditsioonidel ja hea infrastruktuuriga turvalise ja puhta loodusega puhke- ja rekreatsioonipiirkonna välja arendamine. Traditsiooniliste majandusharude ja teenindussektori arengueelduste toetamine.

Eesmärgid

1. Traditsioonidel tuginev, uutele investoritele ja tegevusaladele avatud atraktiivne ja ettevõtlust soosiv majanduskeskkond.
2. Keskkonnasäästlik ja innovaatiline ettevõtlus väärtustab keskkonnasõbralikku elulaadi ja sellesse panustamist.
3. Puhkemajanduse- ja turismialast ettevõtlust toetav ettevõtluskeskkond. Avinurme on mitmekesiste teenuste, arenenud infrastruktuuri ja puhta loodusega rekreatsiooni ja turismipiirkond.
4. Avinurme on atraktiivne rekreatsioonipiirkond, peatuspaik sise ja välisturistidele.

Ülesanded:

- Traditsiooniliste tootmisharude innovaatiline arendamine.
- Põllumajanduse ja selle alternatiivide arendamine, paindliku maakasutuse edendamine.
- Teenindussektori edendamine.
- Ettevõtjate ja valla koostöö tõhustamine.
- Ettevõtluse edendamine külades.
- Ettevõtluskliima parandamine tegevuslubade väljaandmisel, arengueelduste ja mõjude sidumine piirkonna arenduspüüdlustega.
- Ettevõtjate kaasamine piirkonna arendamisse, kontaktide loomisse haridusedendusse ja vabatahtlikku töösse.
- Säästva elulaadi mudeli arvestamine majandusarengus, metsade majandamises, teede ekspluateerimisel jne.
- Piirkonna toodete müügivõimaluste kättesaadavus vallas.
- Turismimajanduse arengustrateegia koostamine ja arengu koordineerimine.
- Avinurme kui Peipsi turismipiirkonna teenindusliku tagamaa arendamine.

- Vallas puuduvate või nõrgalt arenenud teenuste ja ettevõtlusharude arengu soodustamine.
- Elulaadikeskuse kui keskse turismi tõmbekeskuse väljaehitamine, sh I-punkt koos kohaliku puutöö müügipunkti, toitlustus- ja majutusasutusega.
- Kaasaegse, piirkonna pärandkultuuri arendava tegeluskeskse muuseumi rajamine koos e-muuseumiga.
- Aktiivse puhkuse objektide renoveerimine ja arendamine.
- Metsa kui puhkeala väärtustamine.
- Avijõe puhkemajanduslik arendamine ja väärtustamine.
- Turismi ja puhkemajanduslike objektide väljaehitamine, reklaamimine, viidastamine ja nende õige ekspluateerimise tagamine.
- Keskse toitlustusasutuse väljaarendamise toetamine.
- Majutuskohtade rajamise propageerimine, nende kvaliteedi, mitmekesisuse ja hinnataseme mitmekesistamine.
- Kodumajutuse propageerimine.
- Koolituste korraldamine.
- Viidamajanduse korrastamine, vaatamisväärsuste eksponeerimine.
- Reklaam ja valda tutvustavad trükised.

1.8. KÜLAD, KÜLALIIKUMINE. SELTSID, KLUBILINE LIIKUMINE

Ajalooline ülevaade

Avinurme valla külade esmamainimisaeg erineb enamusest Ida-Virumaast, kus vanimad külad on mainitud 13 sajandi Taani hindamisraamatutes. Avinurmes, mis jäi kunagisele Liivimaale, on seni teadaolevalt külade kirjalik esmamainimine Poola II revisjonis 1599 aastal. Revisjonis märgitakse kuut siinkandi küla: Avinurme, Maetsma, Kärasi, Vadi, Laekannu ja Adraku. Need külad kuulusid Laiuse staarostkonda, Roela mõisa valdustesse Zalessie (Metsataguse) nime all. Peale Kärasi, mis täna kuulub Lohusuu vallale, on ülejäänud külad praeguseni valla aktiivsemad ja elujõulisemad.

Seltsitegevuse algusajaks piirkonnas on 19. sajandi lõpp. Esimeste seltside registreerimine jääb siiski 1903. aastasse. Maikuus registreeriti Maetsma karskusselts “Vaprus” ja augustis 1903 Vadi Laulu-mänguselts “Metsakaja”. Järgnes 1906. aastal loodud Pritsimeeste selts Avinurmes.

Aktiivne oli seltsitegevus ka esimese Eesti Vabariigi päevil. Avinurme muuseumi andmetel tegutsesid Avinurme vallas enne II maailmasõda järgmised seltsid:

Ülemaalse Eesti Noorsoo Ühenduse osakond Murus (asutatud veebruar 1932),

Eesti Noorsoo Kasvatuse Selts Piilsis (detsember 1919),

Laekannu Rahvaraamatukogu Selts (veebruar 1921),

Ulvi Rahvaraamatukogu Selts (juuni 1931),

Avinurme Karskusselts Edu (veebruar 1924).

Hetkeolukord

Vallaelanike omaalgatus ja aktiivsus on kohaliku omavalitsuse jaoks olulise tähtsusega. Vald on elujõuline siis, kui seal elavad aktiivsed ja hakkajad kodanikud.

Avinurme ligi 1600 elanikuga vallas tegutseb täna kaksteist registreeritud seltsi, lisaks seltsingud, mis ei ole end juriidiliselt fikseerinud (naiskoor, tantsurühmad, suveteater, 26-aastastane pensionäride klubi Hõbehall, seltsingud külades jm).

Külad seisavad oma arenguvõimaluste ja järjepidevuse eest. 2005. aastal võeti volikogus vastu külavanemate statuut. Valitud on 10 külavanemat (kolm neist mitme küla peale), kes on külade eestvedajad, külaelanike abistajad ja vajadusel vahendajad suhtlemisel vallaga. Kuuel külal on koostatud oma arengukavad: Vadi (2003-2008), Paadenurme (2006-2010), Kõrvemetsa (2006-2010), Adraku (2006-2010), Änniksaare

(2006-2010), Maetsma (2006-2010). Arengukavad on läbi vaadatud volikogus. Külade arengukavade olemasolust sõltub vallapoolne toetus küla arenguprojektidele. Arenevad külakeskused koos mälestusmärgi, kooskäimiskoha ja kiigeplatsiga on Vadil (ainus küla, kus on hooldada ka oma külamaja - muinsuskaitsealune 1888. aastal ehitatud koolimaja), Maetsmas, Änniksaares, Adrakus, Laekannus: Arenemas on keskused Paadenurmes ja Avinurme aleviku mitmes piirkonnas (linnajaos).

Elanike aktiivsus, läbikäimine ja ühisüritused loovad eneseteostusvõimalusi, ühistöös sündinud üritused on maineüritustena piirkonda tutvustavad, suurendavad elanike eneseteadvust, annavad kogemusi ja avardavad silmaringi. Vallapoolne külade ja seltside toetus on õigustatud ja vajalik juhul, kui on olemas ja areneb kodanikualgatus, on olemas initsiatiiv ja visioon tegevusest. Tekkinud ja arenev initsiatiiv vajab omavalitsusametnikepoolset toetust, vastasel juhul ühiskondlikud aktivistid väsivad ja tegevus arenemise ja laienemise asemel soikub.

Külade arengu eestvedajaks maakonnas on Ida-Viru Külade Esindus, mis kuulub üle-eestilisse katusorganisatsiooni "Kodukant". IVKE liikmeteks on kõik külavanemad ja kahe seltsi esindajad – kokku 21 inimest.

Külade arengukavadest ja külavanemate uuringutest tulenevalt on peamised probleemid külates teenuste kättesaadavuse kindlustamine kogu valla territooriumil, teede, elektri ja interneti püsühenduse tagamine, heakorra tagamine ja puhta looduskeskkonna hoidmine külates. Probleem on külaelanikkonna vähenemine ja vananemine. Külavanemad ja –aktiiv on toeks küla vanematele inimestele tehes koostööd sotsiaaltöötajatega. Sidemete hoidmiseks koduküladega toimuvad pea kõikides külates traditsioonilised külapäevad, mis toovad kodutaludesse mitme põlve inimesi ja kaasavad neid kodukandi ellu. Uuritakse ja kogutakse külade ajalugu.

Avinurme alevikus alevikuvanemat pole, alevik on jaotatud piirkondadeks kuhu on valitud aleviku osade vanemad. Kuigi alevikuosade vanemad ei oma ametlikku statuuti, on nad oma piirkonna probleemide eest seisjate ja korraldajatena aktsepteeritud.

Alevikul on seltside eestvedamisel koostatud arengukava, mis keskendub vähem Avinurme kui vallakeskuse, rohkem aleviku kui elukeskkonna probleemidele ja arenduseesmärkidele.

Väite kinnituseks, et sinne kodanik on harjunud ise oma asju ajama, on kodanikualgatuse korras tekkinud MTÜ-d. Igäüks oma eesmärgi ja lootusega -

arendada mingit valdkonda kohalikus elus. Tegutsevad seltsid võib jagada põhiliselt kahte rühma:

- külaseltsid, mida on kolm,
- valdkonda või huvitegevust arendavad ülevallalised seltsid.

Ülevaate tegutsevatest seltsidest annab alltoodud tabel:

Tabel 16. Avinurme vallas tegutsevad seltsid

Selts	Reg. kandmise aeg	Liikmeid	Põhieesmärk
Laulu-mänguselts Metsakaja	veebr. 1998	45	Vadi küla ja elanike areng, traditsioonide hoidmine, koolimaja korrastamine
Avijõe Selts	detsember 1999	13	Ettevõtluse edendamine, valla arengule kaasaaitamine, ühisürituste korraldamine
Ulvi Külaselts	1999	7	Ulvi piirkonna külade naiste arendamine, sotsiaalse infrastruktuuri arendamine, kultuuri edendus
Sotsiaal- ja Turvakeskus	Mai 2000		Sotsiaalhoolekanne ja puuetega inimesed
Avinurme Spordi ja Tervise Selts	Juuni 2000	7	Spordielu edendamine ja tervisesport
Kultuuri ja Hariduse Selts Nurmetuled	Veebr. 2001	24	Piirkonna kultuuri ja hariduselu jäädvustamisele, säilimisele ja arengule kaasaaitamine
Adraku Küla Selts	2004	Kõik üle 16-aastased külaelanikud	Adraku külaelu edendamine
Puhkpilliorkester Avinurme	Juuni 2004	20	Puhkpillimuusika ja traditsioonide hoidmine ja arendamine
Avinurme Meeskoor	2005	31	Olla arvestatav jõud kultuuri edendamisel ja liita meestelauluhuvilisi
Avinurme Noortekeskus	2005		Noorte kaasamine otsustusprotsessi, nende tegevuse organiseerimine ja koordineerimine.
Reino Jahilasketiir	Juuni 2006	23	Jahilasketraditsioonide jätkamine, lasketiiru ja jahimajanduse arendamine piirkonnas
EELK Avinurme kogudus.	Aug. 2004	231	Luterliku maailmavaatega inimeste vaimsete ja hingeliste väärtuste kasvatamine ja kaasaaitamine kogukonna sotsiaalsele, kultuurilisele ja vaimsele arengule

--	--	--	--

Lisaks äriregistris registreeritud seltsidele tegutseb seltsingu lepinguga Maetsma külaselts. Paadenurme külaseltsing, Ulvi külaseltsing, Änniksaare külaseltsing, Avinurme külavanemate seltsing. Ülejäänud külades on külavanemal toeks külaaktiiv. Isetegevusringe veavad ringijuhid või neile toeks loodud juhatused.

Isetegemise tahtmine on Avinurme rahvale alati omane olnud.. Projektitööga on kokku puutunud kõik seltsid. Mitmel seltsil on olemas EL struktuurifondide ja rahvusvaheliste projektide läbiviimise kogemus. Lisaks külaseltsidele on oma arengukavad EELK-l ja Puhkpilliorkester Avinurmel. Seltsid tegutsevad nii omaette, koostöös vallavalitsusega kui ka suurürituste puhul. Suurimaks ühisürituseks on olnud Avijõe Seltsi algatatud Avinurme puutöölaad, millest on saanud piirkonna tuntum maineüritus.

Oma traditsioonilised maineüritused on paljudel seltsidel. Külaseltsidel eelkõige suvised traditsioonilised külapäevad. Kogudusel rahvusvahelised lastelaagrid, käsitöölaagrid ja kalmistupühad. Spordi ja Terviseseltsi tuntum üritus on enam kui kümme aastat toimunud võrkpalliturniir “Avinurme Kapp”, Reino lasketiirul “Mihkli mälestusturniir” jahilaskmises. Oma maineürituste välja töötamisele mõtlevad kõik seltsid. Laiemale avalikkusele suunatud ühisürituste korraldamine toetab lisaks paikkonna promotsioonile ka turismi ja ettevõtluse arengut piirkonnas, loob eeldusi noorte osakaalu suurendamiseks valla rahvastikus.

Kodanikuühiskonna arendamisel on vallal ja siin tegutsevatel seltsidel veel palju ära teha. Valla tasemel on koordineerimata nii külade kui seltside ühistöö. Avalike teenuste delegerimine kodanikeühiskonnale on arvestaval tasemel toimiv vaid MTÜ Sotsiaal- ja turvakeskuse töö. Sotsiaal- ja turvakeskus on ka enam töökohti loonud MTÜ. Lisaks neile on töökoha loonud ka MTÜ Metsakaja.

Hinnang olukorrale

Tugevused	Nõrkused
Ise tegemise ja otsustamine on elanikele omane	Omavalitsuse vähene tähelepanu
Olemas tugevad kultuuritraditsioonid	Külade vähene tähelepanu noortele ja nende tegemistele
Paikne, juurtega elanikkond	Külade vähene aktiivsus koostöös vallavalitsuse, volikogu ja

	ettevõtjatega
Järjepidevuse hoidmine, kodukoha ajaloo uurimine	Omavahelises koostöös ettetulevad probleemid
Külaliidrite olemasolu	Infrastruktuuri ja ühendusvõimaluste halb kättesaadavus külades
Ühisürituste korraldamine ja kooskäimise kohad	Teenuste delegeerimine kolmandale sektorile nõrk
MTÜde ja seltsingute suur arv	
Koostatud ja koostamisel arengukavad	

Arenguvisioon

Kodanikeühendused ja külaaktiiv on usaldusväärsed partnerid kogukonna arendamisel ja maaelu edendamisel.

Eesmärgid

1. Kodanikeühiskond on arvestatav partner piirkonna arendamisel.
2. Külapäevad ja seltside eestvedamisel toimuvad maineüritused on toonud vallale tuntust
3. Teenuste kättesaadavus on tagatud kogu valla ulatuses.
4. Rajatud valla külade ja seltside infopunkt.

(Muudatus vastu võetud Avinurme Vallavolikogu 29.01.2009.a.määrusega nr 98)

Ülesanded:

- Kaasata külad, MTÜ-d ja seltsingud enam kohaliku elu korraldamisse ja arendustegevusse.
- Luua seltside ja külavanemate koostöökõks ümarlaud (ühisorgan) teabe ja arendusvõimaluste paremaks edastamiseks ja korraldamiseks.
- Maineürituste korraldamine ja algatamine.
- Tagada teenuste kättesaadavus kõikidele valla elanikele.
- Külavanemate rolli tähtsustamine ja nende töö efektiivsuse ja toetuse suurendamine.
- Teenuste delegeerimine kolmandale sektorile, kodanikealgatuste tunnustamine ja MTÜ-de motivatsiooni suurendamine.

1.9. RELIGIOON

EELK Avinurme kogudus

Ülevaade ajaloost

Avinurme kõige varasemat kiriklikku ajalugu tuleb ilmselt seostada Torma (ca 30 km. Avinurmest) kiriku ehitamisega 14 saj. algupoole. Avinurme küla – esmakordselt mainitud 1599. aasta Poola revisjoni kirjades – kuulus siis Torma kihelkonna alla. Et aga Torma oli tolle aja teede ja transpordi olusid arvestades kaugel, siis hakkas siinkandi rahvas endale ligemale kirikut tahtma. Puust kirik ehitatigi Lohusuu külasse (ca 15 km. Avinurmest) 1667. aastal, mida suuresti aitas ehitada Avinurme mõisnik. Viimati nimetatud kiriku lagunemise järel ehitati Lohusuu 1735. aastal uus kirik, mille ehitamisel samuti avinurmikud kaasa aitasid.

Ent Lohusuu teistki kirikut pures ajahammas nõnda, et 19. saj. teisel poolel tekkis vajadus uuema kiriku püstitamise järele. Sedapuhku aga Avinurme inimesed enam Lohusuuaga “ühte paati” istuda ei tahtnud. Samal ajal kui Lohusuu mehed, pöördusid ka Avinurme mehed ülemuse poole palvega, et kirik ehitataks seekord Avinurme. Läks küll nõnda, et järjekordselt sai Lohusuu endale kiriku ja avinurmikuid suisa sunniti selle ehitamisele kaasa aitama. Ent Avinurme rahvas ei taganenud ikkagi soovist Avinurme kirikut saada. 1894. aastal peeti Avinurmes koosolek, kus arutati, kas ei saaks mitte ühte abiõpetajat Avinurme kutsuda, kes siia elama asuks ja hakkaks korraldama Avinurme koguduse elu. 1903. aastal asutatigi Avinurme kogudus, millele saadi samas ka oma õpetaja – Martin Nurm. Esmalt ehitati õpetajamaja – pastoraat, mis pühitseti 1905. aasta veebruaris. Seejärel 1906. aastal alustati suure entusiasmiga kiriku ehitamist, mis peamiselt kohaliku rahva oma raha ja vaevaga valmis 1909. aasta suveks. Kogudus ostis endale endise Avinurme mõisa maast maad juurde. Surnuaed sai koguduse omaks. Küllap Avinurme kogudus noil algusaegadel paistis nõnda silma, et Põhja-Liivimaa abikassa jaoskonna aruandes 1912. aasta kohta seisab lause: ”Aga Avinurme teeb ikka rõõmu” ja järgneb loetelu Avinurme koguduse järjekordsetest töödest ja tegemistest.

Ka esimese Eesti Vabariigi ajal läks Avinurme kogudusel suhteliselt hästi. Ehitati veel kõrvalhooned – kuur, laut, ait, tall, rajati õuna- ja marjaaed.

Koguduse ”tugevat selgroogu” ei suutnud esialgu murda ka Nõukogude okupatsioon oma kommunistliku ideoloogia ja ateismiga. 1959. aastal oli koguduses rekordarv liikmeannetajaid – 1361. Seda muidugi oli kommunistidel-ateistidel valus kõrvalt vaadata. Avinurme kiriku elu summutamiseks võeti kasutusele teravamad ja

jõulisemad meetmed. Õpetaja Paul Uibopuu kirjutab oma 1960. aasta aruandes: "Õpetaja pidi oma elamispinna natsionaliseeritud pastoraadis loovutama kohalikule miilitsavolinikule". Koguduse käest võeti ka kõrvalhooned, õuna- ja marjaaedki anti kohalikule keskkoolile katseaiaks. Järjest enam tuli ette sedagi, et kohalik partorg takistas väevõimuga ristimis- või leeriõnnistamistalitusi ja rakendas muidki sanktsioone kirikuelu halvamiseks. Algas Avinurme kirikuelu sunnitud allakäik. 1982. aastal koondas hõredaks jäänud koguduserahvas taas kord oma jõu - õpetajale ehitati elamiseks maja kiriku kõrvale.

Kui hakkasid puhuma vabaduse tuuled ja taastati Eesti Vabariik, puhkes ka kirikuelu mõneks ajaks õitsele. Kogudusele tagastati osaliselt maad, surnuaed, vahepeal laguneda lastud kõrvalhooned ja vana pastoraat. Lühikesele kirikuelu õitsengule järgnes aga veelgi sügavam langus, nõnda et aastal 2002 oli koguduses läbi aegade kõige vähem liikmeannetajaid – 157.

Hetkeolukord

Koos uue õpetaja Rene Alberi ametisse nimetamisega on koguduse elu taas tõusuteel ja osaline kogukonna arengus. Koostatud on koguduse arengukava ja käib aktiivne remont ja ehitus koguduse hoonete korrastamiseks.

Koguduse annetajaliikmete arv oli 2005. aastal aastaltõusnud 231-ni, olles ainus Tartu praostkonna suureneva liikmearvuga maakogudus.

Leerilapsi oli 13, koolis on 12. klassis usundiõpetuse tunnid, mida annab õpetaja R. Alberi. Noortetööd veab Kaidi Alberi.

Noorem elanikkond on koguduse ettevõtmistes passiivsem, ehkki mitte tõrjuv. Puuduvad või on katkenud traditsioonid vabatahtlikuks koguduse töös kaasalöömiseks. Enam abi on tulnud sõpruskogudustelt Soomes.

Hoopis paremini kui rahvas kirikuellu on kogukonna kultuuri-, vaimu ja spordiellu sulandunud õpetaja Rene Alberi ise. Lisaks väga pingelisele kogudusetööle osaleb ta volikogu kultuurikomisjoni töös, viib läbi suusatreeninguid õpilastele. Kiriku ja kogudusehoonete remondile ja rahaliste vahendite otsimisele on ta pühendanud palju energiat.

2006 aastal kindlustati kirikutorni vajuv vundament ja laiendati vundamendi taldmikku. Surnuaia kabelihoone põrand ja katus remonditi, taastamisel on kabelitorn.

Unikaalse leiuna avastas õpetaja kabelihoone tala peidikust sinna 1897. aastal peidetud kirja tulevastele põlvedele, mis räägib kabeli, surnuaia ja kiriku ehitusprobleemidest sajand tagasi ja omab erakordset kultuuriloolist väärtust.

Tööd käivad ka vana pastoraadi remontimisel ja selle ümberehitusel elulaadikeskuseks koos muuseumi ja töötubadega, kus saaks tegeleda piirkonna vanade puutööoskuste ja traditsiooniliste naistetööde edasiandmisega, oleks seltsidel kooskäimisruumid, väike kammer-ja näitusesaal, talvekirik, toitlustus- ja majutusruumid, mida saaks kasutada ka turvamajana.

Rahalise abi saamine koguduse hoone renoveerimiseks on paraku Eesti Vabariigis enam kui piiratud ja nii edenevad tööd väga vaevaliselt ja suure energiakuluga.

Vald toetab kogudust eelarvest eraldatud tegevustoetusena ja vajadusel nõuandjana.

Koguduse tööd raskendab ka Avinurme kirikliku ja administratiivse kuulumise erinevus. Kuna kogudus kuulub mitte Viru, vaid on jäänud ajalooliselt Tartu praostkonna alla, on nii administratiivse kui kirikliku toetuse tarvis Avinurme kogudus natuke väljapool piire ja nappivate ressursside korral on nn “oma särk” ihule ka siin lähemal kui naabri kapsamaale ulatuv teerada.

Kultuuri- ja seltsitööd teeb kogudus koos teiste seltsidega vallas, mis aga kiriklike toimingute edendamiseks praegu piisavat tuge ei taga ja oma põhitöös napib õpetajal kaasaaitavat juurdekasvu. Oma tegevuses ollakse orienteeritud avatud koostööle kõigi Avinurme alevikus ja vallas tegutsevate ühenduste, asutuste ja institutsioonidega. Sisukas ja hea koostöö toimub vallavalitsuse ja volikoguga. Ühiselt hooldatakse surnuaeda ja pastoraadi parki. On avatud mälestusmärgid ja sõlmitud kokkulepped nende hoolduseks. Koostöös koduloomuuseumiga tegeldakse koguduse ajaloo uurimise ja säilitamisega. Kultuuriasutuste ja seltsidega planeeritakse ja viiakse läbi ühisüritusi. Valla muusikakollektiivi aitavad sisustada jumalateenistusi ja osalevad kalmistupäevadel. Tulevikus on plaanis sidemeid kooliga laiendada ja tihendada.

Tugevused	Nõrkused
Kogudusel olemas arengukava	Amortiseerunud, renoveerimist vajav pastoraadi hoone
Tugev, oma tööd armastav õpetaja	Kiriku vundamendi puudulikkust kandevõimest tingitud kiriku vajumine (praod seintes ja ehituskonstruksioonides)
Toimiv, kasvav kogudus	Kiriku katuse läbijooks ja sellest tulenev

	ehituskonstruktsioonide kahjustumine ning kiriku siseruumide remondivajadus
Looduskaunis, keskne ja soodne asukoht	Kiriku kütteprobleemi lahendamine
Tegutsemiseks vajalikud ajaloolised, perspektiivsete võimalustega hooned	
Teotahteline ja koostööaldis õpetaja ning arengust huvitatud juhatus ja aktiiv	
Elanike põlvkondlik seotus kogudusega, mis tagab toetuse ja kaasabi	
Sisulist tööd toetavad sõpruskogudused Soomest.	
Hea koostöö vallavalitsuse ja volikoguga, kogukonnaga	
Uus orel	
Koguduse hoonete järk-järguline remont ja renoveerimine	
Sõpruskoguduste toetus	

Arenguvisioon

1. Aidata kaasa piirkonna sotsiaalse elukeskkonna tervendamisele ning haridus –ja kultuurielu mitmekesistamisele.
2. Pakkuda hingerahu ja vaimset kosutust piirkonna elanikele ja kohalikele institutsioonidele ja kodanikuühendustele.
3. Rajada vanasse pastoraati elulaadikeskus vallaelanike ja külaliste teenindamiseks.

Eesmärgid

Kirik on vallas vaimsuse kandja, diakonitöö tegija, sotsiaalse kaasatuse edendaja, traditsioonide hoidja.

Ülesanded:

- Diakonitöö tegemine vallaelanikele sotsiaalse ja vaimse toetuse pakkumiseks.
- Eetiliste ja vaimsete väärtuste kasvatamine.
- Koguduse ajalooliste hoonete renoveerimine ja nende kasutusintensiivsuse suurendamine.

- Rajada vana pastoraadi ruumidesse elulaadikeskus, koos muuseumi, toitlustus- ja majutusvõimalustega ja muuta hoone turismi- ja külakeskuseks.
- Teeliste kiriku arendamine.
- Remontida kirik 100.-daks juubeliks, muuta kirik aleviku ajaloolise südame pärliks.
- Muuta kirik aastaringi kasutatavaks jumalateenistuste ja heatasemeliste kontsertide korraldamise kohaks.
- Renoveerida kabelihoone.
- Koguduse maade korrashoid ja majandamine.
- Remontida uus pastoraat ja tagada seal koguduse kantseleiteenus.

1.10. TEHNILINE INFRASTRUKTUUR

1.10.1. TEED JA TRANSPORT

Valla teedevõrgu tihedus vastab elanike ja ettevõtete vajadustele.

Avinurme valla maadel asub 115 kilomeetrit riigiteid, neist 46 kilomeetrit on asfaltkattega. Teedevõrgu tihedus on 0,45 km/km². Peamised liiklusteed on: Rakvere-Luige, Iisaku-Tudulinna-Avinurme, Lohusuu- Maetsma, Kalma-Avinurme. Avinurmest viib kruusatee Paadenurme, Maetsmast Kiissasse. Valla lõunaosa teed koonduvad Ulvil. Tähtsamad neist on Ulvi-Laekannu, Alekere-Laekannu, Ulvi – Tõusaare.

Ida-Viru Teedevalitsuse halduses ja hooldada on järgmised Avinurme valda läbivad riigimaanteed:

Rakvere - Luige	T21
Iisaku - Tudulinna – Avinurme	T35
Lohusuu – Maetsma	T13161
Kalma – Avinurme	T13162
Vadi – Jõemetsa	T13163
Avinurme – Paadenurme	T13164
Ulvi - Laekannu	T13168
Ulvi – Lilastvere – Torma	T 13167
Alekere – Laekannu	T13169
Ulvi – Tõnusaare	T13170
Kõrve tee	T13172
Avinurme tee	T13174

Põhilised liiklussõlmed on Avinurme ja Maetsma põhjaosas. Ulvi, Lepiksaare ja Laekannu lõunaosas ning Avinurme-Pärniku rist.

Avinurme valla volikogu määrusega nr 45 04.11.2003 on asutatud Avinurme valla teederegister ja kinnitatud teeregistri pidamise kord. Registrisse kuulub 33 kohalikku teed üldpikkusega 39,517 km. Neist aleviku tänavaid 24, pikkusega 6,020 km. Erateid on registris 14, neist avalikke 13.

Kui valla teede tihedus enam-vähem rahuldab inimesi, siis suured probleemid on riigiteede korrashoiuga. Suvel lämmatab külade elanikke tolm, talvel ähvardab libedus. Probleeme on teeäärte niitmise ja võsahooldusega.

Kohalike (valla) teede korrashoid on valla korraldada. Probleemiks on libedus, mille tõrjumiseks puudub vallal tehnoloogia. Teehooldustöödena tehakse hõõveldust, võsa tõrjet, truupide remonti, kruusa- ja mustkattega teede pindamist. Erateede avalik kasutus on tekitanud mõned vaidlused (va. need millistele on sõlmitud omanikuga erateede avaliku kasutamise leping). Avinurme Metskond on alustanud metsateede registri koostamisega

2003. aastani oli valla teede olukord halb, tehti ainult jooksvat hooldust. Alates 2003. aastast on teede remonti investeeritud 626 990 krooni.

Arvestades maanteede järjest kasvavat osa majanduses ja inimeste igapäevases elus, on välja töötatud kohalike teede rekonstrueerimise ja taastusremondi investeringute kava aastani 2011.

Tulenevalt omavalitsuse suurest kaugusest linnadest ja valla külade kaugusest keskasulast on ühistranspordil suur tähtsus valla elukorralduses, teenuste kättesaadavuse tagamisel ja kasvava kaugtöö võimaldamisel.

Avinurmel on bussiühendus järgmiste väliskeskustega: Tallinn, Tartu, Jõhvi, Rakvere, Mustvee. Elanikke teenindavad kaugbussiliinid, maakonna- ja erabussiliinid:

Rakverre ja Tallinna sõidab buss Avinurmest 3 korda päevas. Esimene buss väljub kell 6.10 (välja arvatud laupäeval ja pühapäeval). Jõhvi ja Kohtla-Järvele väljub buss 1 kord päevas kell 7.25.

Tartuga on ühendus 2 korda päevas. Bussid väljuvad Avinurmest kell 8.15 ja kell 15.20. Ulvilt saab Rakverre ja Tallinna sõita 1 kord päevas kell 9.45. See ei rahulda kohalike elanike vajadusi, sest lapsed ei jõua esmaspäeviti õigeks ajaks Rakvere ja Tallinna koolidesse, samuti jääb linnades asjatoimetusteks vähe aega.

Vadi külal puudub suvel täielikult bussiühendus, kuna siis õpilasliin ei tööta.

Hinnang olukorrale

Tugevused	Nõrkused
Valla teede tihedus	Kohalike ja riigiteede korrashoid jätab soovida
Avinurme aleviku peatänav heas korras	Suvel teede ääred niitmata
Tänavavalgustus peatänaval	Talvel libe
Olemas valla teederegister ja investeringute kava lähiaastateks	Mustkattega teid vähe
	Külateed tolmused
	Aleviku kõrvaltänavad mustkatteta, puudub ohutust tagav kõnnitee (kergetee)
	Kõigil küladel ei ole bussiühendust

Tänavad, aadressid raskesti leitavad.

Arenguvisioon

Kvaliteetne ja hooldatud teedevõrk on tagatud kogu valla ulatuses. Transpordikorraldus rahuldab valla elanikke ja on optimaalne.

Eesmärgid

1. Kogu valda hõlmav, valla eri piirkondade huve arvestav, kvaliteetne, aastaringelt sõidetav teedevõrk.
2. Ohutu ja optimaalne liiklusskeem.

Ülesanded

1. Teedevõrgu sihipärane arendamine, renoveerimine, pideva hoolduse ja aastaringse korrasoleku tagamine.
2. Teepeenarde, teede ja tänavate hoolduse ja renoveerimise alase tegevuse koordineerimine ja kooskõlastamine Ida-Viru Maavalitsuse, teedevalitsuse, erateede omanike, RMK ja maanteeametiga.
3. Külade elukeskkonna parandamine (kruusateed tolmuwabaks).
4. Aleviku tänavate kõvakattega katmine, kergliiklustee rajamine alevikku.
5. Tänavatele siltide ja viitade paigaldamine, aadresside nähtavaks muutmine.
6. Parkimise korraldamine vallas, sh suurürituste ajal.
7. Vallasisese ühistranspordi korraldamine ja kättesaadavuse tagamine aastaringelt ja õhtusel ajal.
8. Bussipeatuste korrashoiu tagamine, ootepaviljoni(koos tualetiga) ehitus.
9. Koostöö arendamine bussifirmadega ühistranspordi olukorra parandamiseks, sõidugraafikute teabe kindlustamine.
10. Tänavavalgustuse arendamine ohutuse tagamiseks.

1.10.2. ELEKTER. SIDE KOMMUNIKATSIOON

Elektrienergia

Avinurme valla tarbijaid varustatakse elektrienergiaga Tartu Elektrivõrkude Avinurme 35/10 kw alajaama baasil. Reservtoide saadakse Laekvere jaotusseadmest alajaamast.

Valla territooriumi läbivad riigi ja maakondliku tähtsusega liinid.

Eesti EJ-Paide 330 kw,

Mustvee-Avinurme 35 kw,

Avinurme-Laekvere 35 kw.

Probleeme elektrivoolu pinge tagamisega esineb külades (Paadenurme, Kaevussaare, Alekere, Lepiksaare, Ulvi, Kõrvemetsa).

Elektriliinid läbivad eramaid, ka alajaamad asuvad eramaadel. Vallavalitsus peaks aitama elanikel sõlmida lepinguid Eesti Energiaga liini-aluste postide ümbruse ja alajaamade ümbruse hooldamise kohta.

Tänavavalgustuse tähtsus on arenevas omavalitsuses olulisel kohal. Lisaks pimedal ajal liiklemise mugavusele ja turvalisusele on üha suureneva liiklusega tänavatel tänavavalgustus tähtis ka liiklusohutuse seisukohast. Valgustus tervikuna on ka omamoodi visiitkaart piirkonna külalistele, läbisõitjatele ja turistidele, omades ka märkimisväärset emotsionaalset efekti. Avinurme aleviku peatänaval ja osalt ka kõrvaltänavatel on olemas tänavavalgustus, mille rekonstrueerimine lõppes 2006. aastal. Paigaldatud on energiasäästlikum valgustussüsteem.

Tänavavalgustus on olemas ka Ulvi küla keskses. Lähiaastatel tuleb tagada tänavavalgustuse hooldus ja valgustatud piirkondade edasine laiendamine vastavalt võimalustele. Tähelepanu peaks keskenduma objektide ja vaatamisväärsuste valgustamisvõimalustele.

Elektrienergia kokkuhoid on omavalitsuse sisukohalt oluline temaatika. Enam tähelepanu tuleks pöörata elanikkonna teavitustegevusele energiasäästlikuma mõtteviisi kujundamisel, sh alternatiivenergiate põhjendatud kasutuselevõtt.

Elektriohutuse ja käidukorralduse organiseerimine ja elanikkonna ning ettevõtjate nõustamine on lähiaastate arendustöö, kus vallal on oluline osa koordineerijana.

Side, kommunikatsioon, infotehnoloogia

Side ja infotehnoloogia on kogu maailmas kiirelt arenev valdkond, mille osatähtsus kommunikatsioonis kasvab pidevalt. Kohaliku omavalitsuse roll on selle valdkonna arendamisel piirkonnas suure tähtsusega.

Kommunikatsiooni- ja sideteenused tagavad suhtlemis- ja asjaajamisvõimalused inimeste ja institutsioonide vahel. Avinurme vallas on sideteenustena olemas Eesti Posti postkontor. Hoone on renoveeritud ja seal töötab kvalifitseeritud personal. Läbi Avinurme postkontori on korraldatud ka Ulvi ja Piilsi postipunktide töö ja postiteenuse

kättesaadavus kõigi kolme asutuse piirkonna külades. Avinurme postkontoris ja Ulvi postipunktis töötab ka palju kasutatava teenusena Ühispanga postipank.

Graafiku alusel käib Avinurme vallamaja juures ka Hansapanga pangabuss.

Valla territooriumil paiknevad telefoni keskjaamad Avinurmes ja Ulvil. 2005. aastal ehitati välja valda läbiv valguskaabel. Telefonid on üle viidud digitaaljaamale. Paljudes külades aga toimib telefoniühendus endiselt raadiotelefoni teel.

EMT mobiilimast paigaldati 1993. aastal

2006. aasta sügisest töötab TELE 2 mobiilimast.

2007. aasta sügisel on plaanitud EMT mobiilimasti paigaldamine Ulvile.

KOV roll teabe valdaja ja vahendajana on olulise ja kasvava tähtsusega. Avaliku teabe seadus reguleerib ligipääsu avalikule teabele ja selle avalikustamise viisid (riigikogus vastu võetud 15.11.2000). Seadus sätestab ka valla kodulehe pidamise ja seal edastatava informatsiooni nõuded. Sama oluline on Andmekogude seaduse poolt kehtestatud nõudmised. Läbi nende on tagatud informatsiooni vahetus, kogumine ja edastamine infovajajatele.

Omaavalitsuse üks arendussuundi on andmesideteenuste loomine infoühiskonna arendamiseks, et tagada kõikidele kodanikele võrdsed võimalused andmesideteenuste kättesaamisel ja suurendada läbi info kodanike rolli ja kaasatust kohaliku elu juhtimisse. Arenev infoühiskond baseerub üha enam infotehnoloogilistel lahendustel, olles üks tähtsamaid riigi, omaavalitsuse, majanduse, aga ka hariduse toimimise mehhanisme. Infoühiskonna arendamisel on tähtis informatsiooni kättesaadavus, selle kiirus ja kvaliteet.

See nõuab interneti püsiühenduse kättesaadavuse ja töökindluse tagamist kogu valla territooriumil. Praegu on hea kvaliteediga püsiühendus tagatud Avinurme alevikus. Püstitatav EMT mobiilimast Ulvile peaks 2008. aastaks tagama interneti püsiühenduse Ulvi kandi külades.

Kaugematesse metsaküladesse jõuab internet tänu piirkonnas seda teenust pakkuvale firmale OÜ Stern Projekt, millega sõlmitud lepingute arv ja teenuse kvaliteet kasvab ja paraneb pidevalt.

Kasvab nõudlus avatud internetipunktide järele. Praegu töötab tasuta avalik I-punkt ainult Avinurme raamatukogus. Teenust vahendav arvuti on vananenud ja teenus on piiratud raamatukogu lahtiolekuaegadega. Internetiteenust elanikkonnale pakub ka OÜ Arbyco kontori ja bürookauplus. Teenus on populaarne. Seda eelkõige väga hea

asukoha, arvutikohtade arvu (4), arvutite töökiiruse ja korraliku hoolduse tõttu. Vajadus internetipunktide järele on aga suurem, eelkõige külades.

Infoühiskonna kasvavad vajadused nõuavad pidevat koolitust ka valla ametnikelt. Infotehnoloogia ja –tehnoloogiliste lahenduste kasutavus ei tohiks piirduda ainult oma tööprogrammi tundmise ja arvuti kui trükimasina kasutusoskustega. Panustada tuleb töötajate infotehnoloogiliste teadmiste täiendamisse.

Infotehnoloogia spetsialisti ülesanded ei saa piirduda vaid hädapäraste remonttöödega ja serveri haldamisega. Spetsialist peaks tulevikus tagama kogu infotehnoloogia problemaatika arendamise ja toimimise omavalitsuses kaasaegse infoühiskonna nõudeid rahuldaval tasemel.

Mida kättesaadavam on infoühiskond elanikkonnale, seda parem elukoht on piirkond oma kodanikele.

Hinnang olukorrale

Tugevused	Nõrkused
Tänavavalgustus energiasäästlik	Elektriside nõrkus Kaevussaare, Alekere, Lepiksaare, Ulvi, Kõrvemetsa, Paadenurme külas
Olemas kaks mobiilmasti	Osades külades ainult raadiotelefonid
Sideteenus optimaalne	Internetiteenusega pole kaetud osa küladest (Laekannu, Adraku, Kaevussaare)
Valda tuleb (Elion) valguskaabel	Avalikke internetipunkte vähe
Wifi ala vallamaja juures	Koduleht pole operatiivne

Arenguvisioon

Elektrivarustus ja kommunikatsioon rahuldavad valla majanduse, ettevõtluse ja elanike vajadusi. Infotehnoloogiline areng tagab informatsiooni kättesaadavuse kogu valla territooriumil.

Eesmärgid

1. Valla kõigis osades on kättesaav kvaliteetne elektrivarustus ja kaasaegsed kommunikatsiooniteenused.
2. Kodumajapidamised, tootjad ja teenindajad käituvad energiasäästlikult ja järgivad ohutusnõudeid.

3. Infoühiskonnast osasaamise võimalus ja kaasatus.

Ülesanded

- Taotleda riigilt elektri jaotusvõrgu kaasajastamist tagamaks stabiilne ja nõuetele vastava elektrivalguse kättesaadavus kogu Avinurme valla territooriumil.
- Energiasäästu ja ohutuse alane teavitustegevus.
- Alternatiivenergiate mõistlik kasutuselevõtt.
- Tänavavalgustussüsteemide arendus ja korrashoid.
- Kvaliteetse telefonise tagamine valla territooriumil.
- Luua elanikele kaasaegsed ja võrdsed võimalused andmeside ja informatsiooni kättesaamiseks.
- Kiire ja kvaliteetse interneti, telefoni ja mobiilside kättesaadavuse tagamine.
- Piirkonna positiivse maine ja imago kujundamine kommunikatsioonivahendite kaudu.
- Tänavavalgustusega piirkondade laiendamine.
- Objektide parema valgustuse tagamine.

1.10.3. SOOJAVARUSTUS

Kaugkütte süsteem vallas toimib Avinurme alevikus. Kaugkütte tarbijaiks on korterelamud ja valla ettevõtted. Avinurme keskkooli ja kolhoosi katlamajade baasil toimunud küttesüsteem ehitati AS Giga kaasabil ümber 1992. aastal, see tagas küll kaugkütte säilimise, ent ei lahendanud probleemi, küte oli kallis ja kättesaamatu. Avinurme aleviku soojamajandus vajab uuendusi. Valla spetsialistid otsisid praktilisi lahendusi väljaspool vabariigi piire ning külastasid Soome Artjärve valda, kus töötas Avinurmele sobiva lahendusega puidujäätmetel katlamaja.

Appi tulid Majandusministeeriumi energeetika spetsialistid Märt Ots ja Aleksander Boikov. Praktilist nõu andis Tartu linnakodanik Tiit Veeber. Rahandusministeerium vahendas Maailmapangalt laenu. Soojamajanduse reorganiseerimiseks võeti 1998. aastal 4,5 milj. krooni laenu, millega tagati alevikus soojus elamutele, valla hoonetele ja teistele tarbijatele.

1999. aastal loodi valla ettevõtte Avinurme Soojus, mis tegeleb soojamajandusprobleemidaga vallas.

2003. aastal paigaldati katlamajale tahmafilter, mis tagas katlamaja saaste optimeerimise. Soojamajandusse investeeritakse pidevalt. Väljavahetamist vajavatest soojatrassidest vajab veel väljaehitamist lasteaia soojatrass. Paigaldada tuleb soojamõõturid hoonetele ja lahendada nende hoolduse tagamine, Soojamajanduse arenguvajaduste täpsustamiseks ja prognoosimiseks tuleb koostada arengukava ja tegeleda energiasäästu probleematikaga.

Arenguvisioon

Avinurme aleviku soojavarustus on keskkonnasäästlik ja optimaalse hinnaga ning tagab omavalitsus- ja teenindusasutuste ning kortermajade elanike soojavajaduse.

Eramajade ühinemine kaugküttesüsteemiga on võimalik.

Eesmärk

1. Soojusenergia tootmine on keskkonnasäästlik ja rahuldab vajadused.

Ülesanded

- Soojamajanduse arengukava koostamine.
- Toodetava ja tarbitava soojuse optimeerimine.
- Katlamaja asukohta ja soojamajanduse arenguvõimaluste ning vajaduste selgitamine.
- Soojusenergia säästmiseks vajalike abinõude rakendamine.
- Alternatiivsete küttevõimaluste propageerimine ja juurutamine.

1.10.4. VEEVARUSTUS JA KANALISATSIOON

Tsentraalsed veevarustussüsteemid on olemas Avinurme alevikus ja Ulvi külas. Mõlemad on välja ehitatud kolhoosi ajal ja rekonstrueeritud ning kaasajastatud viimase viieteistkümne aasta jooksul.

Avinurme Vee-Ettevõtte (reg. nr. 75023993) moodustati Avinurme Vallavolikogu 15. novembri 2000. a määrusega nr 15.

Avinurme aleviku vee- ja kanalisatsioonisüsteemi ettevõtte tegevusaladeks on:

- veevarustuse ja heitvee ärajuhtimise teenuse osutamine,
- osutada klientidele tasulisi teenuseid (san.tehn. tööd, transport, elektritööd),
- korraldab fekaalide puhastamist,
- täidab muid õigusaktidest tulenevaid ülesandeid.

Ettevõtte juhatajaks on Ülo Karro, kes töötab töölepingu alusel. Lisaks töötab ettevõttes tööline ja abitööline. Vee-ettevõtte osutab elanikele teenust Avinurmes (tarbijate arv 226) ja Ulvi külas (tarbijate arv 112) ning katab veevarustusteenusega 33,4 protsenti ja kanalisatsiooniteenusega 25,5 protsenti elanikkonnast. Ülevaade veevarustus- ja kanalisatsiooniteenuste tarbijatest.

Tabel 17. Tegevuspiirkonna teenuste tarbijad Avinurme alevikus

Veevarustus	Ühik	
Teenindatav elanikkond	Inimeste arv	266
Teenindatav elanikkond	% kogu elanikkonnast	33,4%
Elanikkond varustatud mõõtjatega	% teenindatavast elanikkonnast	-
Veemõõtjatega veetarbimise osakaal	%	-
Kanalisatsioon		
Teenindatav elanikkond	Inimeste arv	202
Teenindatav elanikkond	% kogu elanikkonnast	25,5%

2005. aastal otsustati astuda AS Emajõe Veevärk aktsionäriks ja osaleda EL Ühtekuuluvusfondi projektis „Emajõe ja Võhandu piirkonna vee- ja kanalisatsioonisüsteemide rekonstrueerimine ja laiendamine“. Projekti käigus renoveeritakse ja arendatakse Avinurme aleviku ja Ulvi küla vee- ja kanalisatsioonisüsteeme. Projekti eeldatav ehitustegevus on planeeritud aastatesse 2007-2009. Projekti juhtimiseks on moodustatud 22 omavalitsuse koostöös AS Emajõe Veevärk, mille aktsionärideks on omavalitsused. Avinurme vald kaasrahastab projekti 10 % ulatuses, summas 2,0675 milj. krooni.

Koostatud on veemajanduse arengukava, mis käsitleb valla veevarustuse, heitvetepuhastamise ja kanalisatsioonisüsteemide olukorda ning väljaehitusvajadusi.

Veevarustusvõimalused Avinurme vallas:

- Põhjavesi

Valla veega varustamine baseerub põhjaveel. Kasutatakse järgmisi põhjavee horisonte:

* kvaternaari veehorisont. See on maapinnast esimene põhjavee horisont.

* ordoviitsiumi veehorisont paikneb kogu valla territooriumil, orienteeruvalt 20-40 m sügavusel maapinnast. Selle horisondi kaevud on põhilisteks joogivee varustuse allikateks

* kambro-ordoviitsiumi veehorisont

* kambrium-vendi veehorisont on kõige sügavamal valla territooriumil paiknev veehorisont (ca 150-200 m sügavusel). Ta on hästi kaitstud reostuse eest. Praegu nimetatud veehorisonti ei kasutata.

Veevarustuse allikana kasutatakse põhiliselt kvaternaari, ordoviitsiumi ja kambro-ordoviitsiumi veehorisondi põhjavett.

Puurkaevude sügavus kõigub 10-150 meetrini.

- Pinnavesi

Tabel 18. Avinurme valla veekogud

Veekogu nimi	Valgala suurus km ²	Kalda ulatus m	Ehituskeeluvöönd m	Veekaitsevöönd m
*1. Mustvee jõgi	180,0	200	50	10
2. Ulvi oja	20,3	100	25	10
3. Laekannu oja	andmed puuduvad			
4. Adraku kraav	andmed puuduvad			
*5. Linnanõmme oja	32,1	200	50	10
*6. Piilsi jõgi ***	103,0	200	50	10
7. Kõrve peakraav	9,2			
*8. Avijõgi **	393,0	200	50	10
*9. Rehessaare oja	66,5	200	50	10
*10. Maetsma kraav	33,4	200	50	10
11. Kissa oja	10,0	100	25	10
*12. Avinurme oja	47,6	200	50	10
13. Tõlga oja	16,0	100	25	10
14. Laurissaare peakraav	7,2	100	25	10
15. Kruusiaugu oja	0,8			
16. Annoja	12,4	100	25	10
17. Raadna oja	20,5	100	25	10
*18. Kruusojä	86,4	200	50	10
*19. Rausi oja	32,7	200	50	10
*20. Kullamäe oja	37,2	200	50	10

* Avalikult kasutatav veekogu

** Avijõgi- lõheliste kudemisjõgi lähtest suudmeni

*** Piilsi jõgi-jõevähi elupaik

Hinnang olukorrale

Tugevused	Nõrkused
Kaasaegsed puhastusseadmed	Vananenud kaevud
Olemasolevad veetrassid ja pumplad	Osalt ümberehitust vajavad süsteemid
Veevarude piisavus	Suur rauasisaldus joogivees

Arenguvisioon

Avinurme valla veevarustus- ja kanalisatsioonisüsteemid on kaasaegsed ja keskkonnasõbralikud ning toetavad piirkonna loodus- ja elukeskkonda.

Eesmärgid

1. Kvaliteetsed ja kaasaja nõuetele vastavad ühisveevärgi ja kanalisatsiooniteenused.
2. Säästev veekasutus: kaitstud pinna- ja põhjavesi, paranenud joogivee kvaliteet ja puhastatud reovesi.

Ülesanded

- Kaasaegset elukeskkonda rahuldava ja loodust säästva vee- ja kanalisatsioonirajatiste väljaehitamine Avinurme alevikus toimub Emajõe ja Võhandu valgala veeprojekti raames.
- Säästva ja keskkonnateadlikku ellusuhtumise kasvatamine.
- Vee- ja kanalisatsioonirajatiste väljaehitamine Ulvi külas.

1.10.5. HEAKORD JA JÄÄTMEMAJANDUS

Heakord

Avinurme vald torkab silma oma üldise heakorrastatusega. Kaunid kodud ja hooldatud territooriumid on piirkonna tugevus ja üks valla prioriteete. Avinurme on pälvinud kaunima aleviku tiitli juba 1976. aastal. Koduaedade ja hoonete hooldamine ja korrashoid on olnud järjepidev ja prestiiži küsimus elanikkonna seas. Probleme on ühismajadega ja mõnede lagunevate hoonetega.

Vallas toimuvad iga-aastased heakorra ülevaatused. Iga aastaselt osaletakse Ida-Virumaa heakorrakonkursil, mille raames on saadud mitmeid auhinnalisi kohti nii eramajapidamiste kui ettevõtete raames. 2004. aastal tunnistati Avinurme vald Ida-Virumaa heakorrastatumaks vallaks.

Avinurme valla heakorra eeskiri on kehtestatud vallavolikogu 22.04.1999.a.määrusega nr.29. Heakorraeeskirjaga on reguleeritud nii avalike territooriumide kui kruntide heakorra tagamiseks vajalikud nõuded ja kohustused, mis on osaliselt seotud ka jäätmemajanduse korraldamisega.

Seoses Avinurme valla jäätmekava kehtestamisega tuleks täiendada valla heakorraeeskirja, kus peaks sätestama ka vallavalitsuse ja kinnistuomanike kohustused prügikonteinerite paigaldamiseks ja prügiveo korraldamiseks avalikes kohtades ning kruntidel.

Üle vaadata tuleks ka heakorrakonkursside läbiviimise juhend, siin peaks enam lähtuma eraomandi privaatsusest ja konkursil osalemise soovist. Samas oleks vaja tõhustada tööd ja leida meetmed kitsaskohtade kõrvaldamiseks valla heakorraalases töös.

Kodumajapidamisi ja firmade territooriume hoiavad korras elanikud ise. Valla territooriume hooldab operaatorfirma sõlmitud lepingute alusel. Selle raames teostatakse vaid niitmist. Planeeringud, hooldus- ja kujundustöid ei teostata. Bussijaama ümbruse igapäevaseks hoolduseks on 0,25 kohta heakorratöölist. Vallas puudub heakorra ja keskkonna arendamisega tegelev ametnik. Parkide, puhkealade, viidamajanduse jne. arendustööd praktiliselt ei toimu, puudub heakorra arenduskava.

Viimastel aastatel on kooli ja vallavalitsuse ühistöös viidud läbi kevadisi ja sügiseisi heakorrapäevi, mis on märgatavalt parandanud aleviku väljanägemist. Paraku ei ole suudetud motiveerida ettevõtteid ja elanikkonda neil hoogtööpäevadel aktiivselt osalema. Mälestusmärkide korrastamine on juhuslik ja sageli ebarahuldav.

Valla küladel on heakorra tagamisel suured kohustused. Hajaasustusega külad on suure territooriumiga, neid läbivad riigimaanteed, kus teeäärte korrashoid on suuresti külaelanike õlul, kes ei taha leppida teeäärtesse loobitud sodi ja sageli niitmata teepeenardega. Mitmel külal on hooldada ka suured küla puhkekomplekside territooriumid. KOV püüab hooldustöid külades toetada vastavalt territooriumi suurusele.

Haljastus

Avinurme vallas on palju looduslikke rohealasid. Avinurme alevik, mis kulgeb piki Avijõe ja on piiratud metsaga, jätab kauni, roheline mulje. Viimaste aastate suurim probleem on alevikus ja mõlemal pool Avinurme sissesõitu asuv jõelamm, mis pärast eraloomapidamiste lõppemist on võsastuv ja niitmata, rikkudes kogu aleviku ilmet ja jättes jõeäärtest korrastamata ja hoolduseta mulje. Viimaste aastate madal veeseis ei võimalda ka lammi iga-aastast üleujutust, mis puhastaks jõge ja võimaldaks Peipsi kaladele kudemiskohti.

Päevakorral on lammile paisjärve rajamine, et korrastada lammiala, taastada veehulk ja režiim jões ning koelmud. Vastavasisulised uuringud peaks teostama läbiaastatel. Lammil puuduvad kaitsealused liigid.

Vanu parke piirkonnas säilinud ei ole, välja arvatud mõned vanad pärnad kunagises mõisapargis ja sinna kuuekümnendatel aastatel rajatud Kücebakeri park. 1984. aastal rajati park bussijaama juurde, kirikumaadele. Pargiala asub ka Ulvi keskasulas ja kunagise Maetsma kooli territooriumil. Perspektiivis on kultuuriloolise Riistapargi rajamine. Selle asukoht ja arendus vajab lähiaastatel täpsustamist.

Kalmistu

Avinurme kalmistu rajati 1897. aastal kroonumõisast eraldatud maa-alale. Kalmistu koosneb neljast eri aegadel rajatud osast, millest kolm kuulub EELK Avinurme kogudusele ja üks vallale. Kalmistut hooldab valla heakorratöötaja. Kalmistul puudub hoolduseeskiri, mistõttu pole kehtestatud vanade haudade korrastamis- ja puude mahavõtmiskorda. Maakalmistu ilme säilitamiseks Muinsuskaitse eeskirjade kohaselt tuleks läbiaastatel sellele probleemile keskenduda. Avinurme kalmistul puuduvad üleriikliku tähtsusega isikute hauaplatsid, küll aga on mitmeid piirkonnale olulisi kultuuriväärtuslikke ja tuntud isikute haudu, kaasaarvatud Eesti Vabadussõjas langenute haudad. Suunaviidad ja tähised neil puuduvad.

Jäätmemajandus

Avinurme vallas on inimtegevusest suhteliselt puutumatu loodus, mitmeid siinseid alasid on esile tõstetud kui vääriselupaiku. Hõredalt paiknev rahvastik ja suurte reostusallikate puudumine suurendavad piirkonna keskkonnaväärtust. Avinurme valla oma prügilat pole. Piirkonna ametlikuks prügilaks on Torma prügil. Avinurme valla

territooriumil asunud Maetsma prügila on suletud. Prügi ladustatakse Torma prügilasse. Lahendatud on saepuru ladustamise probleem. Juunis 1999.a. avati Avinurme alevikus saepurujäätmetel töötav katlamaja. Lahendamist vajab on pandipakendi taara vastuvõtmine.

Jäätmekäitluse planeerimine ja suunamine oma haldusterritooriumil on KOV-i ülesanne, mis tuleneb Eestis jäätmehooldust reguleerivast Jäätmeseadusest (RTI 26.02.2004, 9, 52), (jõustus 1. mail 2004).

Avinurme vallas on koostatud ja vastu võetud jäätmehoolduseeskiri. (Avinurme valla volikogu määrus 22.26.10.2006)

Jäätmekava eesmärgiks on korraldada Avinurme valla jäätmekäitlust võimalikult ökonoomselt ja keskkonnasäästlikult vastavalt kehtivatele õigusaktidele ja elanikkonna suunamine jäätmete kogumise ja utiliseerimise keskkonnasõbralike nõuete arvestamisele. Valda teenindab sega-olmejäätmete utiliseerimiseks MTÜ Ida-Eesti Jäätmehoolduskeskuse Torma prügila.

Loomsete jäätmete kõrvalduskohaks Avinurme vallale on Loomsete Jäätmete AS, mis asub Lääne-Virumaal Väike-Maarja vallas.

Ohtlike jäätmete kogumist vallas korraldab vallavalitsus ja toetab maakonna keskkonnateenistus. Läbi viib aktsioone AS Epler&Lorenz. Kogumisringe siiani korraldatud ei ole.

Jäätmekäitluse finantseerimine toimub Avinurme vallas järgmiselt:

1. Ettevõtted maksavad ise kõikide ettevõttes tekkinud jäätmete käitlemise eest, kaasa arvatud ohtlikud jäätmed.
2. Elanikud maksavad olmejäätmete käitlemise jäätmeveo teenustasu otse jäätmekäitlusettevõttele OÜ Metallix-Puit.
3. Valla eelarvest finantseeritakse:
  - kodumajapidamistes tekkinud ohtlike jäätmete kogumist ja käitlemist,
  - kogumiskampaaniate korraldamist,
  - avalikesse kohtadesse ja tänavatele paigutatud prügikastide hooldamist,
  - teisi jäätmehoolduse arendamisega seotud tegevusi.

Ida-Virumaa keskkonnateenistus finantseerib KIK-i abiga jääkreostuse likvideerimist ja osaliselt kogumiskampaaniate korraldamist.

Olulisemad jäätmemajanduse probleemid Avinurme vallas on järgmised:

- Paljud jäätmevaldajad (eramajad, talud, suvekodude omanikud, kauplused ja äriettevõtted) Avinurme vallas ei ole liitunud jäätmeveosüsteemiga.
- Osa inimesi, kel puudub jäätmetevedajaga leping, kasutavad oma jäätmetest lahti saamiseks teiste prügikonteinereid ja ka avalikke prügikonteinereid, mille teenindamise eest hoolitseb vald - nii välditakse kulutusi.
- Jäätmete põletamine ja matmine. Levinud on kõigi materjalide põletamine, mis tuld võtavad. Sealhulgas põletatakse näiteks plastik- ja kilepakendeid ja plastikpudeleid, samuti vanu rehve ja ohtlike aineid sisaldavad jäätmeid. Suures osas põletatakse tõenäoliselt põllumajanduses tekkivad kilejätmed.
- Madal keskkonnateadlikkus, harjumuste puudumine ja jäätmekäitlusalase informatsiooni vähesus.

Valla elanikel pole piisavalt informatsiooni olemasolevate jäätmekäitlusvõimaluste kohta, ei olda teadlikud ka iga-aastastest kogumisaktsioonidest.

Avinurme vallas ei ole siiani täiskasvanud elanike teavitamisele ja keskkonnateadlikkuse tõstmisele piisavalt tähelepanu pööratud.

- Puudub vastav järelevalve.
- Piirkonnas puudub võimalus liigiti kogutud jäätmete üleandmiseks. Lähiaastatel on vaja rajada jäätmete kogumis- ja sortimiskeskused (jäätmejaamad). Alates 1.jaan.2008.a. on prügilatel keelatud vastu võtta sortimata jäätmeid.

Avinurmele lähim jäätmete sorteerimisjaam kavandatakse Torma. Jäätmete kogumise, sorteerimise ja teavitustöö elanikkonna teadlikkuse tõstmiseks ja keskkonnasäästliku eluviisi kasvatamiseks sätestab valla Jäätmehoolduskava, mille eesmärgiks on:

- jäätmetekke stabiliseerimine,
- illegaalse jäätmekäitluse minimeerimine,
- jäätmete sorteerimise ja taaskasutamise suurendamine,
- ohtlike jäätmete kogumise korraldamine,
- uute ja rekonstrueeritavate ettevõtete puhul jäätmevaese tehnoloogia rakendamine ning parimate võimalike võtete kasutamine,
- elanikkonna keskkonnateadlikkuse tõstmine,
- keskkonnasõbralike harjumuste juurutamine ja järelevalve tõhustamine,
- jäätmekäitlusinfo jagamine.

Hinnang olukorrale

Tugevused	Nõrkused
Hooldatud territooriumid	Heakorra arenduskava puudub
Puhas loodus	Jäätmekäitlus lapsekingades
Heakorda väärtustav elanik	Pandipakendi vastuvõtt puudub
Lähedal asuv keskkonnanõuetele vastav prügil.	Jäätmete sorteerimine puudulik
Jäätmekava olemasolu	
Ühine töö külade ja vallakeskuse hooldamisel	
Korras kalmistu	
Toimuvad heakorra ülevaatused	

Arenguvisioon

Avinurme on heakorrastatud ja korraldatud jäätmekäitlusega vald, kus elanikud hoiavad ja hooldavad oma keskkonda.

Eesmärgid

1. Vallas on loodud heakorrastatud elukeskkond.
2. Keskkonda ohustavad olme- ja tootmisjätmed on kogutud ja keskkonnasäästlikult utiliseeritud.
3. Hooldatud külakeskused, kaunis ja tervikliku haljastusega vald.
4. Välja on kujunenud valla looduskaitsealad, kultuuri- ja looduväärtuslikud paigad.
5. Kalmistu on heakorrastatud kultuuriväärtuslik objekt.

Ülesanded

- Heakorraalase töö edasine arendamine.
- Valla ühtse kujunduse kavandamine.
- Miljööväärtuslike haljasalade, parkide, matkaradade, jõeäärte arendus ja haljastusprojektide väljatöötamine ning rakendamine.
- Mälestusobjektide ja kalmistu hooldus ja arendamine.
- Noorte kaasamine heakorratöösse.
- Valla jäätmehoolduskava rakendamine, jäätmete sorteeritult kogumise toetamine.

- Elanike motiveerimine ja teavitustöö säästva eluviisi ja jäätmetevaba ühiskonna edendamisel.

1.10.6. ELAMU JA KOMMUNAALMAJANDUS

Avinurme valla halduses on 186 korterit, neist 16 on munitsipaalkorterid. Lisaks 58,3 m² mitteeluruumina renditavat pinda. Sotsiaaleluruume vallas ei ole. Korterühistuid on ainult üks (Pärniku 7). Igakuine halduskulu on 1.30 kr/m². Renoveerimist vajavates korterites on halduskulude hind kõrgem (2.28 kr/m²). Halduskulud hõlmavad eluruumi haldamise ja hooldamisega seotud kulutusi, sh. hädavajalike avariiliste tegevustega seotud kulusid. (mitte kapitaalremondi kulutusi).

Elamufondi korrasoleku tagamiseks peaks haldustasud olema kõrgemad. Vallas kehtestatud piirmäär on praegu 8 kr/m².

Võlgnikke on ca.12,5%. Võlgnikele saadetakse meeldetuletusi. Suuremate võlgnikega on sõlmitud maksegraafikud võlgade likvideerimiseks. Majadesse on paigaldatud veemõõturid. 2007. aastal on plaanis paigaldada mõõturid ka sooja vee jaoks. Need soodustavad peremehetunde tekkimist ja peaks elavdama korteriomanike huvi majavanemate leidmiseks, toetama säästlikkust ja vähendama raiskamist soodustavat võrdsusprintsipi.

Suuremad probleemid elamumajanduses on Ulvil (Ulvi maja nr.3). Seal on pikaajalised üürivõlgnikud ja viis erastamata korterit (tühjad ja elamiskõlbmatud).

Pärniku majad on amortiseerunud, seal puudub vesi ja kanalisatsioon. Probleemiks on ametikorterite vähesus ja vabade eluruumide puudumine vallas.

Valla põhilise elamufondi moodustavad individuaalelamud, milledest paljud on ehitatud alates kuuekümnendatest aastatest ja neil puuduvad kaasaegsed kommunaalsüsteemid. Individuaalelamute kaasamine valla infrastruktuuri edendusse on lähiaastate arendusprobleem.

2007. aastal viiakse elamumajanduse valdkonna probleemid üle vallavara haldusettevõtte koordineerimise alla.

Hinnang olukorrale

Tugevused	Nõrkused
Aleviku kortermajad kuuluvad ühtsesse arenevasse infrastruktuuri	Puudub võimalus optimeerida halduskulusid majasisese arvestuse alusel
Tühje kortereid peaaegu pole	Korteriühistuid vähe
Võlgnevusi suhteliselt vähe	Puuduvad mitmed majavanemad
Halduskulud madalad	Raske saavutada korteriomanikega maja puudutatavat konsensust
	Esineb pikaajalisi võlgnikke
	Sotsiaalkorterite puudumine
	Ametikorterite nappus.
	Kehtiv hooldustasu ei kata investeerimisvajadusi
	Pärniku majad amortiseerunud

Arenguvisioon

Elamu- ja kommunaalmajanduse probleemid on lahendatud. Tagatud on kommunaalteenuste ja elamumajanduse hea tase, optimaalsed hinnad ja säästev elulaad.

Eesmärgid

1. Hästi korraldatud munitsipaalmajandus.

Ülesanded

- Elamumajanduse korraldamine läbi haldusettevõtte.
- Toetada korteriühistute teket.
- Otsida võimalusi sotsiaal- ja ametikorterite loomiseks.
- Tõhustada tööd üürivõlglastega.
- Eramajade kaasamine elamumajanduse infrastruktuuri kaasajastamisse.

1.10.7. PLANEERINGUD JA MAAKASUTUS

Avinurme vallas on koostatud üldplaneeringu I etapp 1996. aastal.

Üldplaneeringu koostamise eesmärkideks on .

- Selgitada maakasutuse piirangud (nii tehnilised kui looduslikud).
- Teha ettepanekuid maade sihtotstarbeliseks kasutamiseks.

- Reserveerida ehitusmaad.
- Selgitada riigimaad ja nende kasutamised.
- Käsitleda valla keskkonnaseisundit, tehnovõrke ja rajatise, teedevõrku jne.

Valla üldplaneering on planeeringulise suunitlusega projektmaterjal, mille abil omavalitsus määratleb valla edasise arengu visioonid ja strateegia.

Üldplaneering on abiks kinnistute moodustamisel, tihehoonestusalade detailplaneeringute koostamisel, ehituslubade väljastamisel jne. Ehituslubade väljastamine tiheasustusaladel võib toimuda ainult üldplaneeringu järgi koostatud detailplaneeringu alusel. Valla üldplaneeringuga on teostatud territoriaalne tsoneerimine.

Riigi huvid on valdavalt keskkonnakaitselised, et tagada normaalne keskkonnaseisund ja loodusressursside säästliku kasutamise nõuded maa kasutajatele.

AVINURME VALLA MAADE TSONAALNE PLANEERIMINE

Tsoneerimine ei lähtu omandivormist vaid maa sihtotstarbest.

Põllumajanduslik tsoon

Siia kuuluvad maad alates 30 hindepunktist. Paremad põllumaad paiknevad valla lõuna- ja edelaosas, laikudena ka idaosas. Ulvi ümbrusse jääb ka põllumaid, mille boniteet on suurem kui 50 hindepunkti.

Kuna valdava osa valla territooriumist võtab enda alla metsamaa ja maade boniteet üldiselt on madal, tuleks olemasolevat põllumaad kasutada võimalikult sihtotstarbeliselt.

Metsamajanduslik tsoon

Tsooni moodustavad riigi- ja erametsad. Metsamajanduskava järgi on eraldatud kaitse- ja hoiumetsad, et tagada metsa kui elukeskkonna kujundaja kasutamine.

Tootmistsoon

Siia kuuluvad tegutsevad tootmisobjektid ja neid ümbritsev kaitsevöönd 100 m raadiuses. Tootmisprofiili muutmisel tuleb jälgida keskkonnakaitselisi nõudeid.

Kaitsealad

Paadenurme piiranguvöönd.

Punasoo sihtkaitsevöönd.

Kiissa sihtkaitsevöönd.

Tihehoonestusega alad

Siia kuuluvad tiheasustusalad, mis vajavad detailplaneeringuid, et oleks arvesse võetud mitmesugused keskkonda kahjustavad tegurid. Detailplaneeringuid algatatakse vajaduste korral. Üldplaneeringu kehtivuse ajal on seni algatatud erainitsiatiivil üks detailplaneering.

MAAKASUTUS

Avinurme valla 193,6 km² suurune territoorium jaguneb olulisemate maakasutusviiside poolest järgmiselt:

Sood	125 ha	5,6 %
Metsamaa	142 km ²	73%
kaitsealune maa	ca 296 ha	
muu maa	47,4 km ²	
sh.		
haritav maa	3078 ha	
looduslik rohumaa	1153 ha	

Sihtotstarbeliselt on vallas kõige rohkem maatulundusmaad, vähemal määral kaitsealust maad, elamumaad, tootmismaad, ärimaad ja sotsiaalmaad.

Avinurme vallas on:

Kinnistuid: 1021, katastriüksusi 1529

Avinurme alevik	274
Adraku	62
Alekere	23
Kaevussaare	27
Kiissa	8
Kõrve	36
Kõrvemetsa	51
Kõveriku	56
Laekannu	78
Lepiksaare	18
Maetsma	86
Paadenurme	74
Sälliksaare	16
Tammessaare	29

Ulvi	86
Vadi	83
Änniksaare	19

Riigimaa	5910 ha (sh.170 ha kasutusvalduses, 5740 ha riigimets)
Eraomand	10035ha
Jätkuvalt riigiomandis	3413 ha

Õigusvastaselt võõrandatud maid on tagastatud 571 katastriüksust - 7780,25 ha, maa ostueesõigusega erastamine on toimunud 447 katastriüksuses – 1287,72 ha, riigi omandisse vormistatud 32 katastriüksust – 170,4 ha.

Lõpetamisel on vaba metsamaa erastamine, Registreeritud on 43 katastriüksust, mis on kokku 398,21 ha. Vaba põllumaa erastamine toimub 18 katastriüksuses, maad kokku 303,62 ha.

Piiratud enampakkumisega erastamine on toimunud 25 katastriüksuses, milles kokku on 277,0 ha maad. Munitsipaalomandisse vormistatud 12 katastriüksust - 10,9632 ha.

Katastrisse kandmata veel 12,7% maast, so 2470 ha. Tagastamata on ligikaudu 179 ha maad.

Ülejäänud maa on ostueesõigusega erastamised ja vabad põllu- ning metsamaad, mille menetlemised on lõpetamisel (osa metsamaad soovib riik endale) ja kasutusvaldusse antav maa ning munitsipaalomandisse vormistatav maa.

Õigusvastaselt võõrandatud vara toimikuid on kokku vallas 619, käesolevaks ajaks on veel lahendamata toimikute arv 18 (sh 12 neist osaliselt lahendamata).

Valla munitsipaalomandisse on antud järgmised maaüksused:

- Lasteaia maaalune veehoidla
- Avinurme töökoja puurkaev
- Avinurme veetorn
- Avinurme võitööstuse pumbajaam
- Avinurme kultuurimaja pumbajaam
- Ulvi individuaalelamute pumpla
- Ulvi küla reoveepuhasti
- Avinurme puhasti
- Ulvi elamute pumpla
- Vadi kool

Avinurme kool (Võidu 16)

Avinurme katlamaja (Võidu 16A)

KASUTAMATA MAAD JA HOONED

Probleemiks on muutunud eramaad ja kinnistud, mis on kasutamata, seisavad hoolduseta ja lagunevad:

Avinurmes

Tartu mnt.3a (Pärniku vana kauplus)

Rakvere tn 59 raudteest Pärniku poole jääv krunn)

Valla teistes külates

Vadi-endine laudahoone

Laekannu laut

Ulvi katlamaja

Kõrvemetsa laut

Valla heakorra ja väljanägemise korrastamiseks peab töötama välja abinõud kasutamata hoonete ja territooriumide korrastamiseks, omanike vastutustunde tõstmiseks.

Hinnang olukorrale

Tugevused	Nõrkused
Olemas valla üldplaneering	Lagunevad hooned
Maareform lõpetamisel	Kasutamata maad
	Omavalitsusel puudub reservmaa ehitusteks

Arenguvisioon

Maareform on lõpetatud ja toimib planeeritud ja heaperemehelik maahaldus.

Eesmärgid

1. Maakasutus on efektiivne, sihtotstarbeline ja keskkonda väärtustav.
2. Maaomanike vastutus omandi eest-

Ülesanded

- Maareformi lõpuleviimine ja uute planeeringute algatamine elukeskkonna väärtustamiseks.
- Põllumajandus- ja metsamaa hooldus, majandamine ja hoonete korrashoid ning haldamine

1.10.8.PÄÄSTETEENISTUS JA POLITSEI

Politsei

Avinurme valda teenindab vanemkonstaabel. Piirkond on suur ja kohapeal politseid ei ole. Vallavallitsuses on kontaktandmed ja vastuvõtuajad. Politsei kohaloleku puudumine on tuntav,ega rahulda kaugete vahemaaade ja suure tööpiirkonna tõttu Kohapeal on olemas abipolitseinikud, kelle töö pole regulaarne, põhineb suuresti isiklikul innukusel ja toimib resultatiivsemalt eriolukordades ja korraldatavate korrakaitseaktsioonide käigus.

Valvesignalisatsioonid on vallaasutustel ja enamusel ettevõtetest.

Inimeste teavitamiseks kuidas oma vara valvata pole spetsiaalaseid õppusi, teavitusi toimunud. Elanikkonna teave pärineb üleriiklikust meediast

Koostööd politsei, abipolitsei, kaitseliidu, meditsiinitöötajate ja vallavalitsuse vahel on olnud kõige tõhusam suurirituste ajal. Korraldatud on ühisreide koos kaitseliiduga.

Koostöö peaks olema tõhusam, eriti noorsooprobleemide lahendamiseks.

Probleemid, selgitustöö ja järelvalve vajadus kasvab noorte hulgas. Valla konstaabli töö maht ei võimalda kõikide probleemidega tegelda. Konstaabli amet kaugtööna ei rahulda piirkonda, 2006. aasta viimases kvartalis on valla konstaabli ametikoht täitmata.

Tekkimas on vajadus süsteemseks kriminaalpreventatiivseks tööks, noorte ja perede nõustamiseks ja toetamiseks probleemide korral. Praegu puudub vallas nii lastekaitse- kui noorsootööspetsialist, samuti noorsoopolitsei. Tööl noortega, noorsoo korrariikumistel ja sellealasel preventatsioonil puudub ühtne tegevusstrateegia, piisavalt pole mõeldud alkoholi ja narkoennetustöö korraldamisele, eri valdkonnad

tegelevad teemaga vajaduste kerkimisel või killustunult. Päevakorral on olnud noorte korrariikumiste ja järelvalvetagamise ühissüsteemi loomise vajadus nii hoolekogudes, volikogu komisjonides kui koostöös vallavalitsuse ja politseiga. Preventatsiooni ja järelvalve toimiv korraldus on vaja aga lahendada lähiaastatel.

Avinurme vallas on 5 abipolitseinikku. Abipolitseinike töö pole aga kuigi aktiivne jooksva tööna, samas on nad vajadusel osalenud üritustel ja operatsioonidel kadunud või eksinud inimeste otsinguil. Puudub ka abipolitseinike toetamise skeem, mis võimaldaks abipolitseinike efektiivsemalt korrakaitssesse kaasata.

Turvalisuse tagamisel on abiks Kaitseliidu Avinurme üksikkompanii, mille abi on kasutatud suurürituste turvamisel jm korra tagamisel.

Loodud on naabrivalve süsteem, ettevõtmist toetavad ka piirkonna firmad. See on perspektiivis enam väljaarendamist vajav tõhus korra ja turvalise tagamise võimalus, kuhu peaks elanikkonda enam kaasama ja teavitama.

Suuremat rõhku tuleks tulevikus panna elanikkonna kaasamisele korra ja turvalisuse tagamise üldse, sh. teavitustööle turvalisusealastes küsimustes.

Suurenev on eraturvafirmade palkamise vajadus. Seni kasutavad eraturvafirmade teenuseid mitmed ettevõtted ja asutused.

Viimastel aastatel ei ole vallas raskeid kuritegusid toime pandud.

Kuritegevuste taset iseloomustab tabel 19.

Tabel 19. Kuriteod Avinurme vallas

Aast a	Registreeritud kuritegusid	Avastat ud	Avastamis %	Kuri- tegusi d 1000 el. kohta vallas	Kuri- tegusi d maa- konna s	Ela- nikke maa- konna s	Kesk- - mine
2003	36	8	22%	23,21	6518	17480 9	37,29
2004	26	8	31%	16,76	6318	17480 9	36,14

Kehtestatud on valla kasside ja koerte pidamise eeskirjad. Nende täitmise tagamisel on abiks elanikkonna teavitused probleemide ilmnemisel.

Päästeteenistus

Päästeteenistuse üksustest töötab Avinurme vallas Avinurme tugikomando, mis allub Ida-Eesti Päästkeskusele. Koosseisus on 9 inimest, arvestusega neli vahetust ja üks puhkuseandja. Igas vahetuses on tööl 2 inimest.

Üks töötaja on lõpetanud Väike-Maarja päästekooli tuletõrjujana. Viis töötajat täiendavad end päästkeskuses täiendõppe programmi järgi ja on omandamas Päästja 1 kutset. Neljal päästjal on suitsu sukeldumise luba (vastav varustus veel puudub).

Töötajate staaž päästeteenistuses:

3 töötajat - 10 ja enam aastat.

4 töötajat staažiga kuni 3 aastat.

3 töötajat võetud tööle jaanuar 2007.

Tugikomando asub Tööstuse tänaval, tuletõrjehooneks on eelmise sajandi 70.-tel ehitatud hoone. Hoone on amortiseerunud ja ruumid ei vasta nüüdisaegsetele normidele. Ruume napib, põrandad on vajunud ja laed soojustamata. Soojustamist vajab valveruum. Puuduvad puhke- ja pesemisvõimalused. Juurde oleks vaja ühte tehnikaboksi.

Tehnika

Tugikomando kasutuses on kaks vene tüüpi autot (ZIL 130, väljalaske aasta 1983). Vajalik oleks muretseda uus ZIL 131 tüüpi tuletõrjeauto, mille läbitavusomadused oleks sobilikud piirkonna olusid, külaid ja metsade rohkust arvestades.

Veevõtukohad vallas

Veevõtukohti vallas on 10. ringis. Neist 3 tehisveehoidlat - 2 Avinurmes ja 1 Ulvil.

Avijõgi katab praegu veevõtuvajadused alevikus. Samas on vanade tammide lagunemine vähendanud veevaru jões ja kuivadel perioodidel on veeseis vahel kriitiline. Korras tiike on üks - Ulvi keskuses.

Avinurme vald tagab talveperioodil teede lahtihoiu kolmele veevõtukohtale (Ulvi tiik ja 2 veevõtukohta Avijõel). Ülevaade ja analüüs tuletõrje veevõtukohtade arvust, vajadusest ja korrashoiu tagamisest praeguseks puudub. Veevõtukohad on tähistamata.

Tehisveehoidlad pole korras. Minimaalses koguses vett hoiab vaid Avinurme töökodade veehoidla. Lasteaia veehoidla vett ei pea.

Osades külates või piirkondades puuduvad tuletõrje veevõtukohtad hoopis (Laekannu, Paadenurme, Teadussaare). Laekannus on olemas vana tiik, mille kasutusvõimalusi veevõtukohana peaks selgitama. Puudub koostöö ja strateegia päästeameti ja valla vahel.

Avinurme ettevõtted on korraldanud oma valmisoleku päästetöödeks igäüks omaette. Olukord tuleohutuse tagamiseks ettevõtluses on normaalne. Ühine koostöö ja strateegia ettevõtetel omavahel ja koos vallaga puudub. Praktilisi õppusi on korraldanud ettevõtjad, praktilised oskused tegutsemiseks õnnetuse korral on puudulikud, sh. noorte seas.

Enam tähelepanu oleks vaja pöörata elanike teavitustööle, sh. elektrisüsteemide korrashoiule ja korstnate, lõõride korrashoiu tagamisele. Vallapoolselt peaks kaaluma vähemalt kord aastas korstnapühkija kutsumise võimalust valda, et tagada küttesüsteemide korrasoleku kontrolli võimalus.

Hinnang olukorrale

Tugevused	Nõrkused
Vallas asub tuletõrje päästekomando.	Politseiteenus ebapiisav
Tehnika on kohapeal olemas, hooldatud	Noorte järelvalve ja preventatiivne töö puudulik
Avinurme asukoht võimaldab vajadusel mitme piirkonna päästetöötajate väljasõitu	Tuletõrjedepoo hoone ja ruumid on väga halvas seisukorras, vajavad renoveerimist
Turvalisuse tagamisel on kaasatud vabatahtlikud (naabrivalve)	Valitseb ruumipuudus
Suurüritustel aitab korda tagada Avinurme üksikkompanii.	
Töötajatel olemas või omandamas päästja kutset	Tehnika on vananenud, metsas liikumiseks oleks vaja suurema läbivusega masinat
	Puudub ülevaade tuletõrje veevõtukohtade arvust, seisukorrast ja piisavusest piirkonnas
	Puudub koostöö huvitatud poolte vahel
	Politsei kohalolek ebapiisav. (2006. aasta viimases kvartalis puudub konstaabel hoopis)

Arenguvisioon

Vallas on toimiv korrakaitsestruktuur ja tagatud turvalisus.

Eesmärgid

1. Sotsiaalselt kaitstud ja turvaline elukeskkond. Toimiv korrakaitsestruktuur.
2. Kodanike, ettevõtete ja organisatsioonide aktiivne kaasamine korrakaitseesse.
3. Päästestruktuurid on orienteeritud inimese abistamisele.
- 4 Toimiv kriminaalhooldusalusele kohtu poolt määratud kohustuste kontroll.

Ülesanded

- Olemasoleva korrakaitseüsteemi tugevdamine.
- Preventiivse töö tõhustamine noorte hulgas.
- Elanikkonna teavitustöö eneseturvamisvõimalustest.
- Päästeteenistuse arendamine.

10.10.9. VALLAVARA HALDUS

Valla kinnisvara, rajatised ja hooned vajavad pidevat korrashoidu, remonti ja edasiehitamist. Väljaarendamist ja rakendamist kasvava probleematikaga jäätmemajandus. Nende ülesannete paremaks täitmiseks kuulutati 2007. aastal välja avalik konkurss vallavara haldusettevõtte juhataja ametikoha täitmiseks.

Alates 01.02. korraldab küsimusi vallavara halduse juhataja, kellel lasub ülesanne struktuuri loomiseks ja struktuuriasutusele pandud ülesannete täitmiseks.

Hinnang olukorrale

Tugevused	Nõrkused
Munitsipaalvara on ühiselt valitsetud	Struktuur vajab ülesehitamist ja juurutamist
Tööjõukulud optimeeritud	Rahalised vahendid piiratud
Jäätmekäitluse korraldamine nõuetekohane	
Valla territooriumid hooldatud	

Arenguvisioon

Vallavara arendus ja haldamine on sihipärane ja efektiivne.

Eesmärgid

Munitsipaalvara haldamine lähtub valla vajadustest ja on optimaalne.

Ülesanded

1. Haldamist vajava munitsipaalvara ühtse haldamise ja valitsemise korraldamine.
2. Heakorra ja jäätmekäitluse ümberkorraldamine ja arendamine.

2. ARENGUEELISTUSED JA STRATEEGIAD

2.1. MISSIOON

Avinurme valla kui omavalitsuse missiooniks on valla elanikkonna kvaliteetne teenindamine, piirkonna haldusterritoriaalse planeeringu kavandamine ja määratlemine valla elanike arengut ja heaolu tagava sotsiaalse keskkonna kujundamine, hariduse ning ajalooliselt kujunenud identiteedi, kultuuritraditsioonide ja omapära väärtustamine, kohaliku majandusarengu ning omaalgatuse toetamine ja stimuleerimine, elanikkonnas ühtekuuluvustunde kujundamine.

2.2. VISIOON

Avinurme vald on tuntud kui omanäoline heade elu- ja arenguvõimalustega, turvaline, heakorrastatud ja puhta keskkonnaga elujõuline, identiteedile ja traditsioonidele toetuva positiivse imagoga, koostööle orienteeritud haldusüksus. Avinurme valla elanikkond on stabiliseerunud, suurenenud on noorte osakaal elanikkonnas. Tagatud on mitmekesine hea haridus ja vaba aja veetmis võimalused, jätkusuutlik hea ettevõtluskliimaga majandus ja arenenud sotsiaal- ja infrastruktuurid.

2.3. ARENGUSRTRATEEGIA

Kiiresti muutuv ja globaliseeruv ühiskond tingib kohaliku arengu territoriaal-majandusliku strateegilise planeerimise vajaduse.

Oma arengus saab edukas olla vaid piirkond, kus on välja arendatud atraktiivne, omanäoline, sotsiaalselt ja majanduslikult arenenud keskkond.

Selleks, et planeeritud arendustegevus saavutaks võimalikult efektiivse tulemuse, on arengukava hetkeolukorra analüüsist ja valdkondlikult püstitatud eesmärkidest tulenevalt määratletud valla prioriteetsed arengusuunad ja püstitatud strateegilised peaesmärgid. Nende täitmine võimaldab realiseerida püstitatud arenguvisioni ja täita omavalitsuse missiooni ning seeläbi tagada piirkonna jätkusuutlik areng.

Avinurme valla strateegilised peaesmärgid aastaks 2013:

* Avinurme vald on stabiliseerunud elanikkonnaga (positiivse iibega), noortesõbralik, mitmekülgset ja head haridust pakkuv, oma kultuuritraditsioone ning spordielu väärtustav omavalitsus.

* Avinurme vald on jätkusuutlik, areneva majanduse, elanikke toetava sotsiaal- ja infrastruktuuriga, ettevõtlust soosiv ja ettevõtlikke inimesi väärtustav haldusüksus.

* Avinurme vald on heakorrastatud, puhta ja turvalise elukeskkonnaga säästva arengu põhimõtteid hindav territoriaalsüsteem.

* Avinurme vald on identiteeti hoidev, omanäoline, koostööaldis ja ühistööle tuginev haldussuutlik omavalitsus.

2.4. STRATEEGILISI EESMÄRKE TOETAVAD VALDKONDLIKUD EESMÄRGID

ALUSHARIDUS

1. Lasteaiateenuste võrk on optimaalne. Alusharidus ja lasteaiakoht on tagatud kõigile soovijatele.
2. Hooned ja rajatised on moderniseeritud ja leidnud aastaringse kasutuse. Investeeringute algatamine, mis tagavad lasteaiahoone vastavuse kaasaegsetele tehnilistele normidele (sanitaar- ja tuleohutusnõuete parandamine) ja keskkonna turvalisusele. Hooned on sobilikud ka erivajadustega laste teenindamiseks.
3. Lasteaia materiaaltehniline õppe- ja teenindav baas on täiustunud.
4. Lasteaias on kvalifitseeritud, atesteeritud ja elukestvalt õppiv kaader ja pädev juhtimine.
5. Eelkooliealised lapsed on kooliminekuks ette valmistatud.
6. Lapsevanemad ja hoolekogu on aktiivsed partnerid laste arendamisel.
7. Tervisekasvatus on väärtustunud.
8. Sotsiaalselt vähekindlustatud perede lastel on võimalik kasutada lasteaiateenust.
9. Paindlik, lapse ja tema vanema vajadusi arvestav teenuse pakkumine ja ajastus.
10. Koostöö kõigi lasteaiateenuse ja selle edendamisega seotud partneritega.

ÜLDHARIDUS

1. Üldhariduskoolide võrk on optimaalne. Piirkonnas toimub koostöö haridusasutuste vahel. Vallas on loodud koordineeritud juhtimisega hariduskeskus parema hariduse andmiseks ja hariduskulude optimeerimiseks.
2. Hooned ja rajatised on valmis ehitatud ning moderniseeritud. Investeeringute algatamine, mis tagavad koolihoonete vastavuse kaasaegsetele tehnilistele normidele ja keskkonna turvalisusele. Hooned on sobilikud ka erivajadustega õpilaste teenindamiseks ning vähendavad ekspluatatsioonikulusid (energiasääst jms). Spordirajatiste kaasajastamine, turvalisuse tagamine.
3. Üldhariduskooli arengukava on pidevalt täienev strateegiline dokument, mis kehtestab kooli arengusuunad ja lahendab ülesanded, mis tagavad konkurentsivõimelise hariduse piirkonnas.

KUTSEHARIDUS JA ELUKESTEV ÕPE

1. Kõikidel elanikel on kättesaadav teave elukestva õpiühiskonna võimaluste kasutamiseks jne.
2. Ameti ja kutsealaste oskuste arendamise teave on piisav, süstematiseeritud ja toimib teabe levitamiseks.
3. Arenenud on kohalik algatusvõime ameti- ja elukestva õppe võimaldamiseks.

HUVIHARIDUS JA NOORSOOTÖÖ

1. Vallaelanikele on tagatud mitmekülgsed võimalused vaba aja veetmiseks, kuritegevus on minimeeritud, toimib avatud noortekeskuste töö. Noored on motiveeritud kaasa rääkima kohaliku elu arengus.
2. Loodud huvihariduse omandamise võimalus. Töötavad spordi-treeninggrupid, pikapäevakool, huvi- ja loovuskool, mis pakuvad valla ja piirkonna lastele huviharidust.
3. Noorte huvid on väärtustatud. Noored pöörduvad pärast õpinguid koju tagasi.

KULTUUR

1. Valla kultuurilised teenused on loonud elupaigale lisaväärtusi, kujundanud piirkonna mainet, parandanud infrastruktuuri, tööjõu- ning elukvaliteeti. Kindlustanud omakultuursete traditsioonide jätkusuutlikkuse ja professionaalse kultuuri.

2. Kultuurikeskus on valmis ehitatud ja on aktiivses kasutuses, töötab Ulvi Rahva Maja, Elulaadikeskus koos muuseumiga, Vadi külakeskus. Olemas on vabaõhulava ja kooskäimiskohad külades.

Investeeringute ja arutelude algatamine, mis tagavad hoonete funktsioonide määramise, pooleliolevate hoonete lõpetamise ja mitmesugusteks kultuurilisteks teenusteks sobivate ruumide väljaehitamise.

3. Kultuuripärand on väärtustatud. Valla haridus- ja kultuuriasutused ning külad teevad koostööd oma kultuuripärandi säilitamiseks ja arendamiseks.

4. Kultuuriasutuste materiaal-tehniline baas on täiustunud, teenindamine arenenud. Investeeringute ja projektide algatamine, mis tagavad kultuuriasutuste materiaalse baasi väljaarendamise kultuuriliste teenuste kvaliteetseks pakkumiseks ja inimeste kaasamiseks kultuuriringidesse ja seltsidesse.

5. Kultuuriasutustes on kvalifitseeritud, atesteeritud ja elukestvalt õppiv kaader, pädev juhtimine ja aktiivne omaalgatuslik tegevus.

6. Areneb kohalik kultuur ja rahvuslik pärand. On tihenend koostöö erinevate kultuurivaldkondade oma ala professionaalidega. Omakultuuri viljelemine on rohkearvuline ja populaarne. Noored on kaasatud kultuuritöösse.

7. Edukas koostöö kõigi kohalike kultuuri- ja vabaajateenuse edendamise seotud partneritega. On välja töötatud ühistöö alused (memorandum) koostööks piirkonna kultuuri- ja rahvusliku pärandi arendamisel.

KODULOOMUUSEUM

1. Muuseumil on kaasaegsed ruumid, ekspositsioon ja tegelusvõimalused. Olemas on kaasaegne püsiekspositsioon ja tingimused tegeluste, kursuste ja pedagoogiliste programmide korraldamiseks koos e-muuseumi võimalustega.

2. Elulaadikeskus koos muuseumiga on atraktiivne turismiobjekt.

3. Loodud on ühtne valla kultuurilooline arhiiv, selle täiendamisstrateegia ja korrastatud fondihoidla.

RAAMATUKOGUD

1. Avinurme ja Ulvi raamatukogud on valla info- ja teabevahetusasutused.

2. Raamatukogudes on kvalifitseeritud, atesteeritud ja elukestvalt õppiv kaader, pädev juhtimine ja aktiivne omaalgatuslik tegevus.

3. Valla elukeskkonda arendavad internetisideteenust pakkuvad olulise rahalise tuluta internetitoad.

KIRIK JA KOGUDUS

1. Kogudus aitab kaasa piirkonna elukeskkonna tervendamisele ning haridus-kultuurielu mitmekesistamisele.
2. Pakub kristlikku hingerahu ja vaimset kosutust.
3. Vanas pastoraadis tegutseb elulaadikeskus.
4. Kogudusele kuuluvad hooned on korrastatud ja maavaldused hooldatud.

KÜLAD, SELTSID, KÜLALIIKUMINE

1. Kodanikeühiskond on arvestatav partner piirkonna arendamisel.
2. Külapäevad ja seltside eestvedamisel toimuvad maineüritused on toonud vallale tuntuust.
3. Teenuste kättesaadavus on tagatud kogu valla ulatuses.

SPORT

1. Avinurme valla spordirajatised on renoveeritud heatasemelisteks spordirajatisteks.
2. Piirkonnas on head tingimused tervise- ja võistlusspordiga tegelemiseks.
3. On olemas kaasaegsed ja mitmekülgsed tingimused tervise- ja võistlusspordiga tegelemiseks.
4. Mainekad spordiüritused, hea infrastruktuuriga ja kvaliteetsed spordirajatised on tõstnud valla konkurentsivõimet riiklikul ja rahvusvahelisel tasandil ning laiendanud ettevõtlust.

TERVISHOID

1. Lahendatud terviseprobleemid tagavad keskkonna elujõu.

SOTSIAALHOOLEKANNE

1. Hästi toimiv sotsiaaltöövõrgustik, mis hõlmab nii professionaalseid sotsiaaltöö spetsialiste kui ka vabatahtlikke ja era- ja mittetulunduslikke algatusi.

KORRAKAITSE JA TURVALISUS

1. Sotsiaalselt kaitstud ja turvaline elukeskkond. Toimiv korrakaitsestruktuur.

2. Kodanike, ettevõtete ja organisatsioonide aktiivne kaasumine korrakaitseks. Toimiv korrakaitsestruktuur.
3. Päästestruktuurid on orienteeritud inimese abistamisele.
4. Toimiv kriminaalhooldusalusele kohtu poolt määratud kohustuste kontroll.

ETTEVÕTLUS JA MAJANDUS

1. Traditsioonidel tuginev, uutele investoritele ja tegevusaladele avatud atraktiivne ja ettevõtlust soosiv majanduskeskkond. Arenenud puidutööstus, arenevad uued tööstusharud. Maa- ja põllumajanduslikud tootmis- ja eluvaldkonnad on mitmekesisestunud. Mitmekesise, arenenud ja meeldiva teeninduskultuuriga vald.
2. Keskkonnasäästlik ja innovaatiline ettevõtlus väärtustab keskkonnasõbralikku elulaadi ja sellesse panustamist.
3. Puhkemajanduse- ja turismialast ettevõtlust toetav ettevõtluskeskkond. Avinurme on mitmekesiste teenuste, arenenud infrastruktuuri ja puhta loodusega rekreatsiooni- ja turismipiirkond.
4. Avinurme on atraktiivne rekreatsioonipiirkond, peatuspaik sise- ja välisturistidele.

TEHNILISED INFRASTRUKTUURID

1. Munitsipaalvara haldamine lähtub valla vajadustest ja on efektiivne.
2. Soojusenergia tootmine on keskkonnasäästlik ja rahuldab vajadused.
3. Valla kõigis osades on kättesaadav kvaliteetne elektrienergia ja kaasaegsed kommunikatsiooniteenused.
4. Kodumajapidamised, tootjad ja teenindajad käituvad energiasäästlikult.
5. Kvaliteetsed ja kaasaja nõuetele vastavad ühisveevärgi- ja kanalisatsiooniteenused.
6. Säästev veekasutus: kaitstud pinna- ja põhjavesi, paranenud joogivee kvaliteet ja puhastatud reovesi.
7. Hästi korraldatud munitsipaalramatlamumajandus.
8. Infoühiskonna võimalustest osasaamine ja kaasatus on hea.
9. Kogu valda hõlmav, valla eri piirkondade huve arvestav, kvaliteetne, aastaringsest sõidetav teedevõrk.
10. Ohutu ja optimaalne liiklusskeem.
11. Looduskeskkond on hoitud ja majandatud keskkonnateadlikult.
12. Välis- ja siseõhu kaitse ning elanike ja ettevõtjate teadlikkustumine saastamisallikatest.

13. Vallas on loodud heakorrastatud elukeskkond.
14. Keskkonda ohustavad olme- ja tootmisjätmed on kogutud ja utiliseeritud keskkonnasäästlikult.
15. Maakasutus on efektiivne, sihtotstarbeline ja keskkonda väärtustav.
16. Maaomanike vastutus omandi eest. Tasakaalustatult planeeritud ja otstarbekalt kujundatud vallaruum.
17. Välja on kujunenud valla looduskaitsealad, kultuuri- ja looduväärtuslikud paigad.
18. Kalmistu on heakorrastatud kultuuriväärtuslik objekt. Hooldatud külakeskused, kaunis ja tervikliku haljastusega vald.
19. Koostöö- ja sõprussidemed on tõstnud valla arengupotentsiaali.
20. Avinurme valla juhtimine on efektiivne ja edukas. Demokraatia juhtimises on suurenenud.
21. Sotsiaalne kaasatus ja omaalgatus on tõusnud ning toimivad.
22. Valla jätkusuutlik areng on tagatud.

3. TEGEVUSKAVADE SELETUSKIRI

Tegevuskava hõlmab aastaid 2007-2013. Tegevused on rühmitatud valdkondade kaupa. Tegevuskava sisaldab lisaks investeringutele ka valla arengut edendavaid tegevusi, mis on planeeritud eelarve piires ja millest lähtutakse allasutuste tegevuse ja eelarve planeerimisel.

Tegevuskavas toodud investeringute elluviimiseks tuleb suurt rõhku panna välisinvesteeringute kaasamisele projektide elluviimiseks, sh. Euroopa fondidest, ühistööst koostööpartneritega, Eesti siseriiklikke jt. toetusi arvestades.

Arengukavas märgitud tegevuste elluviijateks on Avinurme vallavalitsus ja valla allasutused, kaasates koostööks kolmandat sektorit ja erakapitali.

Selleks, et kohaliku omavalitsuse eelarves oleks rohkem ressursse vajalike investeringute tegemiseks ning tegevuste läbiviivaid ja nende eest vastutavaid ametnikke, tuleb vajaminev ametnike hulk vallavalitsuse allasutustes optimaalselt planeerida. Allasutuste juhid peavad omama piisavalt kompetentsi ja oskusi, mis on omandatud regulaarsete koolituste käigus, oskama kaasata eelarveväliseid investeringuid ja juhtida projekte.

Arengueesmärkide saavutamisel tuleb KOV eelarves ette näha ja planeerida vahendid investeringute toetamiseks ja teostamiseks.

Investeeringuteks vajaminev eelarvevahendite hulk peaks moodustama vähemalt 25% eelarvemahust.

Tegevuste tabelis on märgitud:

X - investeringud kuni 30 000 krooni. Summad, mis pole täpselt määratletud, ja jooksev tegevus

Y - investeringud üle 30 000 krooni.

Z - ehitusinvesteeringud.

“jätkuv” - planeeringuperioodil alustatud ja jätkuv sisuline tegevus.

“võimalusel” - planeeringuperioodil vajalik algatus, alustamisaeg vajab täpsustamist.

4. INVESTEERINGUTE KAVAD

5. LISAD

LISA 1

Avinurme valla arengukava 2007-2013 koostamise komisjonid

Arengukava komisjon		
1.	Indrek Kullam	
2.	Ants Rummel	
3.	Tiit Roone	
4.	Aivar Saarela	
5.	Vilma Raimets	
6.	Küllike Pärn	7. Kristi Pukk

ARENGUKAVA TÖÖRÜHMAD

Juhtimise, halduse ja majanduse töörühm		
1.	Aivar Saarela	
2.	Ants Rummel	
3.	Indrek Kullam	
4.	Arvi Liiv, Aleksei Männiste, Ivar Teeväli	

Tehniline infrastruktuur		
	Arvi Pihlak	
	Aivar Parfoejev	
	Ülo Karro	
	Alari Karro	
	Arvi Liiv	
	Urmas Ilves	Kalev Karo Urmas Rosin

Sotsiaalhoolekanne, tervishoid, turvalisus		
	Tiit Roone	
	Vilma Raimets	
	Tiina Tuur	
	Rosin? (tütar)	
	Helju Paas	
	Jüri-Henn Uuetoa	
	Kaja Leeben	, koolist õpilane

Kultuur, sport, vaba aeg		
	Krista Pedak	
	Varul Rein	
	Verner Mölder	

	Ülo Kukk	
	Andres Kallavus, Ülle Tooming, Aime Salmistu Ly Tooming ,Anne Velt	

Haridus		
	Verner Mölder	
	Indrek Rummel	
	Piller-Riin Kristman	
	Urve Tooming	
	Heiki Kalus, Tiit Roone, Aarne Labe	

Seletuskiri 2006.a. eelarve kulude juurde

Avinurme valla volikogu 16.03.2006.a. istungil kinnitati Avinurme valla 2006.a. eelarve.

Eelarve on planeeritud tulude ja kulude tasakaalustatud eelarvena tulude kogu mahuga 30 597 820 EEK, millest 1 705 650 EEK on 2005.a. 5,57% üldtuludest ja suunatud kulude katteks, tulud ja kulud on tasakaalustatud läbi finantseerimistingute, milleks on laenu võtmine 2 831 000 EEK, laenu tagasimaksmine 437 360 EEK, Emajõe Veevärk AS aktsiate ost 1 379 000 EEK ja kassatagavara 150 000 EEK.

26 061 170 EEK on planeeritud laekuvaid tulusid.

30 Maksud 5 450 000 EEK

Tulude osas moodustavad maksud 5 450 000 EEK, s.o. 17,82 % kogu valla tuludest. Maksude osa suurenemine 2006.a. 8 % võrreldes 2005.a., millest üksikisiku tulumaksu osa suurenemine on 11% ja maamaks 3%.

32 Kaupade ja teenuste müük

Tuludeks kaupade ja teenuste müügist on määratud on **3 721 510 EEK**, mis moodustab 12,16 % üldtuludest.

320 Riigilõiv

Planeeritud 25000 EEK, koosneb alljänevatest tululiikidest:

Kasutusloa väljastamise eest

Valla sekretäri tõestamise toimingud

Kauplemis loa väljastamise eest

Ehitusregistri toimingud

3220 Laekumised haridusasutuste majanduslikust tegevusest 548 290 EEK

s.h.Avinurme KK tüüvihikud 114500 EEK

Avinurme KK õppesõit 22500 EEK

Avinurme KK õpilaste toiduraha 218890 EEK

Muusikaklassi tasu 37400 EEK

Muud üür 2000 EEK

Avinurme LPK kohamaks 48000 EEK 12 kuud ja 100 EEK kuus

Õppekuludes osalemine 15000 EEK 9 kuud 40 EEK

Üür 10000 EEK LPK ruumide väjäüürimine

Toiduraha 80000 EEK

32220 Tegevuskulude katmine 450 000 EEK

Laekumine teistelt omavalitsustelt meie valla haridusasutustes käivate laste eest

3221 Laekumised kultuuri-ja spordiasutuste majandustegevusest 319000 EEK

s.h. Avinurme Kultuurimaja ürituste ja üüride tulu 50000 EEK

Ulvi rahvamaja ja noorsootöö tulu 23000 EEK, piletite müük ja Ulvirahvamaja ruumide välja üürimine

Muuseumi tulu 2000 EEK piletite müük muuseumis

Peipsi mängud 24000 EEK Avinurme Vallavalitsuse korraldada on selle aasta suve

Peipsi mängud, s.o.osavõtvate valdade osalemistasu

Ujula pileti tulu 220000 EEK

3225 Laekumised kommunaalasutuste majandustegevusest 2 294 920 EEK

s.h. Soojuse müügitulu 1 485 000 EEK

Vesi ja kanalisatsioon 533 000 EEK
Elamumajanduse üüri tulu 118000 EEK
Elektri tulu 32500 EEK
Prügitulu 69500 EEK
Remodi tulu 56920 EEK
3229 Toimiku koostamise tasu 4000 EEK
3238 Vallavalitsuse kantselei tulud, paljundused, telefoni tulud 10000 EEK

38 Muud tulud 70 300 EEK kokku kaupade ja teenuste all

s.h. 3811 Rajatiste ja hoonete müük 65000 EEK

Lauringsoni maja Laekannus 20000 EEK, Ambose maja Laekannus 20000 EEK, Jaama tn. 26 10000 EEK, Rosenthali maja 2000 EEK, Ulvi garaazid 2000 EEK, Maetsma silohoidla 5000 EEK, Ulvi kilpmaja 5000 EEK ja 1000 muud

382540 Vee erikasutus tasu 5300 EEK

35 Saadud toetused 9409 600 EEK

36

Toetused riigilt, riigiasutustelt ja teistelt kohalikelt omavalitsutelt kokku on 9 409 600 EEK, mis moodustab 30,75 % tuludest.

3500 0007 480000 EEK on sihtotsarbeline toetus majandus ja kommunikatsiooni ministriumist.

3520 Mittesihotstarbelised toetused riigilt jookvateks kuludeks 8 929 660 EEK

Riigieelarvest eraldatav toetusfond, mille eesmärgiks on tasandada omavalitsuste laekumise erinevusi

Tasandusfond lg1 3 406 000 EEK

Puuetega inimeste hooldajatoetus lg1 240000 EEK

Hariduskulud lg2 4 157 000 EEK laekumine kooli pedagoogide palkadeks, koolituseks, õpikute soetamiseks, hariduskorralduseks

Kooli investeeringuks 456000 EEK

Toimetulekutoetus lg2 151000 EEK

Koolilõuna toetus lg2 390660 EEK 1-9 kl. õpilaste toitlustamine 10,27 EEK

Eraldis pedagoogiliste ja kultuuri töötajate palkade ühtlustamiseks lg2 129000 EEK

3528 Muudelt residentidelt 7 480 000 EEK EAS-i toetus kooli renoveerimiseks 24,45% kogu tuludest

Finantseerimis tehingud

Kohustuste suurenemine 2 831000 EEK, 9,25% üldtuludest

s.h. 208158 Laenude võtmine muudelt residentidelt

1 496 000 EEK laenu võtmine Avinurme KK renoveerimiseks oma osalus EAS-i toetusele

1 335 000 EEK Veemajanduse laen Emajõe Veevärk AS osalemiseks

Kohustuste vähenemine 457850 EEK

s.h. võetud laenude tagasimaksmine katlamaja ja ujula ehitamiseks 437320 EEK

205300 EEK kapitaliliissingu maksed

Finantsvarade suurenemine 1379 000 EEK aktsiate ost AS Emajõe Veevärk

Seletuskiri 2006.a. eelarve kulude juurde

Kulud on planeeritud kogumahuks **30 597 720** EEK.

s.h. personalikulud, millest töötasu **7 870 950** EEK ja 33,3% sotsiaalmaks koos töötuskindlustuse maksuga **2 621 000** EEK, investeeringud **11 724 200** EEK.

Eelarve koostamisel on lähtutud valla volikogu poolt vastu võetud otsustest ja raha olemasolust, on arvestatud palga alammäära, mis 2006.a.on 3000 EEK kuus täistööaja korral.

Kõrgharidusega munitsipaalkooli noorem pedagoogi palga alammääraks täistööaja korral põhikoolis on 6600 EEK,

keskkoolis 7190 EEK,

pedagoogil põhikoolis 7000 EEK,

keskkoolis 7630 EEK.

Lisatasu klassijuhataja ülesannete täitmisel on vastavalt:

noorempedagoogil 980 EEK,

pedagoogil 1060 EEK.

Direktoril on õigus maksata ka muid lisatasusid eelarve piires.

Investeeringute summa 2006.a. on 11 724 200 EEK,

sh. 9 482 000 EEK Avinurme KK renoveerimine

veevarustus 1 335 000

valla teede korrashoid 533 000

Avinurme katlamaja 180 200

Päästeteenistus 65 000

Jääkreostuse likvideerimine 50 000

Külatee III projekt 30 000

Lasteaed 29 000

Tänavavalgustus 20 000

01 üldvalitsemine

01111 volikogu 138 000 s.o 2005a. võrreldes 74,8 % suurenenud .Palgafond tõus on 241 %.

2006 aastast vallavolikogu aseesimehe töötasu on 600.- kuus ja komisjoni esimeeste töötasu 500.-, volikogu liikmele makstakse istungist osavõtu eest 200.-

01112 vallavalitsus 1 351 000 eelarve on suurenenud 4%

Seoses struktuuri muutusega st. et tööle on võetud arenguspetsialist alates 01.04.2006 on töötasufond suurenenud 9%.

01114 reservfond 160 000

01600 muud üldised teenused 65 200 st. osalemine Ida Virumaa Omavalitsuste Liidu eelarves s.o. IVOL-i liikmemaks.

01330 valla arengukava 20 000 arengukava 2000-2005 (pikendati 2006 aasta lõpuni) see tingis uue arengukava koostamise alates aastast 2005.

Arhiivikulud 5000.-

01700 valitsussektori võla teenindamine Avinurme vallale kohustustest tulenevad Katlamaja laen 267 320 intressid 69 800 ja ujula laen 170 040 ja intressid 42 940

02 kaitseliit 28 000 ruumide ja kommunaalkulude katmine

03100 politsei toetus arvuti ostmisel

03200 päästeteenistus 386 000 Avinurme Tuletõrje kompanii ülalpidamise kulud sh. Personali kulud 301 920 ja investeering 65 000 (uued uksed) Riigi eelarvest on eraldatud 169 240

04 majandus

04210 maakorraldus 361 000 sh. Personalikulud 212 000 31 ,2% 2005a suurem seoses 0,5 koha koondamiskuludega.

04730 Turism 38400

Lõunaregiooni projekt 361 000

VIA Hansaatika 20 870

Valla reklaam 7500

04360 Avinurme Katlamaja 1 568 900 personali kulud 403 830

investeering soojatrasside rekonstrueerimine 180 200

04510 teede ja tänavate korrashoid 595 000 .2006 aastal eraldati 480 000 riigi eelarvest teede korrashoiuks. 2005 a. riigieelarvest eraldatud raha jääk 53 000

62 000 eraldati valla eelarvest teede remondiks. Teede planeerimine ja pindamine Põllu tn. 5932 m2, Põllu põik 600 80m2, Ülejõe tn. 2108m2, Ülejõe põik 300 96 m2, Põllu tn. majade esine parkla 1 504 m2. Löökaukude remont Põllu põik, Põllu tn, Ülejõe tn. Ülejõe põik.

05 keskkonnakaitse

05200 heitvee käitlus 235 000

05300 jääkreostuse likvideerimine 50 000 vanade õlimahutite likvideerimiseks omaosalus

05400 heakord ja haljastus 71 000 seoses hooldatava pindala suurenemisega on eelarve suurenenud 28%

05400 muu heakord 3000 jõulukaunistused (pirnid, lambid)

06 elamu ja kommunaalmajandus 2 376 430

06100 elamumajanduse arendamine 217 670 prügivedu 69 500, tühjad korterid ja valla halduses olevate korterite aluse maa ost 14 380 , jooksev remont 62 800, personalikulud 21 460 sh. lepingulised tööd.

06300 veevarustus 1 833 000 sh. Emajõe Veevärk AS aktsiate ost 919 aktsiat 1 379 000, KIK laenu intress 60 000, Emajõe Veevärk kontorikulud 40 000.- jm.

06400 tänavavalgustus 170 000 sh. investeering 20 000 Võidu tn. Põllule tänavavalgustuse paigaldamine.

06601 elamu ja kommunaalmajanduse haldamine 91 690

06602 kalmistu 61 070

07 tervishoid

07200 ambulatoorsed teenused Ulvi velskripunkt – elekter ja telefon 3210

07300 SA Mustvee Tervis 5000 tegevustoetus

07600 muu tervishoid 3000 ravikindlustusega hõlmamata inimeste ravikulud

08 vabaaeg, kultuur ja religioon

08101 spordikool 71 000 MTÜ Alutaguse Spordiühingule tegevustoetus

08102 sporditegevus 23 000 sh.

Spordiklubi Forte tegevustoetus 10 000

Avinurme Spordihoone 30 aastapäev 3000

Margus Niguli korvpalli treeningute toetus Spordiklubi HITO
 Spordiselts ja korvpallitreening 8000
 08104 ujula 350 000 ujula haldamise kulud, millest 220 000 kaetakse ujula piletite müügist.
 08107 noorsootöö ja noortekeskused 358 600 tegevuse, arendamise ja koolituse rahad sh. Ulvi rahvamaja ja Ulvi noortekeskuse ülalpidamise kulud.
 08109 vaba aja üritused 82 000 sellest
 Peipsi Suvemängud 45 000 korralduskulud
 Piirkondlikud üritused 37 000 valla kohalike spordiürituste korraldamine, üle eestilistest võistlustest osavõtu maksud (korv- ja võrkpall)
 08201 Avinurme raamatukogu 220 000 sh.
 personali kulud 138 630 tõusid eelmise aastaga võrreldes 25 % seoses miinimumpalga tõusuga ja 0,5 koha lisandumisega.
 Raamatute soetamiseks valla poolt 20 000
 08201 Ulvi raamatukogu 116 500 sh. personalikulud 74 650 palgafonditõus 5% raamatute soetamine 17 000
 08203 Avinurme muuseum 108 000
 08202 Avinurme Kultuurikeskus 989 000 sh. personalikulud 373 240 on tõusnud eelmise aastaga võrreldes 7% seoses miinimum palga tõusuga.
 08209 Seltsitegevus 47 100 sh.
 Avinurme kodutütred 3600
 MTÜ Nurmetuled juubel 4500
 MTÜ Avijõe Selts 35 000
 MTÜ Pensionäride ühendus 1000
 Külade esindus 1000
 Jm.
 08300 valla ajaleht ja kodulehekülg 40 000 sh. kodulehekülg 5000
 08400 EELK Avinurme kogudus 15 000 tegevuse toetus
 08600 muu vaba aeg ja kultuur 75 000.- sh. 45 000 külade liikumise tegevustoetus
 30000 Külatee III projekt (internet)

09 haridus 13 653 400

09110 Avinurme Lasteaed 1 329 660 sh personalikulud 971 090 personalikulude tõus võrreldes eelmise aastaga on 15% seoses palgatõusuga.
 29 000 investeringud, osalemine projektis EAS lasteaia akende soetamiseks (koguprojekt 333 988 sh. Hasartmängumaksu Nõukogust taotletav summa 267 190 , omaosalus 66 798)
 sh. lasteaia pedagoogide koolituse raha jääk 16 730 ja arvlemine teiste lasteaedadega 30 000
 09220 Avinurme Keskkool 12 111 000 sh. arvlemine teiste koolidega ,sh. Avinurme Keskkooli eelarveline raha 3 000 000 selle hulgas on personali kulud 1 206 360 ja palgatõus on 9% seoses miinimum palgatõusuga.
 Pedagoogide ja direktori palkadeks eraldatakse riigieelarvest eraldamise aluseks on õpilaste arv vallas. 2006 aastal eraldatud summa pedagoogide palkadeks, koolitusteks, õpikute soetamiseks on 4 148 000 ja 2005 aastast ületunud summa pedagoogide palkadeks on 474 380.
 Investeering riigieelarvest on 456 000 planeeritud EAS projekti toetus 7 480 000 planeeritud laen 1 496 000.
 09600 õpilasveo eriliinid 197 740 ,FIE Reinald Pihlak 48 000, Adraku Transport OÜ 83 520

Lüganuse HVM 41 220, sõidupiletite kompenseerimine 25 000

10 sotsiaalne kaitse 1 123 410

10121 puuetega inimeste sotsiaalne kaitse 313 140

Sotsiaalhoolekande seaduse ja puuetega inimeste sotsiaaltoetuse seaduse muutmise seadusest tulenevalt hakkasid kohalikud omavalitsused alates 01.04.2005 korraldama puudega inimeste hooldamist. 2006 aastal eraldati puuetega inimeste hooldamiseks 240 000 2005 ületoodud jääk 73 140. Tööle on võetud hooldustöötaja - personalikulud 66 650

MTÜ Sotsiaal- ja Turvakeskuses 8 Avinurme valla inimese ülalpidamiskulude osaline tasumine.

10200 üldhooldekodu 190 000 kaetakse valla inimeste osalised ülalpidamiskulud hooldekodus

10201 päevakeskuse üritustes osalemine, telefonikasutus, sotsiaaltöötajale isikliku auto kasutus,

jms.

vallatoetused sh.

matusetootus 15 000 (ühele inimesele 600)

sünnitoetus 22 500 (ühe lapse kohta 1500)

kriisiabi 35 000

toetus puudega lastele 11 500

Avinurme päevakeskuse puuetega inimeste sõidukulud 6000

Ujumise teenuse toetus paljulapselistele peredele, pensionäridele ja puudega inimestele 5000.-

Eriabivahendite rent 4000

Küttepuude ostutoetus 6000

Sünnipäevatoetus eakatele 4000

Voka lastekodulastele toetus 8000

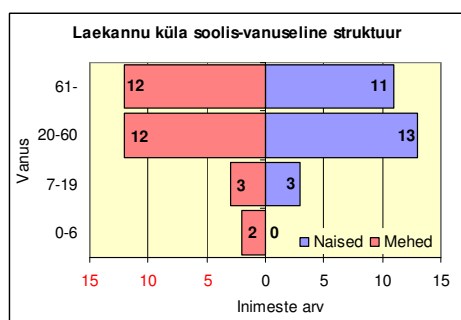
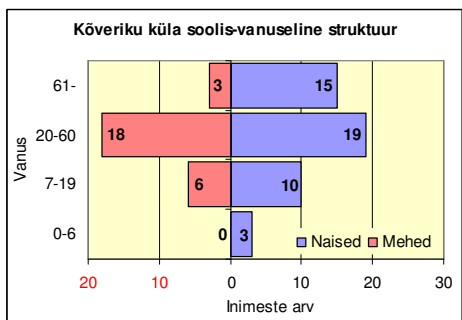
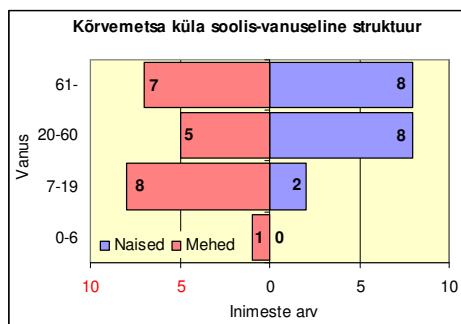
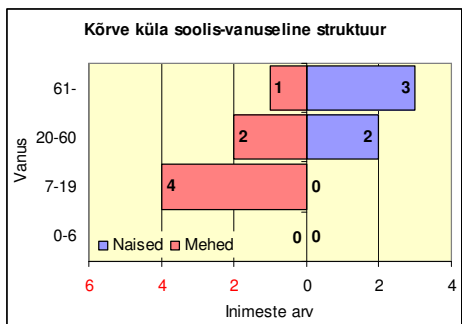
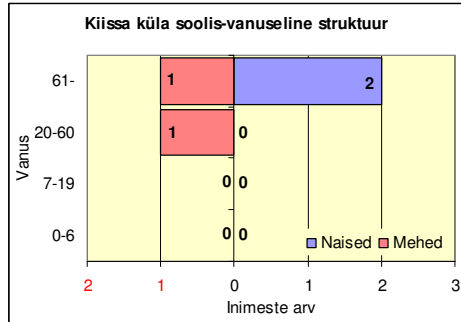
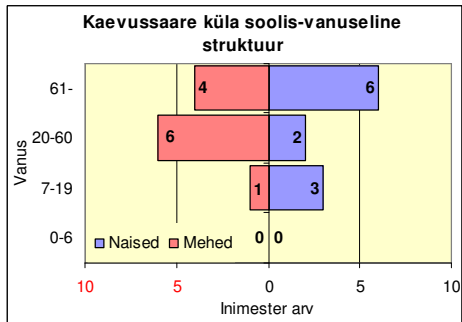
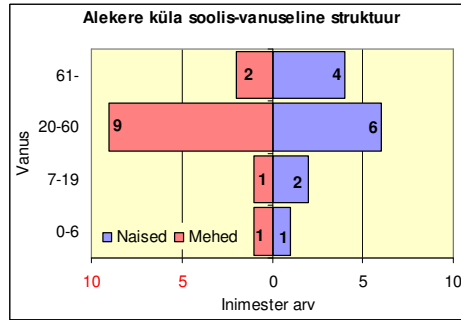
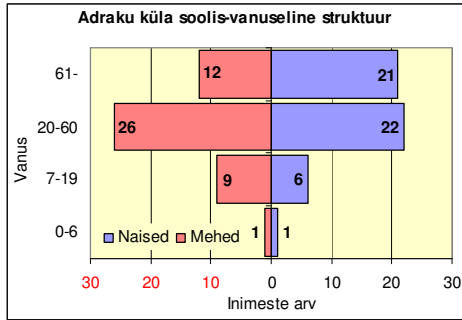
Prillitoetus 8000

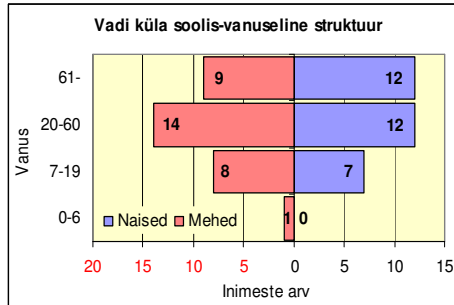
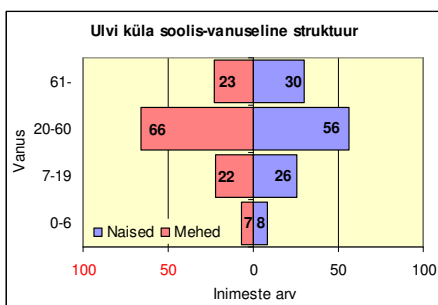
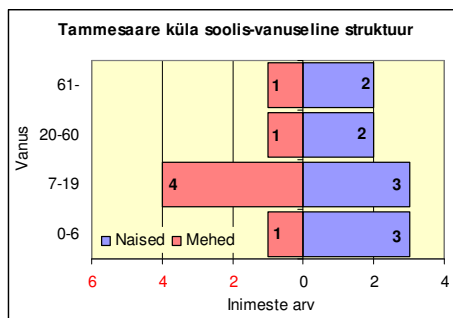
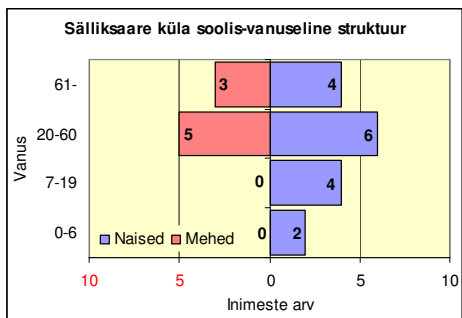
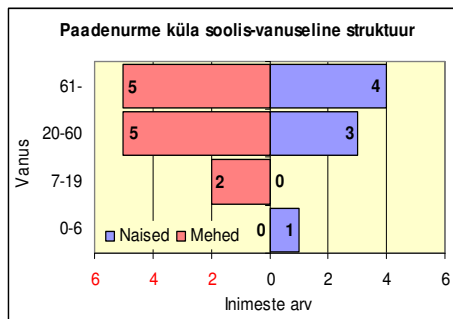
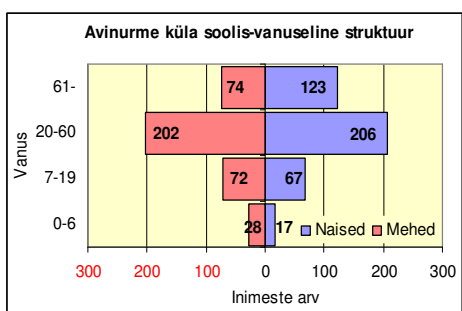
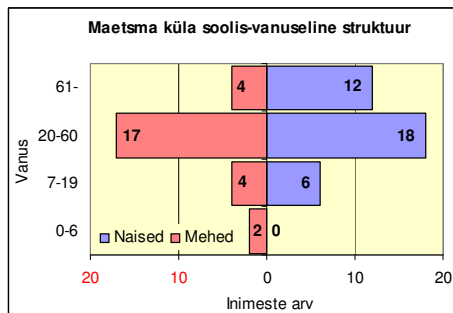
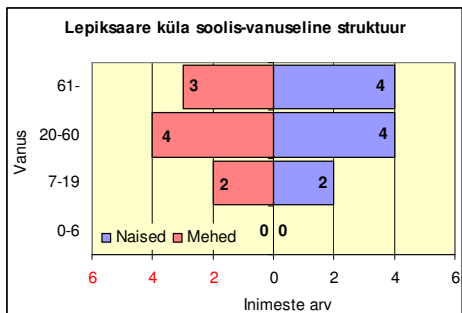
10701 riiklik toimetulekutoetus 216 270 sh. ülekantud jääk 2005 a. 65 270

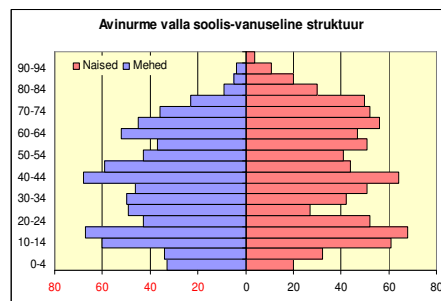
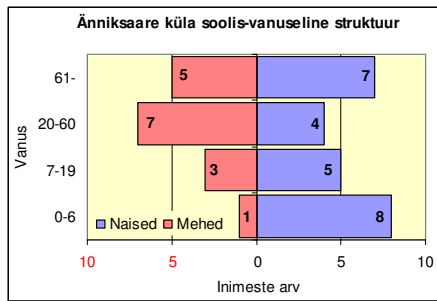
10709 Sotsiaalhaldus 247 000

LISA 3.

RAHVASTIKU DIAGRAMMID
SOOLIS-VANUSELINE STRUKTUUR AVINURME VALLA
KÜLADES

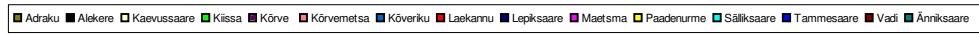
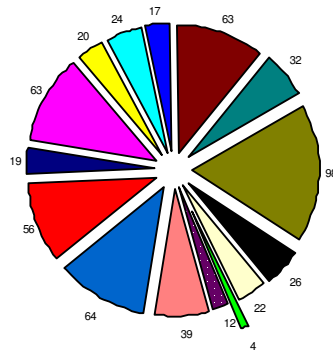

AVINURME VALLA KÜLADE RAHVASTIKUDIAGRAMM

Elanike arv külates

LISA 4.

AVINURME VALLA MÄLESTUSMÄRGID

Avinurme Vallas paiknevad mälestuskivid , sambad ja –plaadid.

1. Avinurme kirik

Kivi mäletab komplekti kaaneks on kavandatud Avinurme kirik

Klassitsistlikus stiilis , ajastu ühe tuntuma Balti-Saksa arhidekti von Stryci poolt kavandatud ja Avinurme rahva jonn ja visaduse sümboliks peetav maakivist kirik. Valmimisaeg 1909.a. Muinsuskaitse objekt

Mälestuskivid külades

2.Vadil

Kivi kah plaadiga on paigaldatud muinsuskaitse all oleva Vadi külakooli juurde.

Tähistab eestlaste pärisorjusest vabastamise eest võitleja, pastori, arsti ja agronoomina tuntud Swarzenbergi poolt 1775 aastal rajatud külakooli ja küla esmamainimise aega .

Kool ja koolimaja vanimad piirkonnas.

3. Mälastuskivid Maetsmas

Kolm. Kivi, paigaldatud külarahva poolt , külakooli asukohale. Mälestusmärk okksneb kolmest plaadiga maakivist 1.Küla kaart aastast 1928

2.Mälestusplaat koolile.

3. Paigaldatud külarahva poolt 1987.a ja küla esmamainimisaasta Poola II revisjaonis 1499

Maetama külakivide kompleksi autor kohalik kodu-uuri ja

aktivist.A:Jalakas.mälestusmärki on paljud pidanud üheks kaunimaks ja pareminikujundatud ansamblike eesti külades.

4.Adraku

Paigaldatud 1 küla kooskäimiskohale küla esmamainimisaasta tähistamiseks.

5. Laekannu

Paigaldatud küla peoplatsile 1.Küla esmamainimise

2.Külakooli asukoha tähistamiseks

3. Pikka aega tegutsenud vennastekoguduse tegevuse jäädvustamiseks

6.Ulvi

Küla esmamainimise jäädvustamiseks paigaldatud maakivist plaadigamälestusmärk

7.Pärniku kooli mälestuskivi

Maakivist mälestusmärk külakooli asukohas. Paigaldatud endiste õpilaste poolt kooli 70.juubaliks

8. Kõrvemetsa küla mälestuskivi

Paigaldatud külaelanike poolt küla esmamainimise tähistamiseks

9. A:Lillema 90 sünniaastapäevaks paigaldatud mälestuskivi

Eesti muldade uurijale, esimese Eesti mullastikukaardi koostajale kolleegide poolt tema 90.sünniaastapäevaks paigaldatud mälestuskivi

10.W:Kücelbekkeri mälestuskivi

Paigaldatud Avinurme kroonumõisa asukohale, siin elanud- kasvanud dekabrist-luuletaja mälestuseks. Kes oma luuletustes kirjeldab läpsepõlve Avinurme metsades. Jutustuse „Ado“ autor, mida peetakse vanimaks eesti talupoegade vabadusvõitlust võitlust kirjeldavaks jutustuseks.

Mälestusplaadid

11.Puutöösein

Plaat paigaldatud Avinurme puutöömeistrite esmamainimise jäädvustamiseks trükisõnas a.1786.

12.Avinurme kalmistu 100 aastapäeva mälestusplaat

Paigaldatus Avinurme surnuaeda kabelihoonele. Vanim maatükk, mis kroonumõisast eraldati , et rajada kalmistu.

13. Mälestusplaat Avinurme kirikuõpetajatele

Paigaldatud Avinurme kirikusse

Valminud mälestusplaadid ja mälestuskivi, mis avatakse 18. septembril 2004.Avinurmes II MS ajal toimunud lahingu aastapäevaks planeeritus üritusel.

Mälestusplaat Avinurme valla meestele, kes langesid Vabadussõjas

Paigaldatud muinsuskaitse loal Avinurme kirikusse. Otsus mälestusplaadi asetamiseks kirikuseinale tehti Avinurme valla volikogu poolt esmakordselt 1928 aastal, kui tähistati EV 10 aastapäeva. Mitmeid kordi erinevatel põhjustel edasilükatud otsus viiakse ellu 18 sept.2004 aastal.

Mälestustahvel II MS ajal Avinurme kirikus mõrvatud haavatud sõjavangidele.

(Avatud 18.09.2004)

Kooskõlastatud Muinsuskaitseamatiga.

16.Mälestussammas „Au langenutele“ Avinurme lahingus hukkunud võitlejatele

Avatud 18.september 2004.Avinurme lahingu 60. aastapäeval, Eesti kaitsel peetud lahingu mälestuseks. Avinurme all kohtusid Sinimägedest taanduvad Eesti väeosad Eesti Laskurkorpuse vägedega. Toimunut peetakse vennatapulahinguks, mis halvas O.Tiefi valitsuse moodustamiseks planeeritud vastpanu

/Avinurme Koduloomuuseum. Fond:Kultuurilugu/

LISA 5

AVINURME VALLA SWOT ANALÜÜS

Tugevused:

- Tugeva identiteediga kogukond
- Kaunis ja suhteliselt puhas looduskeskkond
- Ettevõtlus, seotud ajaloolise puidutöö traditsiooniga
- Väljakujunenud heakorrastatud areneva infrastruktuuriga keskasula
- Tegutsevad huviringid lastele, noortele
- Aktiivne kultuurielu ja seltsitegevus, kaasaegne kultuurikeskus
- Spordibaaside olemasolu
- Koolihoone renoveerimisel
- Keskkooli saamise võimalus, lasteaed
- Koostöö välispartneritega ja naaberomavalitsustega
- Sotsiaal- ja Turvakeskus
- Paikse elanikkonna suur osakaal

Nõrkused:

- Kahanev rahvaarv
- Huvikooli puudumine
- Ühistranspordi korraldus ei vasta vajadustele
- Kommunikatsioonivõrkud vajavad kaasaegseid lahendusi
- Kutseharidus ei vasta kohalikele nõuetele
- Administratiivse asukohana ääremaa
- Kvalifitseeritud tööjõu puudus
- Loodusressursside ebaratsionaalne kasutamine
- Elanike teavitatus säästva elu põhimõtetest vähene
- Finantside vähesus arendustegevuseks
- Puutöötraditsioonide tutvustamine vähene
- Puuduvad majutus toidlustusvõimalused
- Noorsootöö lapsekingades
- Puudub turismi tõmbekeskus

Võimalused:

- Kauni looduse parem ärakasutamine
- Ettevõtjate valda meelitamine
- Olulisemate teede tolmuwabaks muutmine
- Ühistranspordi parem korraldamine
- Kutseharidus kohalikule turule vastavaks
- Spordirajatiste renoveerimine ja parem ärakasutamine
- III sektori võimaluste parem ärakasutamine
- Noorte huvihariduse ja organiseeritud tegevuse tähtsustamine
- Piirkonna traditsioonide ja ajaloo väärtustamine
- Piirkonna traditsioonide, looduse kasutamine arendustegevusel

Ohud:

- Rahvastiku vähenemine maal
- Negatiivsest iibest tingitud probleemid
- Probleemse noorsoo kasv
- Suitsetamine, alkoholism noorte seas
- Nõrk riigi toetus teedele, ühistranspordile
- Palkade mahajäämus maal
- Suhtumine elusse maal
- Haldussuutlikkuse vähenemine
- Kuritegevuse kasv
- Noorte siirdumine linnadesse
- Hoolimatuse, ükskõiksuse kasv ühiskonnas
- Turistide möödavool piirkonnast
- Traditsioonide vähene tähtsustamine, hääbumine

Kiire areng:

Kasutades ära Avinurme asukohta ja infrastruktuuri, elanike hoolivust ja ettevõtluse head taset, leida võimalusi noorte sidumiseks piirkonnaga pakkudes neile tegutsemis- ja

arendusvõimalusi. Tagades järelkasv, luua eeldused looduse, kultuuri ja ajaalooliste omapärade arvestamiseks ja arendamiseks, mitmekesistadaes piirkonna majanduselu.

Ohtude ületamine tugevuste abil

Elanikkonna kui piirkonna arengueelduse säilitamiseks tuleb hoida noorte osatähtsust ja teadvustada ohte noorte kasvatamisel. Selleks edendada ettevõtlust ja kodanikualgatust, luues töökohti ja pakkudes tegutsemisvõimalusi, mis tooks esile Avinurme looduslikud ja kultuurilised eeldused ning traditsioonid. Neile rajada asendil, arenenud infrastruktuuril ja mitmekesisel haridusvõimalustel baseeruv laialdasi tegutsemisvõimalusi pakkuv kaasaegne majanduselu. Mis tooks piirkonda noori, ettevõtlikke inimesi.

Nõrkuste ületamine võimaluste abil

Otside finantse, sh. läbi projektoetuste, et luua noortele eneseteostus ja arenguvõimalusi. Kasutades ära piirkonna kultuuritraditsioone, hoida läbi noorte tegutsemisvõimaluste ja huvihariduse külas järelkasv ja arendada välja piirkonna turismi ja rekreatsioonimajanduse potentsiaal. Nennde arendamisel arvestada piirkonna turvalist, hea infrastruktuuriga asukohta Peipsi turismipiirkonna puhkestsoonis. Rajada toitlustus, majutus ja teenindusasutusi. Muuta atraktiivseks aleviku süda, korrastada jõekaldad, ühistransporditeenus. Tagada kultuuripärandi uurimine, ja kättesaadavus. Arendada piirkonna loodusest tulenevaid rekreatsioonivõimalusi. Teha Avinurme nähtavaks.

Kriisi juhtimine

Läbi hästi planeeritud haridus -ja noorsootöö, mis loob mitmekesised tegutsemis- ning koolitusvõimalused, hoida ja arendada piirkonna identiteeti ja kultuuritedaitsioone, tagades neile tugineva jätkusuutliku ja mitmekesise majandusarengu, soodustades noorte elamajäämist ja –asumist piirkonda ja luues tugeva kogukonna.

KASUTATUD MATERJALID

Avinurme vald. Üldplaneeringu I etapp. Tln.1996, lk.92

Avinurme valla kohalike teede investeeringute kava. 2006-2011 Lk.6

Arengukavaraamat lasteaedadele. Tln.2005. lk.56

Ida-Virumaa Lõunaregiooni strateegilised valikud. Analüüs. Anniste; K.Pärnamägi
.Tartu.2004 LK.66.

R.Noorkõiv Kohaliku omavalitsuse arengukava koostamise soovitusel. Tln-Tartu
2002; Lk.115

Kohalikud arengukavad:

Avinurme aleviku arengukava.2004-2013 LK.17

Maetsma küla arengukava.2006-2010. Lk.29

Paadenurme küla arengukava 2006-2010. Lk.19

Vadi küla arengukava 2003-2008 Lk.23

Änniksaare küla arengukava 2006-2010 Lk.5

Avinurme valla majandusaasta aruanne 2006 Lk.48

Avinurme keskkooli arengukava 2004-2010

EELK Avinurme koguduse arengukava 2004-2010 28.Lk

MTÜ Puhkpilliorkester >Avinurme arengukava.2004-2010

I-Viru maakonna turismi arengukava.

Avinurme valla kohalike teede investeeringute kava 2006-2011

Avinurme valla jäätmehoolduseeskiri

Avinurme valla ühisveevärgi ja- kanalisatsiooni arendamise kava

Käsikirjalised materjalid:

Teemaplaneeringu Maakonna Sotsiaalne Infrastruktuur. Küsimustiku materjalid. 2005.

Põllumäe, S Regionaalse arengu planeerimine. Loengud. TÜ Fil.KUKO.MA 2004

Raagma, G.Regionaalse arengu planeerimine.Loengud TÜ Fil..KUKO. MA. 2005

Avinurme Koduloomuuseumi materjalid

AK koostamise arutelude materjalid

